

KRAJOBRAZNA

OSNOVA

**MAKROREGIONALNA
I REGIONALNA RAZINA
ATLAS KRAJOBRAZA
NIZINSKA
PANONSKO-PERIPANONSKA
HRVATSKA**

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

REPUBLIKE HRVATSKE

Krajobrazna osnova Republike Hrvatske makroregionalne i regionalne razine sastoji se od sljedeća 2 dijela:

I. Čimbenici, tipologija i vrednovanje krajobraza

1. ČIMBENICI KRAJOBRAZA
2. TIPOLOGIJA I VREDNOVANJE KRAJOBRAZA, CILJEVI, KVALITETA I OPĆE SMJERNICE

II. Atlasi krajobraza

1. NIZINSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA
2. GORSKO-BRDSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA
3. GORSKA HRVATSKA
4. JADRANSKA OBALA I ZALEĐE
5. JADRANSKO MORE I OTOCI

Ovaj dokument izrađen je u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, unutar reforme C2.3. R3-I7 Unapređenje sustava prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine kroz digitalizaciju, aktivnosti 2. Izrada prostornih planova nove generacije, podaktivnosti 2.2. Izrada analitičkih podloga za potrebe digitalizacije.

IMPRESSUM

Krajobrazna osnova Republike Hrvatske
Makroregionalna i regionalna razina
Atlas krajobraza – Nizinska Panonsko-preipanonska Hrvatska

NOSITELJ IZRADE
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva
i državne imovine
Branko Bačić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske
i ministar

Zavod za prostorni razvoj
Bojan Linardić, ovlašten za obavljanje poslova ravnatelja zavoda

STRUČNI TIM MINISTARSTVA
Zavod za prostorni razvoj
Ingrid Gojević
Sunčana Habrun
Ana Marija Majdak
Sandra Momčilović
Martina Vidaković Babić

SAVJETODAVNO TIJELO
Branka Aničić, profesorica emerita
Ana Budanko Penavić, Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ribarstva
Verica Cvek Domljan, Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ribarstva
Robert Duić, ovlašteni krajobrazni arhitekt,
Hrvatska komora arhitekata
prof. dr. sc. Sanja Gašparović, Arhitektonski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Mirna Sabljak, Ministarstvo kulture i medija
dr.sc. Ana Sopina, viša asistentica, Arhitektonski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Gabrijela Šestani, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
Tanja Šinko, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
izv. prof. dr. sc. Jana Šarinić, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

STRUČNI IZRAĐIVAČ
Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet
Zelena infrastruktura d.o.o.

VODITELJ IZRADE STUDIJE
Izv. prof. dr. sc. Goran Andlar

KOORDINATOR TIMA
Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.

ČLANOVI STRUČNOG TIMA
Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet,
Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtnu umjetnost
izv. prof. dr. sc. Goran Andlar
izv. prof. dr. sc. Ines Hrdalo
mr. sc. Vesnica Koščak Miočić-Stošić
doc. dr. sc. Dora Tomić Reljić
izv. prof. dr. sc. Petra Pereković
izv. prof. dr. sc. Kristina Krklec
izv. prof. dr. sc. Vedran Rubinić

Zelena infrastruktura d.o.o.
Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.
Lara Bogovac, mag. ing. prosp. arch.
Matea Petrović, mag. ing. prosp. arch.
Mirjana Meštrić, mag. ing. prosp. arch.
Dorotea Garašić, mag. ing. prosp. arch.
Karla Luić-Kmezić, mag. ing. prosp. arch.
Helena Miholić, mag. ing. prosp. arch.
Sunčana Bilić, mag. ing. prosp. arch.
Marina Čačić, mag. ing. agr.
Sven Keglević, mag. ing. geol.
Zoran Orgurić, mag. ing. silv.
Andrijana Mihulja, mag. ing. silv.
Fanica Vresnik, mag. biol.

Ekomena d.o.o.
dr. sc. Filip Šrajer
Jere Kuzmanić, mag. ing. arch.
Vitoria Šokec Plepelić, mag. ing. prosp. arch.

Ask Atelier d.o.o.
Azra Suljić, mag. ing. arch.
doc. dr. sc. Marija Premužić Ančić, mag. ing. arch.
Dunja Naerlović, mag. ing. arch.

VANJSKI SURADNICI
prof. dr. sc. Aleksandar Lukić
Ivan Šišak, mag. geogr.
Stjepan Večerin, student krajobrazne arhitekture

DEKAN AGRONOMSKOG FAKULTETA
prof. dr. sc. Aleksandar Mešić

NAKLADNIK
Ministarstvo prostornoga uređenja,
graditeljstva i državne imovine

UREDNIŠTVO
Ingrid Gojević
Sandra Momčilović
Martina Vidaković Babić
Ana Marija Majdak

LEKTURA
ANALEKTA j.d.o.o. za usluge

FOTOGRAFIJE
Izv. prof. dr. sc. Goran Andlar

GRAFIČKI DIZAJN
Šesnić&Turković d.o.o., Maja Draganić

Zagreb, lipanj 2026.

ISBN 978-953-6793-77-8

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo prostornoga uređenja,
graditeljstva i državne imovine

SADRŽAJ

Krajobrazna makroregija
Nizinska Panonsko-peripanonska Hrvatska — 8

- 1. OPIS KRAJOBRAZNIH REGIJA RH
 - 1.1. Međimurje i Podravina — 12
 - 1.2.A. Slavonsko Podunavlje i Podravina — 24
 - 1.2.B. Slavonsko-srijemska Posavina — 36
 - 1.3.A. Gornja i srednja Posavina s donjim Pokupljem — 48
 - 1.3.B. Karlovačko Pokuplje — 60
 - 1.4. Porječje Česme, Lonje i Ilove — 72
 - 1.5. Zagrebački dio savske nizine — 84

KRATICE

- BE** — Bioelektrana
BiH — Bosna i Hercegovina
BPŽ — Brodsko-posavska županija
CKA — Ciljevi kvalitete - antropogene kvalitete
CKP — Ciljevi kvalitete - prirodne kvalitete
CKV — Ciljevi kvalitete - vizualno-doživljajne kvalitete
DV — Dalekovod
EP — Eksploatacijsko polje
GK — Glavni kolodvor
GTE ili **GE** — Geotermalne elektrane
HE — Hidroelektrana
JANAF — Jadranski naftovod
JI — Jugoistok
KTE — Kombinirana termoelektrana
MHE — Male hidroelektrane
MRS — Mjerno-redukcijske stanice
POP — Područje očuvanja značajno za ptice
PP — Park prirode
PS — Pretovarne stanice
POVS — Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
RH — Republika Hrvatska
RP — Regionalni park
SA — Smjernice za očuvanje antropogenih kvaliteta
SE — Solarne elektrane
SI - Sjeveroistok
SMŽ — Sisačko-moslavačka županija
SP — Smjernice za očuvanje prirodnih kvaliteta
SV — Smjernice za očuvanje vizualno-doživljajnih kvaliteta
SZ — Sjeverozapad
TE — Termoelektrana
TE-TO — Termoelektrana-toplana
TS — Transformatorska stanica
VE — Vjetroelektrane
VPŽ — Virovitičko-podravska županija
Z — Zapad
ŽCGO — Županijski centar za gospodarenje otpadom

TUMAČ — CILJEVI KVALITETE

PRIRODNE KVALITETE	
CKP1	Očuvana i unaprijeđena prirodna baština, te pojedina prirodna obilježja reljefa, geologije, vegetacije i voda, važni za regionalni krajobrazni identitet
CKP2	Očuvana veća i kompaktna prirodna područja te područja velike bioraznolikosti
CKP3	Sanirani i obnovljeni degradirani prirodni krajobrazi i istaknuta prirodna obilježja

ANTROPOGENE KVALITETE CILJEVI ZA OČUVANJE, OBNOVU I/ILI UNAPRIJEĐENJE NASELJA I GRADITELJSKE BAŠTINE	
CKA1	Kvalitetno planirana ruralna i urbana naselja
CKA2	Očuvana, obnovljena i unaprijeđena baština ruralnih i urbanih naselja te graditeljska baština važna za regionalni krajobrazni identitet
CKA3	Obnovljena i unaprijeđena negativna obilježja naselja

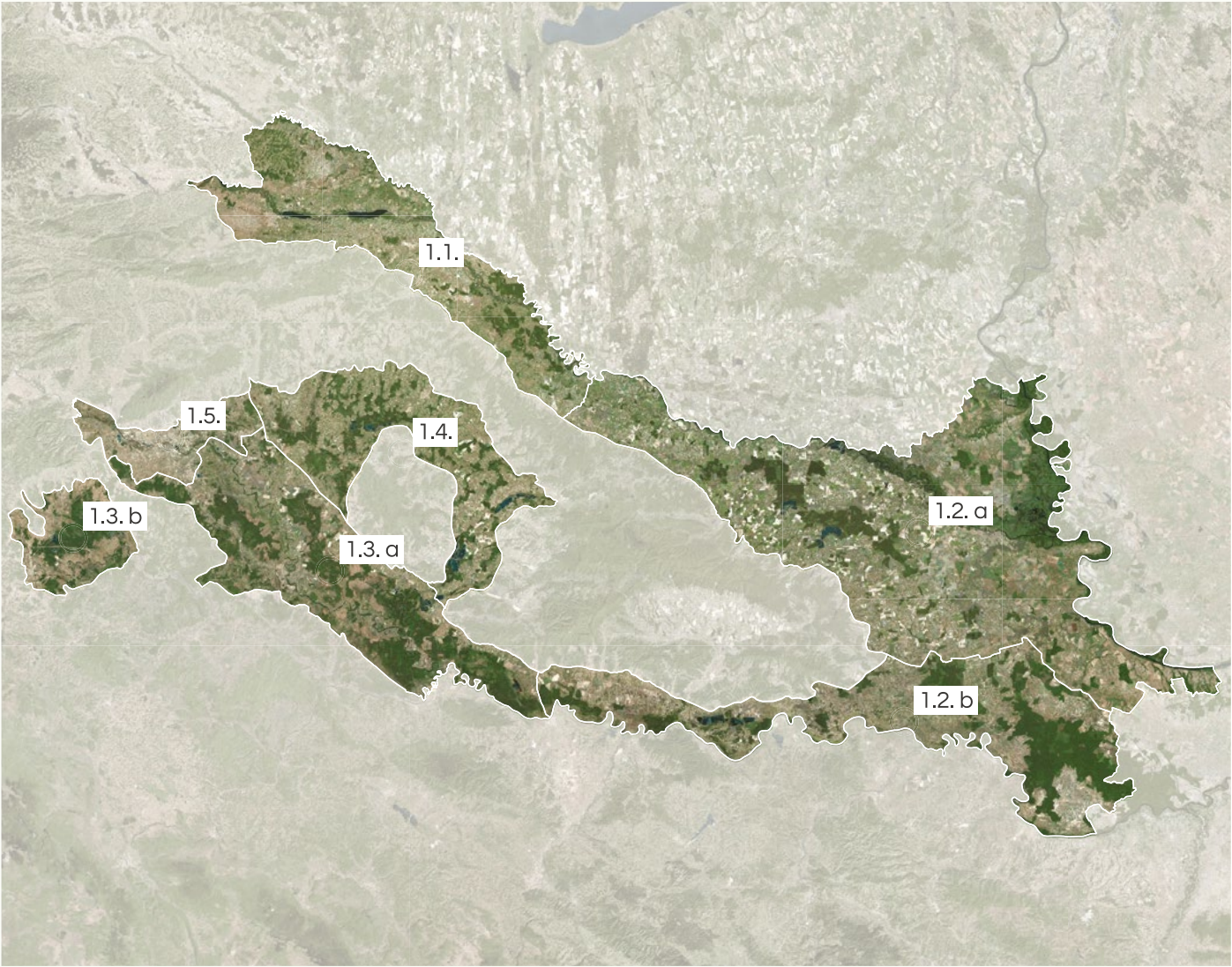
CILJEVI ZA OČUVANJE, OBNOVU I/ILI UNAPRIJEĐENJE POLJOPRIVREDNIH KRAJOBRAZA	
CKA4	Očuvani, obnovljeni i unaprijeđeni regionalno specifični poljoprivredni i ruralni krajobrazi
CKA5	Obnovljen i unaprijeđen napušteni/zapušteni poljoprivredni krajobraz
CKA6	Unaprijeđeni intenzivni poljoprivredni krajobrazi

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE	
CKV1	Očuvana i unaprijeđena vizualna cjelovitost i identitet krajobraznih regija
CKV2	Očuvani regionalno specifični krajobrazi visokih vizualno doživljajnih kvaliteta i vrijedne vizure
CKV3	Unaprijeđeni i obnovljeni vizualno-doživljajno degradirani krajobrazi

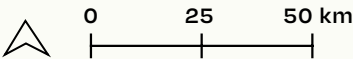
KRAJOBRAZNA MAKROREGIJA – NIZINSKA PANONSKO -PERIPANONSKA HRVATSKA

- MAKROREGIJE REPUBLIKE HRVATSKE**
- 1. NIZINSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA
 - 2. GORSKO-BRDSKA PANONSKO PERIPANONSKA HRVATSKA
 - 3. GORSKA HRVATSKA
 - 4. JADRANSKA OBALA I ZALEĐE
 - 5. JADRANSKO MORE I OTOCI

- NIZINSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA**
- 1.1. MEĐIMURJE I PODRAVINA
 - 1.2.A SLAVONSKO PODUNAVLJE I PODRAVINA
 - 1.2.B SLAVONSKO-SRIJEMSKA POSAVINA
 - 1.3.A GORNJA I SREDNJA POSAVINA S DONJIM POKUPLJEM
 - 1.3.B KARLOVAČKO POKUPLJE
 - 1.4. PORJEČJE ČESME, LONJE I ILOVE
 - 1.5. ZAGREBAČKI DIO SAVSKE NIZINE

NAZIV KRAJOBRAZNOG TIPA Nizinski krajobraz
KRITERIJI ZA IZDVAJANJE KRAJOBRAZNE JEDINICE: • klima: kontinentalna; • (hidro)geologija: megageološka regija Panonski prostor; • makroreljef: Panonski bazen; • hidrologija: Dunavski slijev; • prirodno-geografska regija: Panonska megaregija; • bioregija: kontinentalna regija.
KARAKTER Krajobraz dominantno antropogenih obilježja kojeg čine poljoprivredni krajobrazi s većim i manjim naseljima smještenima u podnožjima nizinskih gorja i u kojem se ističu riječni krajobrazi s poplavnim šumama i močvarnim područjima.

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUHVAT/SMJEŠTAJ

Nizinski dio kopnene Hrvatske, uključujući nizine rijeka Drave, Mure, Dunava, Save, Ilove i Kupe.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- umjereno topla i vlažna kontinentalna klima;
- reljefno zaravnjen prostor s malim nadmorskim razlikama oblikovan djelovanjem velikih rijeka;
- prostrana močvarna i poplavna područja;
- mozaične poljoprivredne površine s oranicama, pašnjacima i livadama, među kojima su i manji sklopovi šumske vegetacije;
- visoko antropogenizirano područje zagrebačke aglomeracije, s dominantno izgrađenim prostorima.

OBILJEŽJA

Reljef predmetne makroregije oblikovan je akumulacijsko-tektonskim procesima, a njime dominiraju akumulacijske nizine male reljefne energije (proloji, terasne nizine, fluvijalno-močvarne (Kopački rit) i fluvijalno-eolske (Đurđevački pijesci). Geomorfološki se stoga kao najznačajnije jedinice jasno ističu holocenske i pleistocenske terase. Holocenska terasa najniži je dio panonskog prostora (nalazi se na oko 80-120 m). Razvijena je na ravnom terenu uz vodotoke te je građena od višeslojnih aluvijalnih (fluvijalnih) sedimenata različite debljine i homogenosti (mogu je činiti različito debeli slojevi šljunka, pijeska, praha i/ili gline, koji se na različite načine mogu izmjenjivati što se ide dublje). Na aluvijalnim se nanosima po pravilu razvijaju hidromorfna tla, odnosno ona koja su osim oborinskom previše vlažena i dodatnim vodama (podzemnom, poplavnom i sl.). Posljedično, tla holocenske terase često imaju brojna (ponekad i nepremostiva) ograničenja za poljoprivrednu proizvodnju. Stoga se, ako nisu meiorirana, nerijetko koriste samo kao pašnjaci ili se ostavljaju

pod prirodnom vegetacijom (poplavne šume, močvare) kao trajno nepogodna za poljoprivredu. Među hidromorfnim tlima najzastupljenija su močvarno glejna tla. Pleistocenska je terasa, u odnosu na holocensku, prostranija i za poljoprivredu važnija cjelina. Tla te terase koriste se za višegodišnje nasade (vinogradi i voćnjaci) visoke kvalitete ili kao oranice. Posvuda je ta terasa viša od holocenske (nalazi se na oko 100-200 m); na istočnom je dijelu ravna i prostrana, a prema zapadu je sve neravnija i (zbog povećanja dinamike reljefa i količine oborina) izbrazdanija drenažnim jarcima i vodotocima. Ta je terasa građena od pleistocenskih sedimenata eolskog podrijetla koji, idući od istoka prema zapadu, pokazuju određenu zonalnost, uvjetovanu ponajprije klimom i reljefom. Tako je na istoku panonske regije karbonatni (tipični) les ili prapor, a zapadno od crte Slavonski Brod – Đakovo – Donji Miholjac prevladavaju beskarbonatni (izluženi) facijesi lesa, a potom i potpuno degradirani, pseudoglejeni, zbijeni, kiseli derivati lesa (tzv. mramorirane ili pleistocenske ilovače). Pritom je karbonatni les matični supstrat najboljih poljoprivrednih tala Hrvatske (npr. černozem i smeđe eutrično tlo), dok su na izluženom lesu tla znatno manje plodna (npr. lesivirano tlo). Na lesnim derivatima po pravilu nalazimo pseudoglejna tla, kao najrasprostranjenija tla središnje i zapadne Hrvatske koja, nažalost, imaju brojna ograničenja za poljoprivrednu proizvodnju (među kojima se ističe njihova slaba propusnost za oborinsku vodu).

Najvažnije je obilježje tog prostora bogatstvo vodnih resursa, koje čini 3/4 ukupnih vodnih resursa Hrvatske. Najveći su vodoci rijeke Dunav, Sava, Drava, Kupa i Mura, a karakterizira ih duboko i široko korito, niski gradijent, manje brzine tečenja i meandriranje kroz aluvijalnu ravnicu. U mrtvajama Drave i Save te močvarnim područjima poput Kopačkog rita i Lonjskog polja nalaze se manja prirodna jezera. Od umjetnih jezera izdvajaju se akumulacije hidroelektrana, šljunčare, ribnjaci i retencije. Najveće su akumulacije jezera Dubrava, Varaždinsko jezero i Ormoško jezero na rijeci Dravi, od ribnjaka najveći su Jasinje u Jelas polju, Breznički ribnjak i Grudnjak kod Našica, ribnjaci na močvarnom području Crne Mlake, Pisarovina i Draganići u Pokupskom bazenu, Poljana i Končanica na Ilovi kod Pakraca, Donji Miholjac, Soboština kod Okučana te Narta i Sišćani kod Bjelovara. Od šljunčara najpoznatije su one uz rijeku Dravu kao što je jezero Šoderica pokraj Koprivnice.

Makroregija je pod dominantnim utjecajem kontinentalne klime, koju karakteriziraju raznolikost vremenskih situacija tijekom sva četiri godišnja doba, ravnomjernost padalina cijele godine i velike godišnje te dnevne amplitude zraka. U skladu s time, a s obzirom i na reljefna te hidrološka obilježja, unutar prirodnoga površinskog pokrova prevladavaju poljoprivredni krajobrazi nastali intenzivnim i dugotrajnim iskorištavanjem i krčenjem šuma, koje su dominirale u prošlosti. Od šumske vegetacije raširene su šume hrasta kitnjaka i običnoga graba te vrbe, topole, jasena, crne johe ili hrasta lužnjaka uz vodna tijela i u poplavnim područjima.

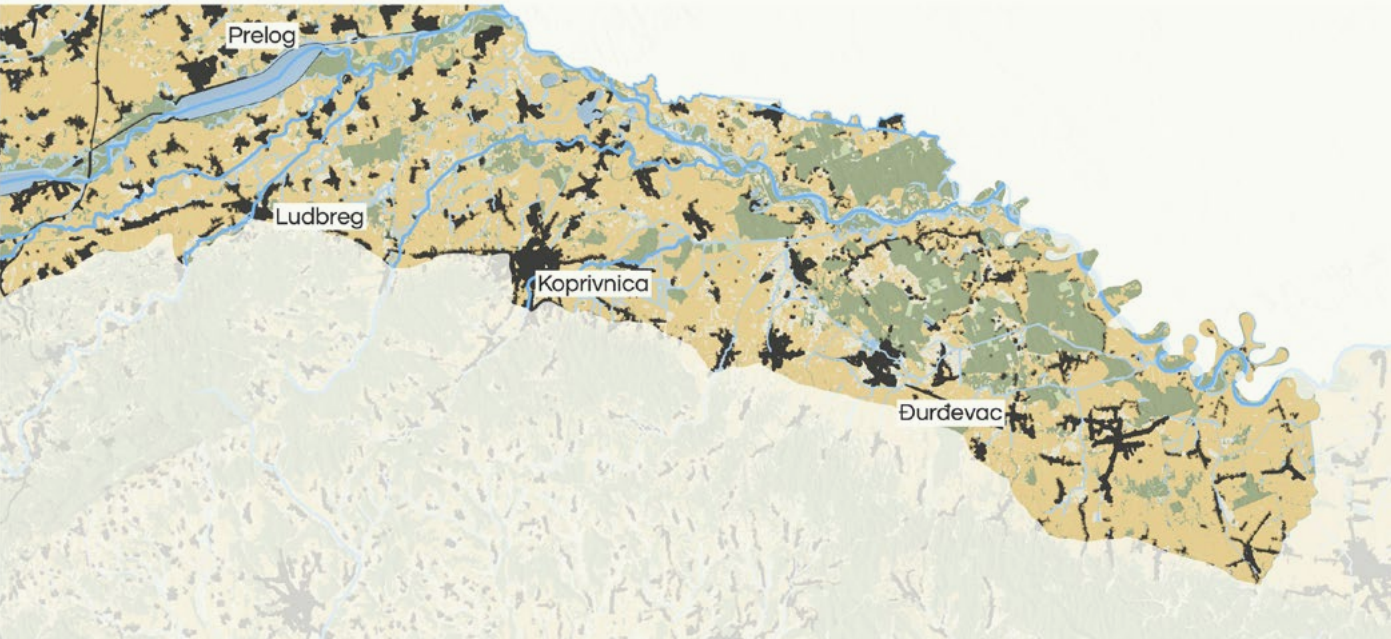

1.1. KRAJOBRAZNA REGIJA **MEĐIMURJE I PODRAVINA**

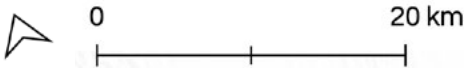
Gornje Medimurje

MEĐIMURJE I PODRAVINA

KRAJOBRAZ RIJEČNE NIZINE I POBRĐA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Nizinski pojas rijeka Mure i Dravu koji se pruža od granice sa Republikom Slovenijom uz granicu sa Republikom Mađarskom do grada Virovitice.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: tektonska depresija ispunjena aluvijalnim nanosima te blago izdignuto područje gorja građeno od sedimentnih naslaga;
- reljef: riječna nizina te manje područje pobrđa;
- regija: poistovjećuje se s uvriježenim regijama Podravine i Međimurja.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- velike riječne nizine s aluvijalnim nanosima te dijelovi pobrđa (gorice);
- velike meandrirajuće rijeke s brojnim rukavcima, gredama, prudovima i mrtvajama te umjetna jezera s hidroelektranama na rijekama;
- poplavne šume vrbe i topole na aluvijalnim ravnicama, šume hrasta lužnjaka i običnoga graba na periodično plavljenim predjelima te šume hrasta kitnjaka i običnoga graba na ocjeditim terenima;
- dominacija poljoprivrednih površina, i to uglavnom mozaika poljodjelskih površina – prisutne su varijacije od mozaičnih usitnjenih površina isprepletenih prirodnim vegetacijom do većih otvorenih polja u ravnici;
- manji broj gradskih naselja nasuprot većem broju (površinom velikih) seoskih naselja.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Nizinski riječni dominantno poljoprivredni krajobraz s povijesnim gradskim i seoskim naseljima, vodotocima i velikim akumulacijama te manjim šumskim zonama te krajobraz šumovitog i kultiviranog pobrđa s brojnim raspršenim seoskim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Područje ove regije homogene je reljefne građe; glavne su joj karakteristike Dravsko-murska nizina, koju na SZ tek blaže raščlanjuju Međimurske gorice (po pravilu oko 300 m n. v., vrh Cimermanov brijeg, 345 m), kao prirodni nastavak susjednih, slovenskih gorica. Područje gorja tektonski je izdignuto tijekom srednjeg i mlađeg pleistocena te holocena, a građe ih pijesci, lapori, gline, šljunci, pješčenjaci i vapnenci. Te su naslage mjestimično prekrivene aluvijalnim naslagama. Područje nizine vjerojatno je nastalo još u pleistocenu, a tijekom kvartara ispunjeno je aluvijalnim nanosima (uglavnom šljuncima, pijescima i siltovima).

Regija je bogata vodom, a najveće su tekućice rijeke Mura i Drava. Navedene rijeke meandriraju kroz regiju; rijeka Drava tijekom visokih vodostaja često mijenja glavni tok i proširuje korito (npr. premještanje korita s južne na sjevernu stranu sela Legrad 1710. godine), dok rijeka Mura definira granicu između RH i Mađarske te se ulijeva u Dravu kod sela Legrad. Bogatstvo površinskih i podzemnih voda na tom području uvjetuje velik broj kvalitetnih izvora za opskrbu pitkom vodom jer su zalihe voda gotovo neograničene. Kako se rijeke nalaze na najnižim dijelovima regije, uz njih su se, zbog povremenih poplava, oblikovale naplavne, odnosno aluvijalne ravni (proloji). Također, fluvijalnom erozijom oblikovani su i riječni zavoji, meandri, a njihovim napuštanjem nastale su mrtvaje. Izdvaja se još veći broj ribnjaka te mrtvaje i bare uz tok Drave i Mure. Fluvijalni procesi oblikovali su i tipičan rebrasti reljef pobrđa u sjeverozapadnom dijelu regije s obzirom na to da su padine disecirane brojnim tokovima.

Duž Drave i Mure nalaze se aluvijalna tla te, nešto dalje od samog toka rijeke (odnosno od dosega poplava), aluvijalno-livadska tla. U nizinskom prostoru pojavljuju se močvarno-glejna tla, djelomično hidromeliorirana. Međutim, mogu se naći i rankeri na šljunku te eutrično smeđa tla, kao predstavnici automorfni tala. Na području gornjeg Međimurja gotovo su

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA MEĐIMURJA
I PODRAVINE

isključivo automorfna tla, i to dominantno lesivirana (luvisoli), najčešće na lesnim matičnim supstratima, ali i na laporima i vapnencima.

S obzirom na to da je prostor znatno izmijenjen pod utjecajem čovjeka (brojna naselja i poljoprivredne površine), prirodno površinskog pokrova danas je ostalo vrlo malo. Pritom dominira šumski pokrov koji čine ponajprije poplavne šume bijelih vrba i crnih topola na poplavnim područjima uz rijeke Muri i Dravu te usitnjeni šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka i običnoga graba, koji su prisutni izvan poplavnih područja unutar poljoprivrednih površina. Također, prirodna šumska područja zadržala su se na vrhovima pobrda, od čega je najzastupljenija šuma hrasta kitnjaka i običnoga graba. Dio navedenih preostalih, očuvanih prirodnih šumskih područja danas je stoga i zaštićen, a riječ je o Rezervatu biosfere Mura-Drava-Dunav, Regionalnom parku Mura-Drava, većem broju značajnih krajobraza (rijeka Mura, Čambina, Jelkuš, Križnica, Vir, Širinski otok), Posebnom rezervatu – šumske vegetacije Crni jarki, Posebnom rezervatu – ornitološkom području Veliki Pažut, a ističe se i prirodni fenomen Posebnog (geografsko-botaničkog) rezervata Đurđevački pijesci. Na sjeverozapadu regije, na dodiru padina i Marčanskog polja, nalazi se i arboretum Opeka.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Nizinski reljef, bogatstvo voda i plodno tlo uvjetovali su nastanak i razvoj naselja na ovom području još od prapovijesti, o čemu svjedoče brojni arheološki lokaliteti (arheološka zona Petrijanec – antička postaja Aqua Viva, arheološko nalazište Brezje, arheološka zona Bistričak, arheološka zona Pomornjača, arheološka zona Dvorina i Luka i dr.). Ipak, danas je ovo dominantno ruralna regija koju oblikuje gusta mreža seoskih naselja, s nekoliko gradskih naselja. Nasuprot pravilnim, ali dijelom i nepravilnim linearnim naseljima te aglomeriranim policentričnim naseljima razvijenima uz prometnice u nizinskim dijelovima, prisutna su rahlija i nepravilna naselja raspršena po hrptovima i padinama pobrda. Mjestimično je prisutna tradicijska gradnja: karakteristične su drvene kuće u Međimurskim goricama, posebice u Železnoj Gori, Dragoslavcu i Vučetincu, dok je zidana tradicijska kuća prisutnija u nizinskom dijelu, primjerice u selima Podravine uz Dravu, Prelogu, Donjoj Dubravi i dr. Recentno širenje građevinskih područja seoskih naselja prisutno je gotovo svuda, pa ipak dominira suvremena slika okućnica i graditeljskih oblika. Brdska sela u manjoj mjeri odolijevaju urbanizaciji, no ona je izraženija u nizini, osobito duž magistralnih prometnica te u blizini gradova. Na promatranome se području nalazi nekoliko gradskih naselja (Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Prelog, Koprivnica, Đurđevac, Mursko Središće), kao gravitacijskih točaka regije. U navedenim gradskim naseljima prevladava recentna gradnja. Riječ je o malim gradskim naseljima, razvijenima na rubovima nizine, a njihov povijesni, urbanistički i arhitektonski značaj ogleda se i u činjenici da su njihova središta zaštićena kao kulturno-povijesne cjeline. Čakovec je nastao u 13. stoljeću podno utvrde Chak, po kojoj je dobio ime, a današnja povijesna jezgra definirana je kasnobaroknim i klasicističkim građevinama. Varaždin je imao kontinuirani razvoj od 12. do 20. stoljeća, u tijeku kojeg je svako stilsko razdoblje ostavilo svoj trag. Ludbreg je

slojevito mjesto s antičkim korijenima, dominantno oblikovan arhitekturom 19. stoljeća. Koprivnica se prvi put spominje u pisanom obliku u 13. stoljeću, a njezini prvotni povijesni slojevi nisu očuvani. Od njezine zvjezdolike utvrde nije ostalo ništa osim ortogonalnog rastera ulica, a prolaskom pruge 1870. godine, doživjela je snažan gospodarski razvoj. Usto, izdvaja se i srednjovjekovna utvrda Stari grad u Đurđevcu.

Velik dio obuhvata regije čine poljoprivredne površine, pri čemu dominiraju mozaici poljoprivrednih površina koje čine uglavnom oranice umjerenih dimenzija, većinom pravilnih oblika. Riječ je ponajprije o otvorenim poljima usitnjene pravilne parcelacije s mješovitim kulturama, nasuprot okrupnjenim, intenzivnim nasadima također pravilne parcelacije. Kod potonjih je riječ o monokulturama; meliorirane i komasirane površine pod oranicama prisutne su u okolici Kotoribe, Svetog Martina na Muri te Murskog Središća, a vodom se opskrbljuju iz kanaliziranih vodotoka Rakovnice i Trnave te rijeke Mure. Usto, izdvajaju se i veće površine voćnjaka, posebno u okolici naselja Čehovec, Cirkovljan, u blizini Nedelišća, u okolici Kalinovca, na području Kalinovačke ravnine te na području Hlebina. Također, mjestimično se pojavljuju i polja omeđena živicama ili drugim potezima više vegetacije. U višim predjelima, najvećim dijelom na blagim padinama pobrda, oranice parcele postaju većinom nepravilna oblika te ih polako zamjenjuju vinogradi, voćnjaci i livade. Nadalje, s obzirom na bogatstvo voda, rijeke su resurs čiji je hidropotencijal iskorišten za gradnju većih vodnogospodarskih zahvata. Na rijeci Dravi su tako izgrađene tri hidroelektrane (HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava) te tri akumulacijska jezera (Ormoško, Varaždinsko te Dubravsko jezero, ujedno najveće umjetno jezero u Hrvatskoj). Što se energetske infrastrukture tiče, regija bogatstvom i proizvodnjom zemnog plina (istaču se Molve) i kondenzata čini energetske osnovicu RH, a na području Đurđevca još se eksploatiraju pijesak i šljunak. Jezero Šoderica najveće je jezero unutar regije, a nastalo je iskapanjem pijeska i šljunka za potrebe građevinarstva. Velik je njegov dio i danas aktivno eksploatacijsko polje pijeska i šljunka, a dio se pak koristi i u turističko-rekreacijske svrhe. Najveća jezera u sklopu šljunčara još su i Jageniš, Gabajeva Greda i Čingi-Lingi, koji su turističko-rekreacijske namjene.

Nadalje, iako su za navedeno područje karakteristična primarno ruralna naselja, unutar gradskih naselja prostorno se također ističu većinom rubno smještene industrijske zone; veća industrijska zona u Čakovcu (dvije zone koje se prostiru na površini većoj od 50 ha: Poslovni park Međimurje i Privredna zona Nedelišće), dvije gospodarske zone površine veće od 50 ha u Prelogu (Gospodarska zona Prelog – Sjever i Industrijska zona Prelog – Istok), raštrkane industrijske zone oko Varaždina i tri industrijske zone u Koprivnici (prehrambena industrija, farmaceutska industrija, papirna industrija). Prehrambena i drvna industrija razvijene su na području grada Đurđevca. U regiji se ističu i točkasti elementi jezera nastalih u sklopu šljunčara (Šoderica, Jageniš, Gabajeva Greda i Čingi-Lingi), od kojih se neka danas koriste u sportsko-rekreacijske te turističke svrhe, a turizam je danas znatno zastupljen i u obliku cikloturizma, kulturnog i zdravstvenog turizma (Varaždinske Toplice, Sveti Martin na Muri).

NASELJE DONJA DUBRAVA I RIJEKA DRAVA

SELO KOPRIVNIČKI IVANEC

OKOLICA GRADA KOPRIVNICE

ROBADJE U GORNJEM MEĐIMURJU

RIJEKA MURA KOD PODTURENA

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Glavna vizualna i strukturna obilježja daju jasno definirane cje-line nizinskog dijela i pobrđa. Dominira duga i prostrana nizina, određena ponajprije mozaicima poljoprivrednih površina, s razvijenim većim i manjim gradskim naseljima na prostoru uz dvije velike rijeke – Muru i Dravu. Zbog malih visinskih razlika područja izvan naselja ističu se otvorenošću i preglednošću. Dominantno vizualno obilježje veća su urbana središta, međusobno povezana mrežom prometnica, manjih naselja, oko kojih se pružaju ponajprije usitnjene poljoprivredne površine. Kontrast geometriziranom, urbanom i poljoprivrednom području, prirodni su, meandrirajući dijelovi tokova rijeka Mure i Drave, uokvireni visokom poplavnom vegetacijom. Svojim položajem, veličinom i oblikom ističu se i tri velika, oblikom pravilna akumulacijska jezera na rijeci Dravi koja položajem (Z-JI) dijele područje nizine na dva nejednaka dijela. Osim navedenih akumulacija za tok Drave i Mure vežu se brojni linijski elementi – potoci i melioracijski kanali te prirodna i umjetna jezera. Vizure zbog zaravnjenosti terena sežu daleko, no unatoč svojoj dubini, zbog malobrojnih planova i jednoličnoga površinskog pokrova relativno su siromašne i nezanimljive. Područje pobrđa pak odlikuje izmjena volumena u kojem se ističu brojni rasjedi ispresijecani prometnicama, manjim naseljima i vodotocima, dok površinski pokrov dominantno čine mozaik poljoprivrednih površina i manja šumska područja koja se izmjenjuju na cijelom području stvarajući gotovo ujednačen krajobrazni uzorak. Visinske razlike omogućuju dobru sagledivost okolnog prostora, a blaga reljefna raščlanjenost omogućuje vizualno umirujući dojam. Spoj poljoprivrednih površina i volumena šumskih područja omogućuje stalnu izmjenu kratkih i panoramskih vizura na okolni prostor. Najviši su vrhovi Mohokos i Cimermanov brijeg, s kojih se pruža pogled na nizinu te jugozapadni do jugoistočni dio Kalnika, potom Ivanščicu, Strahinjčicu, Ravnu goru, Maceljsko gorje te Donačku goru u Sloveniji.

Iako su mozaičnost i nizak intenzitet poljoprivrede ono što određuje karakter prostora, danas su u blizini većih naselja prisutni sve izraženiji procesi urbanizacije ruralnih naselja, ali i napuštanja bavljenja poljoprivredom u manjim, zabačenijim ruralnim naseljima, koja tako i sama bivaju zapuštena, a ponekad i trajno napuštena. Izgled prostora narušen je i nestankom definirajućih elemenata ovog podneblja – živica i niskoga grmlja (nakon okrupnjivanja parcela), kojim su nekada bile omeđene parcele poljoprivrednih površina. Nadalje, i velike površine industrijskih zona, vezane za pojedina urbana središta, kao i akumulacijska jezera na rijeci Dravi, imaju negativan vizualni utjecaj na cjelokupnu regiju te umanjuju cjelovitost promatranog prostora.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvanost šumskih područja unutar pretežito poljoprivrednog krajobraza;
- očuvanost/prirodnost šumovitih predjela i bogatstvo voda uvjetuju velik udio prostora pod zaštitom prirode (Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav, Regionalni park Mura-Drava), značajni krajobrazi (rijeka Mura, Čambina, Jelkuš, Križnica, Vir, Širinski otok), posebni rezervati (šumske vegetacije Crni jarki, ornitološki na području Veliki Pažut, Đurđevački pijesci), arboretum Opeka te područja ekološke mreže Natura 2000;
- prirodni, meandrirajući dijelovi toka rijeke Drave oko Legrada s poplavnom šumskom vegetacijom i prudovima (jedno od rijetkih preostalih područja iskonske divljine u Europi, koja na tako malenom prostoru imaju toliku raznolika i očuvana staništa; veći dio ušća zaštićen je kao posebni zoološki rezervat Veliki Pažut);
- Đurđevački pijesci – geomorfološki fenomen koji predstavlja najveće i najviše naslage eolskih pijesaka u Hrvatskoj (ostaci jedine hrvatske pustinje);
- očuvane živice/potezi više vegetacije uz poljoprivredne površine;
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (mezofilne livade košаницe i srednjoeuropske livade rane pahovke).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- cjelovitost i prostorni identitet riječne nizine Drave i Mure, ponajprije poljoprivrednih površina niska intenziteta s manjim gradskim i ruralnim naseljima;
- povijesni značaj i posebnost morfologije gradskih naselja, odnosno očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina gradova (Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Koprivnica, Đurđevac) i njihov skladan odnos prema okolnom krajobrazu;
- povijesni značaj i očuvanost velikog broja kulturne baštine koji također svjedoče o povijesnom razvoju prostora (arheološki lokaliteti i nalazišta, očuvani industrijski kompleksi, sakralni i civilni objekti);
- povijesni značaj i očuvanost tradicijske gradnje, drvenih kuća u Međimurskim goricama (posebice u Železnoj Gori, Dragoslavcu i Vučetincu) te zidanih tradicijskih kuća u nizinskom dijelu (u selima Podravine uz Dravu, u Prelogu, Donjoj Dubravi i dr.);
- povijesni značaj arboretuma Opeka;
- usitnjeni mozaični poljoprivredni uzorci sa živicama i potezima više vegetacije uz poljoprivredne površine;
- vinogradi s kletima na međimurskom gorju.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- koherentan i kompleksan uzorak Međimurskih gorica s vinogradima i kletima;
- Koherentan i kompleksan uzorak seoskih naselja, polja sitnog uzorka sa živicama i šumarcima te manjim vodenim površinama (prirodnim vodotocima, mrtvajama, jezerima i ribnjacima);
- cjeloviti, prirodni, meandrirajući dijelovi tokova rijeka Drave i Mure unutar Regionalnog parka Mura-Drava i njihovih pritoka te velik broj mrtvaja;
- područje oko naselja Legrada i ušće Mure u Dravu;
- prostorni identitet i cjelovitost Đurđevačkih pijesaka;
- prostorni identitet kulturno-povijesnih cjelina gradova Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Koprivnica, Đurđevac, arboretuma Opeka, kulturno-povijesne cjeline dvorca Inkey;
- široke vizure Međimurskoga gorja/gorica i šumske vegetacije koja prati tok rijeke Mure i Drave.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od poplava, bujica, erozija, nastanka klizišta, toplinskih otoka;
- komasirane površine pod oranicama prisutne su u okolici Kotoribe, općine Sveti Martin na Muri i Murskog Središća, dok su manje komasirane površine na području Križovca, Hlapićine, Peklenice i Štrukovec – Zebanca, a izdvajaju se i veće površine voćnjaka, posebno u okolici naselja Čehovec, Cirkovljan, u blizini Nedelišća, u okolici Kalinovca, na području Kalinovačke ravnine te na području Hlebina;
- hidrotehnički zahvati i regulacija prirodnih vodotoka;
- izgradnja i modernizacija prometne i energetske infrastrukture (HE i akumulacijska jezera);
- industrijske zone, ponajprije uz gradska naselja (Čakovec, Koprivnica, Đurđevac);
- eksploatacija mineralnih sirovina (eksploatacijska polja šljunka i pijeska, eksploatacija ugljikovodika, istraživanje i eksploatacije geotermalnih voda);
- neadekvatno gospodarenje otpadom te stvaranje ilegalnih odlagališta otpada, nerijetko unutar šuma i uz obale vodotoka;
- ugroženost postojećih prirodnih kvaliteta širenjem invazivnih stranih vrsta.

PLANIRANI PRITISCI:

- KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:
- izgradnja 16 zona ugostiteljsko-turističke i sportsko-rekreacijske namjene;
- izgradnja 14 gospodarskih zona;
- izgradnja 7 zona sportsko-rekreacijske namjene;
- planirano jezero Bajer površine 10,89 ha;
- planirano 10 akumulacija/retencija.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- planirana Podravska brza cesta i još jedna brza cesta;
- planirano šest državnih cesta i tri županijske ceste;
- planirana modernizacija državnih, županijskih i lokalnih cesta;
- planirana jedna željeznička pruga za međunarodni promet i dvije pruge za regionalni promet;
- planirana modernizacija dviju postojećih željezničkih pruga;
- izgradnja II. kolosijeka na željezničkoj pruzi za međunarodni promet;
- izgradnja aerodroma „Danica” pokraj Koprivnice;
- planirano jedno letilište kod Pitomače.

Energetika:

- planirana tri dalekovoda 400 kV, tri dalekovoda 2×110 kV i jedan priključni dalekovod 2×110 kV (VPŽ);
- planirana četiri mala HE-a;
- planiran SE Rasinja;
- planiran jedan magistralni plinovod i jedan međunarodni produktovod;
- izgradnja 12 dalekovoda i šest trafostanica;
- planirano pet plinovoda, jedan međunarodni naftovod i dva međunarodna produktovoda;
- planirane geotermalne elektrane na području Legrada, Zablatja i Antolovca.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- izgradnja jednog EP-a gline;
- planirano proširenje eksploatacijskih polja šljunka i pijeska;
- planirani istražni prostori za geotermalne vode i ugljikovodike;
- izgradnja jednog centra za gospodarenje otpadom Piškornica;
- izgradnja triju reciklažnih centara;
- planirano sedam eksploatacijskih polja mineralnih sirovina – šljunka i pijeska (153,8 ha).

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, pijesci, vodotoci, meandri, sprudovi, mrtvaje, bare, ušća i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (poplavne šume bijelih vrba i crnih topola, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka i običnoga graba, šume hrasta kitnjaka i običnoga graba na pobrđu) te mezofilne livade košanice i livade rane pahovke. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobraza te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraze (značajni krajobrazi, rijeka Mura, Čambina, Jelkuš, Križnica, Vir, Širinski otok, meandrirajući dijelovi toka rijeke Drave oko Legrada, Đurđevački pijesci, arboretum Opeka), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka, posebno Mure i Drave, vodnih tijela (ostalih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, prudove, meandre, potoke itd.) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (Regionalni park Mura-Drava, značajni krajobrazi, rijeka Mura, Čambina, Jelkuš, Križnica, Vir, Širinski otok, posebni rezervati šumske vegetacije Crni jarki, ornitološki na području Veliki Pažut, Đurđevački pijesci, arboretum Opeka) i područja ekološke mreže Natura 2000 te značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (područja s autohtonom šumskom vegetacijom, mezofilne livade košanice i livade rane pahovke, močvarna područja).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobraze koji se nalaze između građevinskih područja i koji predstavljaju važne elemente prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvane bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz rijeke Muru i Dravu zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka i akumulacijskih jezera krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodenih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada u prirodnom krajobrazu i površine vratiti u stanje blisko prvobitnom.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove metodom biološke sanacije koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih i ruralnih cjelina. Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima prilagodi postojećoj cjelini naselja, u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja u svrhu očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištena ili napuštena graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, i to tako da zelena cezura odvaja povijesni i novi dio naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visoko vrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem većih prirodnih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet (kulturno-povijesne cjeline gradova Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Koprivnica, Đurđevac), arboretum Opeku, kulturno-povijesnu cjelinu dvorca Inkey te ostalu kulturnu baštinu, arheološke lokalitete, industrijske komplekse, sakralne i civilne objekte, tradicijske seoske kuće) tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja (kulturno-povijesne cjeline gradova Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Koprivnica, Đurđevac, arboretum Opeka s dvorcem) te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput preizgrađenih zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline s naglaskom na napuštenim i degradiranim dijelovima prostora.	CKA2 CKA3

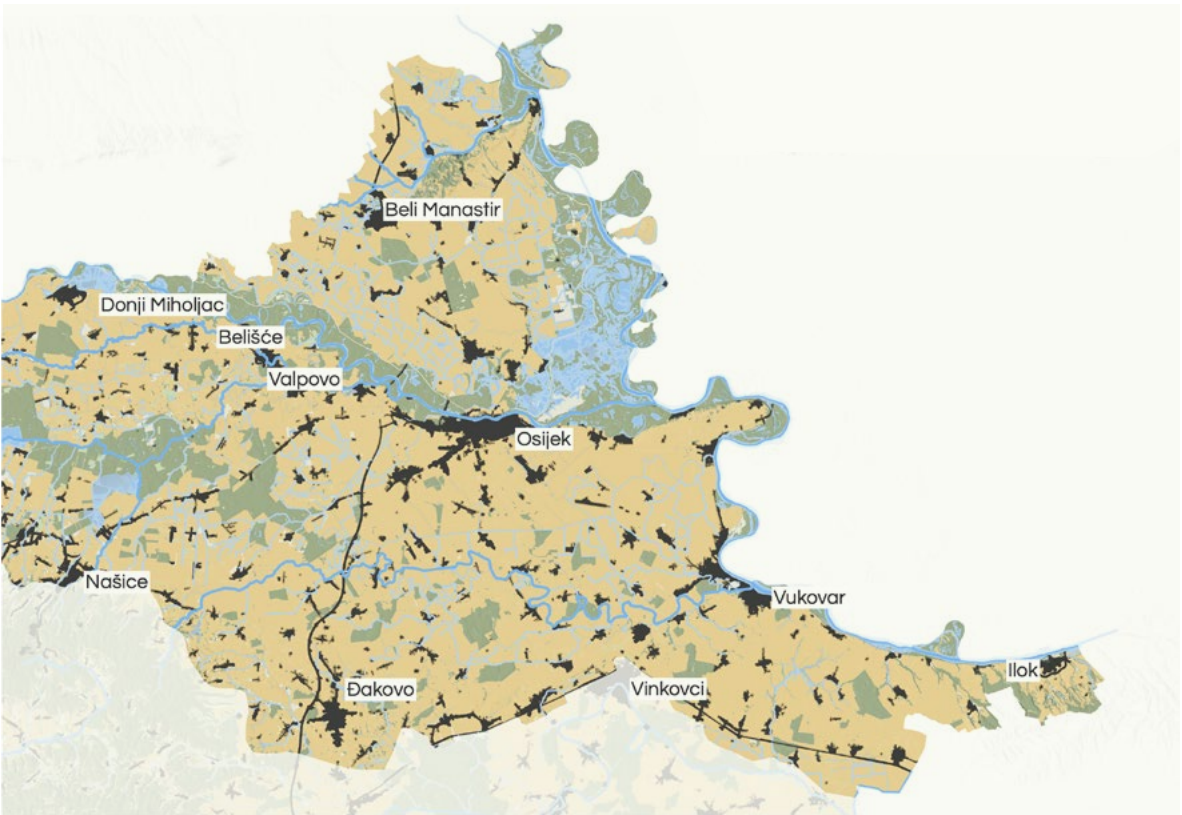
ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene te ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (vinogradi s kletima na međimurskom gorju, usitnjeni mozaični poljoprivredni uzorci sa živicama i potezima više vegetacije) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), a koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, vinogradi, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Varaždina, Čakovca, Koprivnice, Virovitice itd.) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim poljoprivrednim krajobrazima. Naime, poljoprivredni krajobrazi tradicionalnih uzoraka i sitnog mjerila na blagim padinama (vinogradarski krajobrazi) posebno su osjetljivi za uspostavu agrosolarnih elektrana. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Provoditi okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada poštujući što je više moguće konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvoditi nove strukture koje će pridonositi očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, poteza visoke vegetacije, kanala itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivne poljoprivredne krajobraze lišene prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze, predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/ regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet nizinskoga riječnog dominantno poljoprivrednog krajobraza s povijesnim gradskim i seoskim naseljima, vodotocima i velikim akumulacijama te manjim šumskim zonama, ali i krajobraz šumovitog i kultiviranog pobrđa s brojnim raspršenim seoskim naseljima, poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Pri planiranju novih zahvata poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i prirodnih tokova rijeka Mure i Drave s pritocima.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljive za uspostavu solara/agrosolara padine nagiba većeg od 12° prekrivene visokom šumskom vegetacijom i vinogradarski krajobrazi.	CKV1 CKV2
SV4	Ne planirati širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja na područjima visoke vizualne izloženosti, a posebno na istaknutim vrhovima i grebenima na području Međimurskih gorica.	CKV1 CKV2
SV5	Nove bi se građevine svojom visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirale vizurama, što bi pak pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž riječnih obala te prometnica.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (područje Međimurskih gorica, prirodni, meandrirajući dijelovi tokova rijeka Drave i Mure, područje oko naselja Legrada i ušće Mure u Dravu, područja značajnih krajobraza i Đurđevačkih pijesaka, kulturno-povijesne cjeline gradova Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Koprivnica, Đurđevac, Arboretum i dvorac Opeku, kulturno-povijesna cjelina dvorca Inkey, polja sitnog uzorka sa živicama i šumarcima te manjim vodenim površinama), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure povijesnih naselja s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja te njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, šljunčarama, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama) koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone kako bi ih se vizualno zaklonilo.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privezišta, molove itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradirani područjima šljunčara osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planirati gradnju sportsko-rekreacijskih sadržaja itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

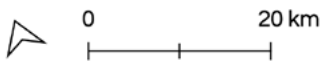
1.2.A.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**SLAVONSKO
PODUNAVLJE
I PODRAVINA**

SLAVONSKO PODUNAVLJE I PODRAVINA

KRAJOBRAZ RIJEČNE NIZINE

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Istočni dio Hrvatske, na sjeveru omeđen rijekom Dravom, na istoku Dunavom, a na jugu Srijemom.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: tektonska depresija ispunjena aluvijalnim nanosima i lesnim sedimentima;
- reljef: velika riječna nizina s lesnim zaravnima i brdskim uzvišenjima;
- regija: poistovjećuje se s uvriježenom regijom Slavonije i Baranje.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- prostrane riječne nizine s aluvijalnim nanosima, riječnim terasama i lesnim zaravnima s brdskim uzvišenjima;
- velike meandrirajuće rijeke i močvarna područja s brojnim rukavcima, gredama, prudovima i mrtvajama;
- poplavne šume vrbe i topole te močvarna vegetacija na aluvijalnim ravnicima; šume hrasta lužnjaka, običnoga graba i poljskog jasena na periodično plavljenim terasama i ocjeditim terenima;
- plodno tlo na riječnim terasama i lesnim zaravnima (černozem, eutrično smeđe tlo te lesivirano tlo);
- prostrani mozaici poljoprivrednih površina sa šumarcima, brojnim prometnicama, linijski razvijenim naseljima te vodotocima i kanalima;
- velike meliorirane poljoprivredne površine s kanalima u nizini te vinogradi na brdskim uzvišenjima;
- karakterističan tip ušorenih sela s tradicijskom gradnjom.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Nizinski riječni dominantno poljoprivredni krajobraz sa šumskim poplavnim i močvarnim područjima te brojnim povijesnim gradskim i seoskim, linijski razvijenim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Glavno reljefno obilježje jest Dravsko-dunavska nizina koja se raščlanjuje na aluvijalne ravni, riječne terase i lesne zaravni te se pruža na visinama od oko 85 do maksimalno 120 m n. v. Na aluvijalnim nanosima najvećih rijeka regije, Drave i Dunava, ističu se brojni meandri, obale, otoci, prudovi, grede, erodirane strme riječne obale i mrtvi rukavci nastali radom navedenih rijeka, njihovih pritoka, ali i poplavnih voda, koje redovito plave područja uz rijeke. Na poplavnim dijelovima voda oblikuje nanose i uleknuća oblikujući specifičan valoviti reljef sastavljen od pijeska, pretaloženog prapora i gline. Nešto viša reljefna područja iznad naplavnih ravni jesu terasne nizine, u čijem sastavu, zbog eolske akumulacije prevladavaju lesne i lesu slične naslage. Riječne sedimentacije pokrivaju naslage prapora debljine i do 20 m. Viši i ocjediti tereni koji se uzdižu iznad okolnoga nizinskog reljefa lesne su zaravni (Baranjska, Đakovačka i Vukovarska zaravan) i brda. Na području istočno od Osijeka nalazi se lesna uzvisina – Erdutsko brdo (najviši vrh Čvorkovo brdo, 192 m n. v.), a u Baranji Bansko brdo (vrh Kamenjak, 244 m n. v.). U podlozi brda stariji su tektonski sedimenti, dok su na površini naslage prapora debele više od 10 m na kojima su vidljivi praporni mikroreljefni oblici nastali radom bujične vode (jaruge/surduc). Unutar krajobrazne regije prevladavaju hidromorfna tla (dijelom hidromeliorirana) – močvarno-glejna, ritske crnice, pseudoglej-glejna te, uz Dravu i Dunav, aluvijalna i aluvijalno-livadska tla. Međutim, na višim dijelovima područja prisutna su i automorfna, po pravilu razvijena na lesu, dijelom rigolana, a dijelom i prijelazno semiglejna (černozem, eutrično smeđe tlo te lesivirano tlo).

Krajobrazna regija bogata je vodom i vodnim tijelima, a najveće tekućice područja su dviju navedenih rijeka – Dunava i Drave. Tokove dviju najvećih rijeka karakterizira meandriranje kroz široku aluvijalnu ravnicu s obzirom na izdašan vodni kapacitet i redovito plavljenje. Korita su im široka i duboka, a uz

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA SLAVONSKOG
PODUNAVLJA I PODRAVINE

njih se nalaze brojni rukavci i mrtvaje. Najveći prtok rijeke Drave u regiji jest Karašica, a najveći prtok Dunava jest Vuka. Na širem području Iloka na obroncima Fruške gore i na Banskom brdu nalazi se nekoliko povremenih bujičnih tekućica. Osim navedenih tekućica ističu se i stajačice – ribnjaci Donji Miho-ljac, Našice i Grudnjak. Na vodotoku Savak nalazi se umjet-no akumulacijsko jezero Grabovo (dio Tompojevačkih ritova, koji su vrijedan primjer močvarnog područja), a kod Đakova se izdvaja akumulacijsko jezero Jošava. Veći dio područja uz Dunav, Dravu, Karašicu i Vuku nalazi se na području podlož-nom plavljenju. Problemi poplavnih područja navedenih rijeka rješavaju se već gotovo stoljeće i pol. Tako je do sada samo u Baranji meliorirano oko 100.000 ha zemljišta, izgrađeno oko 135 km nasipa i više od 1000 km kanala, a radi lakše plovid-be presječeni su i neki meandri Dunava i Drave. Najznačajniji je vodeni tok Dunav, koji je plovao cijele godine. Na područji-ma koja nisu meliorirana zadržala su se močvarna područja. Tako je na ušću Drave u Dunav smješteno veliko močvarno područje PP-a Kopački rit, koje je pod stalnim utjecajem plav-ljenja dviju rijeka. U Kopačkom ritu nalaze se dva veća jezera, Kopačko jezero i jezero Sakadaš, a uz ostala manja jezera po-dručje obiluje brojnim barama. Jezera i bare međusobno te s Dunavom i Dravom povezani su mrežom prirodnih kanala (Ve-meljski dunavac, Hulovski kanal, Renovski kanal, Čonakut i dr.). S obzirom na to da je prostor znatno izmijenjen pod utjecaj-em čovjeka, što poljoprivrednim djelatnostima, što izgrad-njom brojnih naselja, prirodnoga površinskog pokrova danas je ostalo vrlo malo. Najviše ga je u poplavnom području rijeka Drave i Dunava te uz korita manjih vodotoka. Riječ je o poplav-nim šumama vrba i topola. Na ocjeditijim i periodički plavlje-nim kultiviranim riječnim terasama javljaju se u obliku manjih i većih šumskih kompleksa šume hrasta lužnjaka, običnoga graba i poljskog jasena.

Većina očuvanih prirodnih šumskih područja danas je zašti-ćena i nalazi se unutar Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav, Regionalnog parka Mura-Drava i Parka prirode Kopački rit, koji je jedno od najvećih močvarnih područja u RH. Prema Zako-nu o zaštiti prirode, unutar regije se nalazi čak 23 zaštićena područja prirode. Osim navedenoga regionalnog parka i parka prirode, zastupljeno je još nekoliko kategorija zaštite, a naj-brojnija je spomenik parkovne arhitekture (njih ukupno 15), tri posebna rezervata (zoološki Kopački rit, ornitološki Podpanj, šumske vegetacije Vukovarske dunavske ade), jedan spome-nik prirode (Gorjanovićev praporni profil u Vukovaru) i jedan značajni krajobraz (Erdut). Površinom manji dio regije nalazi se unutar ekološke mreže Natura 2000, pri čemu se veliči-nom ističu donji i srednji tok Drave, Dunav od Kopačkog rita, Dunav – Vukovar, ribnjak Grudnjak s okolnim šumskim kom-pleksom i Breznički ribnjak, kao područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove, te Podunavlje i donje Podravlje te ribnjaci Grudnjak i Našice kao područja očuvanja značajna za ptice.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Na tom području naselja se podižu i razvijaju od prapovije-sti, preko Rimskog Carstva i srednjeg vijeka, sve do današnjih dana. Glavnina današnjih naselja nastala je u 13. stoljeću kada su bila u posjedu velikaških i plemićkih obitelji. Dug povijesni

razvoj vidljiv je i u velikom broju arheoloških nalazišta, na go-tovo cijelom području (najpoznatije arheološke zone uz obalu Dunava Vučedol, Sotin, Poloj pokraj Dalja, u Iloku, arheološka zona grada Virovitice, nalazišta u Kopačevu i pokraj Bilja, gdje su sačuvani ostaci rimske centurijacije, rimske ceste i nase-lja). Iako se vrijeme turske vladavine uglavnom povezuje s brojnim razaranjima i stagnacijom, u ovom slučaju to je bilo doba vrlo aktivnoga kulturnog i demografskog razvoja. Ipak, danas je ovo pretežito ruralno područje koje tvori veoma gust sklop manjih seoskih naselja, s tek nekoliko gradskih. Nasu-prot pravilnijim, ali i dijelom nepravilnim linijskim naseljima razvijenima uz prometnice u nizinskim dijelovima, primjeću-ju se i ona manja, razgranata. Tipologija izgradnje u manjim naseljima i dalje je većinom tradicijska, a ušorena sela pre-poznatljivo su obilježje ovog prostora. Karakterizira ih uska parcela sa stambenom građevinom uz ulični rub parcele, na koju se nadovezuju gospodarski objekti, a na njih pak voćnjaci i povrtnjaci. Obiteljske su kuće dominantno prizemnice ili jed-nokatnice s dvostrešnim krovom. Unutar područja nekoliko je većih gradskih naselja (Virovitica, Osijek, Đakovo i Vukovar) i manjih naselja prijelaznih (mješovitih) obilježja – Donji Miho-ljac, Valpovo, Slatina, Belišće, Dalj, Ilok i dr. Navedena naselja većinom su pravilnijeg rastera, suvremene izgradnje jedno-stambenih i višestambenih objekata. Postojeća industrijska proizvodnja vezana je i uz veća i manja gradska naselja, pa je tako prisutna i na području poslovne zone u Dardi, industrijske zone u Belom Manastiru, poslovne zone u Kneževim Vinogra-dima te nekoliko manjih poslovnih zona na području općina Draž, Bilje i Čeminac. Prehrambena i drvna industrija razvijena je na području grada Virovitice, a u Virovitici je još razvijena i duhanska te metaloprerađivačka. Navedene su zone najvećim dijelom smještene uz naseljena područja, koja se pružaju uz bitnije državne, odnosno europske prometne pravce. Na tom je području razvijena i željeznička infrastruktura, koja prolazi gotovo njezinim središnjim dijelom, a dio prometa od-vija se i Dravom i Dunavom (glavna je riječna luka Hrvatske za robni i putnički promet u Vukovaru).

Većina gradskih središta prostori su bogate kulturno-povije-sne baštine, o čemu svjedoči i činjenica da su to danas zašti-ćene kulturno-povijesne cjeline (Virovitica, Osijek, Vukovar, Đakovo, Ilok, Donji Miholjac, Valpovo i Đurđenovac). Važno je istaknuti Osijek (očuvana barokna vaubanovska Tvrđava iz 18. stoljeća oko koje su se razvili Gornji, Donji i Novi grad), Vukovar (najbitnija dunavska luka 19. stoljeća, grad baroka i klasicizma, moderne i postmoderne), Đakovo (biskupski grad, potom turski grad, u 19. stoljeću dobiva novi urbani identitet s dominantnom neoromaničkom katedralom), Virovitica (na ostacima *magnae Villea Werenche* nastaje kasnobarokni dvorac Pejačević kao temelj današnjega grada od kojeg se radijalno granaju ulice, a grad je svoj najveći procvat doživio potkraj 19. stoljeća) i Ilok (smješten na istaknutom reljefnom položaju između prostora Donjega grada i Dunava). Cijela se krajobrazna regija odlikuje velikim brojem djela kulturne ba-štine različitih kategorija; pritom je riječ o ukupno više od 500 kulturnih dobara, ponajprije pojedinačnih sakralnih i civilnih građevina, među kojima se izdvajaju dvorci (lovački dvorac u Tikvešu, dvorac Esterhazy u Dardi, dvorac Eugena Savojskog u Bilju, dvorac u Kneževu, kompleks dvorca Majlath u Donjem

GRAD ILOK

SELO NOVI PERKOVCI

PODRUČJE GRABOVO

KOPAČKI RIT

PODRUČJE SOKOLOVAC

Miholjcu, dvorac u Suhopolju, dvorac u Virovitici, Kapela dvor i dr.). Posebno je važno istaknuti kulturno-povijesne ruralne cjeline u sklopu sela Zmajevca, u kojem su očuvani vinski podrumi nanizani u bočne strane usječenog puta u lesnom brdu. S obzirom na značajne devastacije ovog prostora u Domo-vinskom ratu, iako su u prostoru definirani točkasto, ističu se memorijalne građevine i obilježja koje za ovo područje imaju bitno značenje – Spomen- područje Ovčara, sabirni logor Ve-lepromet, Novovukovarsko groblje, Mjesto sjećanja – Vuko-varska bolnica 1991, Stari vodotoranj, Vodotoranj.

Velik dio područja zauzimaju poljoprivredne površine, pri čemu dominiraju oranice na karakteristično malim parcela-ma uz naselja sugerirajući na bavljenje poljoprivredom niskog intenziteta. Riječ je o otvorenim poljima izdužene, usitnjene pravilne parcelacije, dok su na otvorenim poljima, udaljenije od naselja i gradova, veće komasirane poljoprivredne površi-ne. Osim oranica zastupljeni su i nasadi vinove loze, a veće po-vršine vinograda nalaze se na području Baranje, Drenja, Erduta, Iloka (po čemu je ovaj predio poznat) te na području Vučedola pokraj Vukovara. Veće površine voćnjaka nalaze se sjeverno od grada Orahovice te u okolici Kneževih Vinograda, a čine ih i komasirana zemljišta dvaju velikih poduzeća – Belja d.o.o. i Fermoprometa d.o.o., koji zajedno obrađuju više od 20.000 ha zemljišta. U višim predjelima, najvećim dijelom na blagim padinama pobrđa, oranične parcele postaju većinom nepra-vilna oblika te ih polako zamjenjuju vinogradi, voćnjaci i livade. Viši, zaravnjeni dijelovi Banskog brda također su pretvoreni u otvorene poljoprivredne površine s dominacijom vinograda. Značajan je i razvoj turizma, zbog dobre prometne povezano-sti (cestovno i željeznički) s većim gradovima šire okolice te susjednim državama, Mađarskom i Srbijom. Iako se kao glavni primjer turističke ponude ističe PP Kopački rit, prati ga i razvoj seoskog turizma s brojnim malim eko-etno selima, salašima, konacima, restoranima, vinskim cestama te ostalim objekti-ma i elementima kojima se promiču tradicionalne vrijednosti koje regija nudi.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Osnovno obilježje i identitet područja čini izrazita antropoge-niziranost kraja kao posljedica niza djelatnosti – poljoprivrede, hidromelioracija, stanovanja, prometa. Izgled toga područja odredila je stoga ponajprije makroreljefna forma aluvijalne ravni, koju karakterizira izmjena nepreglednih ploha poljopri-vrednih površina raznih uzoraka parcelacije (od okrupnjenih obradivih površina namijenjenih intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji do usitnjenih parcela niskog intenziteta poljopri-vrede) i preostalih, većih ili manjih šumskih kompleksa te po-plavnih šuma i močvarnih predjela regionalnog parka i parka prirode. Iz navedene se ravni na krajnjem SI regije izdiže Ban-sko brdo, ujedno snažan prostorni akcent.

Zbog morfoloških značajki reljefa, tj. zaravnjenosti terena i prevladavajućih niskih oblika površinskog pokrova, vizure sežu vrlo daleko, no unatoč svojoj dubini, zbog malobrojnih planova i većinom jednoličnoga površinskog pokrova rela-tivno su siromašne i nezanimljive. Najvrednije su vizure sto-ga one koje se iz polja pružaju prema PP-u Kopački rit i RP-u

Mura-Drava, koji su prirodni kontrast toga poljoprivrednog po-dručja, većim i manjim šumarcima unutar polja, te Banskom brdu i njegovim padinama, pod raznolikim površinskim pokro-vom (šume, vinogradi). S navedenog su brda također moguće panoramske vizure širega područja regije. Pritom se u vizura-ma nazire obris brdskoga grebena podno kojeg se pruža pro-strana ravnica prekrivena mozaicima poljoprivrednih površi-na i raštrkanim vikend-naseljima.

Dinamičnost i raznolikost u prostor tek djelomično unose Banska kosa, šumski potezi ponajprije uz rijeku Dravu, ali i Dunav, odnosno regionalni park i park prirode, te mjestimično šumarci koji izviru iz polja, a koji su u kontrastu s plošnom i svijetlom dolinom.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvana šumska područja unutar pretežito poljoprivrednog krajobraza;
- očuvani prirodni kompleksi poplavnih šuma, močvara i vodenih površina Parka prirode Kopački rit i Tompojevačkih ritova te Regionalnog parka Mura-Drava;
- očuvan prirodni, meandrirajući tok rijeka Drave i Dunava;
- vrijedna prirodna područja, posebice značajan krajobraz Erdut, posebni rezervati u kojima se ističe rezervat šumske vegetacije Vukovarsko dunavske ade, spomenik prirode Gorjanovićev praporni profil u Vukovaru;
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (mezofilne livade košanice i srednjoeuropske livade rane pahovke, Biljska stepa) i staništa kopnenih voda i močvarnih staništa (pretežito tršćaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- cjelovitost i prostorni identitet nizine Drave i Dunava, ponajprije usitnjenih poljoprivrednih površina niskog intenziteta (mozaični poljoprivredni uzorci sa živicama i potezima više vegetacije) s malobrojn timeradskim i brojnim ruralnim naseljima;
- posebnost uzorka, smještaja i organizacije vinogradarskih zona na Banskom brdu, u Erdutu i Iloku u kombinaciji s lesnim uzvišenjima, kulturnom baštinom i rijekom Dunavom;
- prostorni identitet ribnjaka Donji Miholjac, Grudnjak i Našice;
- posebnost uzorka, smještaja i organizacije ušorenih naselja, posebice u Baranji (Karanac, Kopačevo);
- povijesni značaj i posebnost morfologije gradskih naselja, odnosno očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina gradova i većih naselja (Virovitica, Osijek, Vukovar, Đakovo, Ilok, Donji Miholjac, Valpovo, Đurđenovac) i njihov skladan odnos prema okolnom krajobrazu;
- očuvanost kulturno-povijesne ruralne cjeline u sklopu sela Zmajevca, gdje su očuvani vinski podrumi nanizani u bočne strane usječenog puta u lesnom brdu,
- povijesni značaj i očuvanost velikog broja djela kulturne baštine koji svjedoče o povijesnom razvoju, ali i ratnim stradanjima (arheološki lokaliteti i nalazišta, očuvani industrijski kompleksi, sakralni i civilni objekti, dvorci, utvrde, memorijalne građevine i obilježja).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prirodni, meandrirajući tok rijeka Drave i Dunava uokviren poplavnim šumama;
- cjelovito i koherentno područje Kopačkog rita, Vukovarsko dunavske ade te spomenik prirode Gorjanovićev praporni profil u Vukovaru;
- jak prostorni akcent i identitet Banskog i Erdutskog brda s vinogorjem te Iločkih vinograda;
- koherentan i kompleksan sklop naselja, poljoprivrednih površina, vinograda, rijeke sa šumskom vegetacijom i lesne uzvisine sa srednjovjekovnom utvrdom na području Erduta te sa starim gradom na području Iloka;
- izgrađeni prostorni akcenti: katedrala u Đakovu, Iločki Stari grad s parkom na brdu pokraj Dunava, tvrđava u Osijeku i brojni dvorci (dvorac Tikveš, dvorac Esterhazy u Dardi, kompleks dvorca Majlath u Donjem Miholjcu i dr.) te memorijalne građevine (Vodotoranj u Vukovaru);
- vizure prema PP-u Kopački rit i RP-u Mura-Drava, koji su prirodni kontrast tomu poljoprivrednom području te Banskom brdu;
- široke, panoramske vizure s vršnih dijelova Banskog brda na šire područje.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od poplava, erozija i nastanka klizišta;
- napuštanje ruralnih krajeva (naselja i poljoprivrednih površina);
- pojava intenzivnih poljoprivrednih nasada (veće površine vinograda nalaze se na području Drenja, Erduta, Iloka, Vučedola; veće površine voćnjaka u okolici su naselja Jarmina, sjeverno od grada Orahovice te u okolici Kneževih Vinograda; komasirana i meliorirana zemljišta dvaju velikih poduzeća – Belja d.o.o. i Fermoprometa d.o.o.),
- modernizacija i proširenje postojeće cestovne, željezničke, riječne i zračne infrastrukture;
- veće i manje industrijske zone (Osijek, Đakovo), ali i na području poslovnih i/ili industrijskih zona u Dardi, Belom Manastiru, Kneževim Vinogradima, na području općina Draž, Bilje i Čeminac;
- napuštena i nesanirana eksploatacijska polja te općenito eksploatacija mineralnih sirovina (postojeće bušotine eksploatacijskih polja nafte i plina, eksploatacijska polja gline i pijeska);
- neadekvatno gospodarenje otpadom vidljivo je na primjerima velikog broja napuštenih odlagališta otpada te čestom stvaranju ilegalnih odlagališta otpada, nerijetko unutar šuma i uz obale vodotoka.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja 15 zona ugostiteljsko-turističke namjene;
- izgradnja 28 zona sportsko-rekreacijske namjene (tri igrališta za golf);
- izgradnja 35 gospodarskih zona;
- izgradnja objekta vojarne u Belom Manastiru;
- planirana jedna akumulacija/retencija, tri akumulacije na Dravi, 39 akumulacija uz ostale vodotoke i dvije retencije.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja jedne autoceste (završetak A5);
 - izgradnja Podravske brze ceste;
 - izgradnja pet brzih cesta, triju državnih cesta (jedne djelomično u regiji Srijem), jedne županijske ceste i dvaju graničnih prijelaza;
 - planirano jedno premještanje državne ceste i jedna korekcija državne ceste;
 - izgradnja osam obilaznica naselja;
 - modernizacija dviju postojećih glavnih željezničkih pruga za međunarodni promet i djelomično nova izgradnja;
 - planiran jedan alternativni koridor glavne željezničke pruge za međunarodni promet, željeznička pruga za regionalni promet i jedna obilazna željeznička pruga za poseban promet, modernizacija postojeće glavne željezničke pruge za međunarodni promet i djelomično nova izgradnja;
 - planirana rekonstrukcija dvaju željezničkih čvorova i kolodvora i izgradnja dvaju željezničkih čvorova i kolodvora;
 - izgradnja jednoga remontnog brodogradilišta;
 - proširenje i rekonstrukcija jedne luke te rekonstrukcija dvaju pristaništa;
 - planiran jedan višenamjenski kanal, dvije luke, 12 pristaništa;
 - izgradnja sedam letilišta.
- ###### Energetika:
- planirano devet dalekovoda 2×400 kV i 11 dalekovoda 2×110 kV te jedna TS 400/220/110 kV Krndija i proširenje TS-a 400/220/110 kV Đakovo;
 - izgradnja dvaju TE-a, jednog KTE-a, dvaju HE-a i jedne energane na biomasu;
 - planirana dva međunarodna i devet magistralnih plinovoda (jedan djelomično u regiji Srijem);
 - postojeći magistralni naftovod JANAF s planiranim novim cjevovodima u istom koridoru;
 - izgradnja triju SE-a (SE Nexe, SE Bokšić i SE Osijek – Podravlje);
 - planirana geotermalna elektrana Zagocha (Općina Čačavica).

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- planirana izgradnja šest pretovarnih stanica (PS) i dviju lokacija gospodarenja otpadom;
- planirana jedna kazeta za azbest;
- planirano 10 bušotina eksploatacijskih polja nafte i plina (E1);
- uz postojeće planirano i 10 lokacija ostalih (E3) eksploatacijskih polja (gline i pijesak);
- planirana jedna lokacija eksploatacijskog polja geotermalne vode Ernestinovo (E2);
- planirana jedna lokacija eksploatacijskih polja šljunka i pijeska.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, pijesci, vodotoci, meandri, grede, ade, prudovi, mrtvaje, bare, ušća, lesne zaravni i brda, bujice/surduci i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (poplavne šume bijelih vrba i crnih topola, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka, običnoga graba i poljskog jasena) te mezofilne livade košanice i livade rane pahovke. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobraza te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraze (značajni krajobraz Erdut, meandrirajući dijelovi toka rijeka Drave i Dunava, područje PP-a Kopački rit i Tompojevačkih ritova, Vukovarsko dunavske ade, spomenik prirode Gorjanovićev praporni profil u Vukovaru), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka, posebno Drave, Dunava, Karašice i Vuke, vodnih tijela (ostalih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata uzimati u obzir prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, sprudovi, meandri, potoci itd.) i integrirati ih u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (Regionalni park Mura–Drava, PP Kopački rit, značajni krajobraz Erdut, posebni rezervati, spomenici prirode i parkovne arhitekture) i područja ekološke mreže Natura 2000 te značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (područja s autohtonom šumskom vegetacijom, mezofilne livade košanice i srednjoeuropske livade rane pahovke, staništa kopnenih voda i močvarna staništa).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobraze koji se nalaze između građevinskih područja te koji su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz rijeke Dravu i Dunav zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka i ribnjaka krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodnih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada u šumama i uz obale vodotoka te površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove gline i pijeska metodom biološke sanacije, koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)

BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih i ruralnih cjelina (kulturno-povijesne cjeline naselja Virovitica, Osijek, Vukovar, Đakovo, Ilok, Donji Miholjac, Valpovo, Đurđenovac, ruralna cjelina Zmajevac, Karanac, Kopačevo). Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice (ušorena naselja), a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima prilagodi postojećoj cjelini naselja, i to u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti preostale šumske površine, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja, a cilj je: očuvati i jačati prepoznatljivost prostora, smanjiti gustoću izgrađenosti, poticati boravak na otvorenome te povezivanje s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, i to tako da zelena cezura odvaja povijesni i novi dio naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visoko vrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem šumskih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima te uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet (kulturno-povijesne cjeline: Virovitica, Osijek, Vukovar, Đakovo, Ilok, Donji Miholjac, Valpovo, Đurđenovac, selo Zmajevac; dvorce s perivojima te ostalu kulturnu baštinu: arheološke lokalitete, industrijske komplekse, sakralne i civilne objekte, utvrde, memorijalne građevine i obilježja), i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja, kulturno-povijesne cjeline (Virovitica, Osijek, Vukovar, Đakovo, Ilok, Donji Miholjac, Valpovo, Đurđenovac, selo Zmajevac s vinskim podrumima), dvorce s perivojima (dvorac Tikveš, dvorac Esterhazy u Dardi, kompleks dvorca Majlath u Donjem Miholjcu i dr.) te ih prezentirati u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, a posebno napuštene i degradirane dijelove prostora.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (usitnjeni mozaični poljoprivredni uzorci sa živicama i potezima više vegetacije) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, šumarci, vinogradi, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Osijek, Đakovo, Vukovar itd.) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim i vrijednim poljoprivrednim krajobrazima. Mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta i vinogradarski krajobrazi na lesnim uzvisinama (Erdutsko i Bansko brdo) posebno su osjetljivi za postavljanje agrosolarnih elektrana. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar takvih krajobraza te njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvesti nove strukture koje će pridonijeti očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, drvoreda, poteza visoke vegetacije, kanala te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (vinogradarske zone na Banskom brdu, u Erdutu i Iloku, očuvani vinski podrumi u ruralnoj cjelini Zmajevac), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/ regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

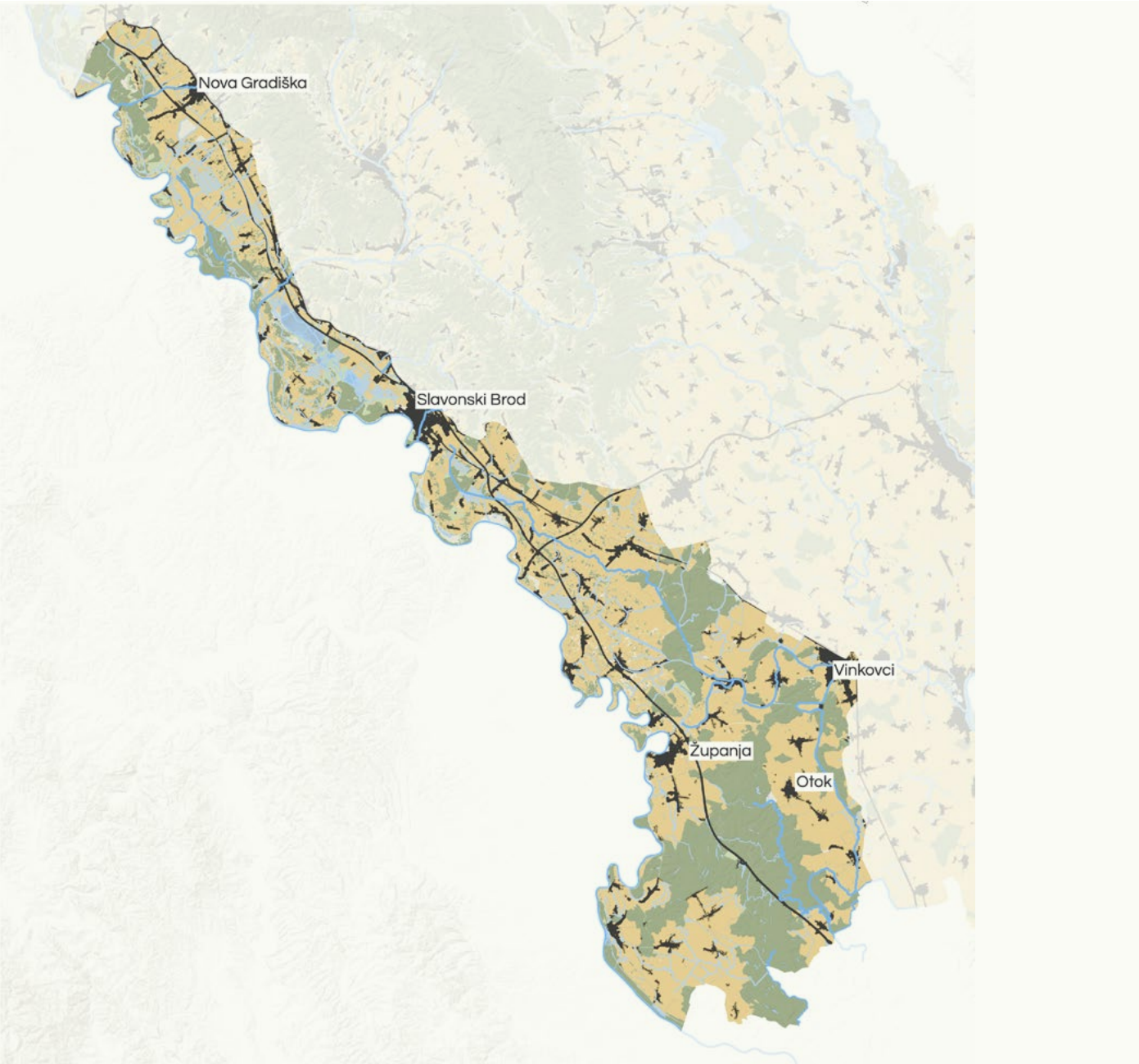
VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet nizinskoga riječnog dominantno poljoprivrednog krajobraza sa šumskim poplavnim i močvarnim područjima te brojnim povijesnim gradskim i seoskim, linijski razvijenim naseljima poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s posebnom brigom za odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, poplavnih šuma i prirodnih tokova rijeka Drave i Dunava.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljive padine nagiba većeg od 12° prekrivene visokom šumskom vegetacijom te mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta na lesnim uzvisinama.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti, a posebno ne na lesnim brdima (Banovo brdo, Erdutsko brdo i uzvišenja oko Iloka).	CKV1 CKV2
SV5	Nove građevine svojom bi se visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirale u vizurama. To bi pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž prometnica i riječnih obala.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (područje Kopačkog rita, prirodni, meandrirajući dijelovi tokova rijeka Drave i Dunava, Vukovarsko dunavske ade, Gorjanovićev praporni profil u Vukovaru, područja Banskog brda, Erdutskog brda i Iloka s vinogradima i lokalitetima kulturne baštine, prostorni akcenti katedrale u Đakovu, ilочки Stari grad s parkom na brdu pokraj Dunava, tvrđava u Osijeku i brojni dvorci), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure povijesnih naselja, kulturno-povijesnih cjelina, dvoraca i istaknutih sakralnih objekata s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja te njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, šljunčarama, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama) koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privezišta, molovi itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima eksploatacijskih polja (postojeće bušotine nafte i plina, eksploatacijska polja gline i pijeska) osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planiranje gradnje sportsko-rekreacijskih sadržaja itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

1.2.B.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**SLAVONSKO
-SRIJEMSKA
POSAVINA**

PODRUČJE IZMEĐU ŠUME SRNJAČA I NASELJA GUNDINCI

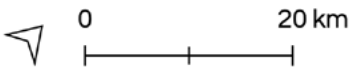
SLAVONSKO-SRIJEMSKA POSAVINA

KRAJOBRAZ RIJEČNE NIZINE

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

ovdje bi trebala malo više okolnog područja...

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Istočni dio hrvatskog dijela Posavine, proteže se od Lonjskog polja i podnožja slavonskog gorja do granica s Bosnom i Hercegovinom i Republikom Srbijom.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: tektonska depresija ispunjena rastresitim aluvijalnim i lesnim sedimentima;
- reljef: riječna nizina;
- regija: poistovječuje se s uvriježenom regijom Posavinom.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- prostrana riječna nizina s aluvijalnim ravnicama i riječnim terasama;
- brojne vodene površine, ribnjaci, jezera, kanalizirani i prirodni vodotoci te kanali – ističe se velika meandrirajuća rijeka s brojnim meandrima, prolojima, barama i močvarama, mjestimično i regulirana;
- vlažne i periodično poplavljene šume pretežno nizinskih područja s dominacijom šuma hrasta lužnjaka i poljskog jasena; zastupljene su i šume hrasta lužnjaka i običnoga graba te zajednice s hrastom cerom na ocjeditijim terenima; najveći kompleks šuma hrasta lužnjaka u RH;
- dominacija poljoprivrednog načina korištenja zemljišta, i to mozaika obradivih površina (polja), mahom otvorenog tipa, a u manjoj mjeri omeđenih živicama i šumarcima; izmjenjuju se niskointenzivne usitnjene i visokointenzivne okrupnjene i meliorirane površine s kanalima i ribnjacima;
- ruralna naselja linearnog tipa smještena uz prometnice, vodotoke i kanale.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Nizinski riječni dominantno poljoprivredni krajobraz sa šumskim poplavnim i močvarnim područjima te brojnim linijaski razvijenim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Glavno reljefno obilježje Slavonko-srijemske Posavine čini riječna nizina koja se raščlanjuje na aluvijalne ravni i riječne terase, a manjim, rubnim dijelom i na lesne zaravni (u okoliču Vinkovaca) te se pruža na nadmorskim visinama od 85 do maksimalno 120 m (prevladavajuće visine oko 90 m). Reljef je uglavnom oblikovan akumulacijsko-erozivnim djelovanjem rijeke Save i njezinih brojnih pritoka, a manje eolskim procesima na lesnoj zaravni. Dubok tok rijeke Save karakterizira meandriranje kroz aluvijalnu ravninu, a njezinim akumulacijsko-erozivnim djelovanjem, kao i onim njezinih brojnih pritoka, oblikovani su mnogobrojni meandri, proloji, bare i močvare. Najveći pritoci Save unutar regije jesu rijeke Orljava i Bosut, a znatan je broj manjih tekućica (Spačva, Studva, Ljubanj, Konjuša, Kaluđer, Biđ, Crnac, Moštanik, Berava, Glogovnica, Rešetarica, Vlakanc, Mrsunja i brojne druge), dok se od voda stajačica izdvaja jezero Banja kod Vinkovaca. Gotovo je cijelo područje podložno plavljenju, zbog čega je veći dio toka rijeke Save, ali i ostalih vodotoka, reguliran te obrubljen visokim obrambenim nasipima. Osim fluvijalnih procesa na oblikovanje ovog prostora utjecao je i čovjek hidromelioracijskim zahvatima te iskapanjem umjetnih jezera (ribnjaci Jasinje). Na najnižim područjima nalaze se hidromorfna tla, koja su uglavnom djelomično hidromeliorirana. Osim njih razvijena su i pseudoglejna tla na zaravnima te aluvijalna tla uza Savu. Od automorfnih tala mogu se naći lesivirana i eutrično smeđa tla, i to po pravilu na blago izdignutim lesnim terasama. Na jače erodiranim terasama prisutni su pritom sirozemi.

Iako je prostor u velikoj mjeri izmijenjen ljudskim djelovanjem, ipak su očuvane i znatne površine pod prirodnom, šumskom vegetacijom. Pritom, s obzirom na izdašnost voda i njihovo plavljenje, prevladavaju vlažne i periodično poplavljene šume pretežno nizinskih područja (koje ponajprije prate tok rijeke Save), i to šume hrasta lužnjaka, a prisutne su i šuma poljskog

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA SLAVONSKO-SRIJEMSKA POSAVINE

jasena. Zastupljene su i šume hrasta lužnjaka i običnoga graba te zajednice s hrastom cerom. Posebnost ovog područja proizlazi iz očuvane spačvanske šume – najveće cjelovite šume hrasta lužnjaka u Hrvatskoj, na površini od 40.000 ha. Prije izgradnje savskog nasipa ovo je područje bilo prirodna depresija u koju se Sava redovito izlivala i koju je naplavlivala, zbog čega su i nastale šume na tom području. Stoga je i danas cijela spačvanska šuma premrežena tekućicama i kanalima. Danas ovo područje više nije tipično poplavno područje; mjestimice se još unutar nje stvaraju manja močvarna područja, u kojima posebice rastu joha i poljski jasen. Nadalje, s obzirom na to da je veći dio regije podložan plavljenju, uočavaju se neposredno uz rijeku Savu poplavne šume vrba i topola te močvarna staništa i bare.

Dio navedenih preostalih očuvanih prirodnih šumskih područja danas je stoga i zaštićen, pri čemu se površinom i karakteristikama najviše ističe kompleks mozaika poplavnih šuma, pašnjaka, livada, obradivih površina i seoskih naselja na području značajnog krajobrazu Jelas polje u blizini Slavanskog Broda, potom značajni krajobrazi Gajna i pašnjak Iva te posebni rezervati (Bara Dvorina, šumske vegetacije Lože, Radiševo i Prašnik). Dio očuvanih prirodnih šumskih površina prepoznat je i kao osobito vrijedan predjel prirodnih krajobrazu, a riječ je o manjim površinama uz rijeku Savu na jugu te Ilijanskim šumama, predjelu Greda te mozaičnim manjim šumarcima unutar poljoprivrednih površina na sjevernom i u središnjem dijelu regije. Usto, središnji i južni dijelovi regije uz rijeku Savu, ribnjak Jasinje i šumski kompleksi Spačva i Vlakana-Radinje većinom se nalaze unutar područja ekološke mreže Natura 2000.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Prvi tragovi ljudske prisutnosti na prostoru uz rijeku Savu potječu iz starijega kamenog doba, razvijena naselja iz razdoblja Rimskog Carstva (u sastavu kojeg je bila i Panonija) i srednjeg vijeka, a u novom vijeku tijekom 18. stoljeća rasla je i uloga Save kao plovnog puta, što je utjecalo na razvoj trgovine i obrta te naselja (današnjih gradskih naselja) uz rijeku, a posljedično i cijelog područja, o čemu danas svjedoči velik broj arheoloških nalazišta.

Posljedica takvoga povijesnog razvoja jest to što je danas to područje prevladavajuće ruralno, a čini ga gusta mreža (manjih) ruralnih naselja s nekoliko gradskih središta. Naselja su (sporadično) smještena uzduž prometnih koridora, zbog čega su velikim dijelom linijskog tipa (mjestimično su to značajno dugi potezi sela spojenih u niz, ali većinom je riječ o manjim naseljima ujednačene matrice). Primjećuje se velik broj ovakvih naselja u zapadnom dijelu obuhvata, dok je u istočnom i na predjelu Spačve riječ većinom o razgranatim naseljima (šire se uz sjecište putova te se povremeno pojavljuje pravilan raster ulica s centralnim proširenjem za javni prostor). Naseljima dominira izgradnja obiteljskih kuća u uličnom koridoru i gospodarskim građevinama koje se nižu u dubinu parcele. Riječ je o stalnim naseljima, u sklopu i oko kojih se nalaze dijelom otvorene, a dijelom živicama omeđene površine poljoprivrede niskog intenziteta. Čine ih pretežito mozaici poljoprivrednih površina, s dominacijom oranica. Ima i voćnjaka,

raspršenih na parcelama manjih površina. U novije se vrijeme na rubovima naselja tipična uska dugačka parcela mijenja i poprima sve više pravokutni oblik, u kojem se omjer duže i kraće strane parcele ujednačuje, a broj gospodarskih građevina se smanjuje. Iako prevladava usitnjena parcelacija poljoprivrednih površina, primjećuju se i veći meliorirani kompleksi obradivih površina, smješteni ponajprije II od Nove Gradiške uz kanaliziran vodotok Rešetarica, na području Crnac i Jelas polja, istočno od Slavanskog Broda gotovo cijelom dužinom uz kanaliziran vodotok Bič.

Nekoliko gradskih naselja, odnosno Slavonski Brod kao regionalni centar, Vinkovci, Nova Gradiška, Županja, gravitacijske su točke regije. Pritom je sam Slavonski Brod križište prometnih pravaca, što je omogućilo razvoj grada kao snažnoga regionalnog središta, zahvaljujući čemu se razvila i industrija (metaloprerađivačka, drvna, prehrambena). Gradska su naselja pritom većinom razvijena na riječnim obalnim stranama (uz rijeku Savu i Bosut), a njihove povijesne jezgre zaštićene su kao kulturno-povijesne cjeline. Posebno je važno istaknuti Vinkovce, s počecima naseljavanja oko 3500 godine prije Krista. Sačuvani ostaci materijalne kulture, karakteristična prostornoplanska matrica iz rimskog nasljeđa te bogato arhitektonsko nasljeđe čine ga važnom urbanističkom cjelinom na području Slavonije. Nadalje, kulturno-povijesna urbana cjelina grada Slavanskog Broda zauzima prostor uže povijesne jezgre, uključujući prostor barokne tvrđave Brod, koja je najbolje očuvani kompleks baroknoga vojnog graditeljstva u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Urbana matrica Nove Gradiške svojom je pravilnom, ortogonalnom prostornom organizacijom pak značajno urbanističko ostvarenje iz razdoblja baroka u Hrvatskoj.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu promatranog područja odredila je prostrana geometrijska ploha poljoprivrednog krajobrazu nizine rijeke Save koja, iako zaravnjena i otvorena, ne omogućuje sagledavanje u svoj svojoj cijelosti, zbog fizičkih i vizualnih barijera koje čine šumski volumeni, bilo velikih kompleksa kao što je spačvanska šuma bilo manjih šumara i vegetacijskih poteza unutar poljoprivrednih površina. Usto, poplavna šumska vegetacija uz rijeku Savu artikulira vijugavi vizualni rub koji ujedno definira državnu granicu RH. Nekoliko se dijelova krajobrazu u ovom krajobraznom području ističe svojim prostornim identitetom: prostor Spačvanske šume (najveći očuvani kompleks šuma hrasta lužnjaka u Hrvatskoj i važno ekološko područje); predjeli poljoprivrednih krajobrazu Trbušanci i Crne i Ostrovske grede (izdužene poljoprivredne parcele omeđene živicama i potezima više šumske vegetacije te rijekama Bosut i Berava, a koje odskaču od ostalih predjela poljoprivrednih polja), te širi prirodni, meandrirajući dijelovi rijeke Save s naplavnim ravnicama, omeđenima poplavnom šumskom vegetacijom.

Izmjenom većih, jednoličnih šumskih područja s okolnim, pretežito usitnjenim poljoprivrednim površinama i u njih uklopljenim manjim naseljima, stvorena je kompozicija snažno definiranih rubova između antropogenoga i prirodnoga, usitnjenoga te velikoga i kompaktnoga. Dodatnu raznolikost i dinamičnost u poljoprivredni krajobraz unose brojne živice

NASELJE NIJEMCI NA RIJECI BOSUT

GRAD SLAVONSKI BROD

NASELJE GRADIŠTE

PODRUČJE NASELJA STARO PETROVO SELO

PODRUČJE DOLCI DONJI U NASELJU TRNJANI

i potezi visoke vegetacije koji omeđuju granice poljoprivrednih površina, a posebno vijugavi šumski potezi uz rijeku Savu i njezini većinom kanalizirani pritoci. Kao dodatni linijski sloj u kompaktna šumska i poljoprivredna područja urezala se mreža brojnih kanaliziranih vodotoka i umjetnih kanala, prometnice, željezničke pruge i šumske prosjeke.

Zbog zaravnjenosti terena vizure sežu do prvoga šumskog ruba ili naselja, pa su nekad duge, a nekad kratke, ovisno o kretanju promatrača kroz prostor. No unatoč svojoj dubini, zbog malobrojnih planova i većinom jednoličnoga površinskog pokrova relativno su siromašne i nezanimljive. Panoramske vizure širih područja krajobrazne regije moguće su samo s okolnih uzvišenja (Požeška i Dilj gora).

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvane velike šumske površine (šumsko područje Vlukanac-Radinje i Spačvanska šuma – najveći kompleksi šuma hrasta lužnjaka u Hrvatskoj);
- očuvan prirodni, meandrirajući tok rijeke Save i pojedinih pritoka (Crnac, Biđ, Moštanik, Berava, Glogovnica, Rešetarica, Mrsunja);
- očuvane živice/potezi više vegetacije uz poljoprivredne površine i šumarci unutar poljoprivrednih površina;
- vrijedna prirodna područja, posebice značajni krajobrazi Jelas polje, Gajna i pašnjak Iva, posebni rezervati (ribnjaci Jasinje, bara Dvorina, šumske vegetacije Lože, Radiševo, Prašnik), osobito vrijedan predjel prirodnih krajobraza (manje površine uz rijeku Savu na jugu, Ilijanske šume, predio Greda);
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih staništa kopnenih voda i močvarnih staništa (pretežito tršćaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi);
- središnji i južni dijelovi krajobraznog područja uz rijeku Savu, ribnjak Jasine, šumski kompleksi Spačva i Vlukanac-Radinje nalaze se unutar područja ekološke mreže Natura 2000.

ANTROPOGENE KVALITETE:

- povijesni značaj i posebnost morfologije gradskih naselja, odnosno očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina većih naselja, pri čemu se ističu cjeline gradova Vinkovci, Slavonski Brod i Nova Gradiška;
- povijesni značaj i očuvanost velikog broja kulturnih dobara, što također svjedoči o povijesnom razvoju regije, ali i ratnim stradanjima (arheološki lokaliteti i nalazišta, sakralni i civilni objekti, memorijalne građevine i obilježja);
- prostorni identitet poljoprivrednih krajobraza Trbušanci i Crne i Ostrovske grede – izdužene poljoprivredne parcele omeđene živicama i potezima više šumske vegetacije te rijekama Bosut i Berava;
- prostorni identitet ribnjaka Jasinje.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prirodni, meandrirajući tok rijeke Save oko Županje;
- prostorni identitet i cjelovitost Spačvanske šume i šumskog područja Vlukanac-Radinje;
- prostorni identitet značajnog krajobraza Jelas polja s ribnjakom Jasinje i Gajna;

- osobito vrijedan predjel prirodnih krajobraza (manje površine uz rijeku Savu na jugu, ilijanske šume, predio Greda);
- prostorni identitet barokne tvrđave Brod u Slavonskom Brodu;
- široke, panoramske vizure s viših dijelova okolnih uzvišenja smještenih uz vanjski, sjeverni rub regije (Požeška i Dilj gora).

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od poplava, erozija i nastanka klizišta;
- napuštanje ruralnih naselja i pripadajućih poljoprivrednih površina;
- intenzivni poljoprivredni nasadi (JI od Nove Gradiške, na području Crnac i Jelas polja, okolica Trnjana – veće, intenzivne površine voćnjaka);
- modernizacija i proširenje postojeće cestovne, riječne i energetske infrastrukture;
- postojeće lokacije eksploatacijskih polja (glina i pijesak) te tri napuštene i nesanirane lokacije;
- postojeće lokacije odlagališta otpada u sanaciji;
- neadekvatno gospodarenje otpadom vidljivo je na primjerima neuređenih odlagališta otpada te čestom stvaranju ilegalnih odlagališta otpada, nerijetko unutar šuma i uz obale vodotoka.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja osam zona sportsko-rekreacijske namjene;
- izgradnja devet zona ugostiteljsko-turističke namjene;
- izgradnja 49 gospodarskih zona;
- jedna akumulacija za obranu od poplave.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja sedam brzih i triju državnih cesta, 11 obilaznica i šest spojnih cesta;
- izgradnja granične transverzale (moguća županijska cesta);
- planiran jedan granični prijelaz;
- planirane korekcije i obilaznice na trasama županijskih cesta;
- planiran jedan višenamjenski kanal, jedna luka nautičkog turizma, dvije riječne luke, 11 pristaništa, 11 sidrišta i jedan riječni granični prijelaz;
- izgradnja i modernizacija triju magistralnih željezničkih pruga (M302, M303 i pomoćne);
- izgradnja pet industrijskih kolosijeka;
- izgradnja jedne zračne luke i 15 letjelišta.

Energetika:

- dogradnja TE-TO Slavonski Brod;
- izgradnja dvaju DV-a 2x400 kV, dvaju DV-a 2x220 kV, jednog DV-a 2x110 kV;
- izgradnja jednoga međunarodnog i šest magistralnih plinovoda, dvaju naftovoda i jednog produktovoda;
- izgradnja 14 SE-a.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA

- dogradnja jednog ŽCGO-a;
- planirana izgradnja dviju pretovarnih stanica (PS)
- izgradnja 36 ribnjaka (2285,12 ha);
- šest eksploatacijskih polja (građevni pijesak i šljunak).

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, vodotoci, meandri, sprudovi, mrtvaje, bare, lesne zaravni i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (poplavne šume bijelih vrba i crnih topola, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka, šume hrasta lužnjaka i običnoga graba te zajednice s hrastom cerom, šume poljskog jasena) te mezofilnih livada košanica i močvarne vegetacije. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobraza te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobrase (značajni krajobrazi Jelas polje, Gajna i pašnjak Iva, meandrirajući dijelovi toka rijeke Save u južnom dijelu krajobrazne regije i pojedinih pritoka, šumska područja Vlukanac-Radinje i Spačvanska šuma, Ilijanske šume, predio Greda), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/ turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je to moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka, posebno Save i pojedinih pritoka (Crnac, Biđ, Moštanik, Berava, Glogovnica, Rešetarica, Mrsunja), vodnih tijela (ostalih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata uzimati u obzir prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, prudove, meandre, potoke itd.) te ih integrirati u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (značajni krajobrazi Jelas polje, Gajna i pašnjak Iva, posebni rezervati, ribnjaci Jasinje, bara Dvorina, šumske vegetacije Lože, Radiševo, Prašnik), područja ekološke mreže Natura 2000 i značajnih prirodnih područja krajobraza (manje površine uz rijeku Savu na jugu, Ilijanske šume, predio Greda) uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitosti područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima (posebno Spačvanske šume) te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (poplavne šume, mezofilne livade košanice, staništa kopnenih voda i močvarna staništa).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobrase koji se nalaze između građevinskih područja i koji su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvane bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz rijeku Savu zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka, jezera (jezero Banja kod Vinkovaca) i ribnjaka (ribnjaci Jasinje) krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodenih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada u šumama i uz obale vodotoka te površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove gline i pijeska metodom biološke sanacije, koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih (kulturno-povijesne cjeline gradova Vinkovci, Slavonski Brod i Nova Gradiška) i ruralnih cjelina. Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice (linijska naselja), a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima prilagodi postojećoj cjelini naselja, i to u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti preostale šumske površine, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja, a cilj je: očuvati i pojačati prepoznatljivost prostora, smanjiti gustoću izgrađenosti, poticati boravak na otvorenome i povezivanje s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, pri čemu uvijek treba paziti da postoji zelena cezura između povijesnog i novog dijela naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem šumskih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima te uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet (kulturno-povijesne cjeline (Vinkovci, Slavonski Brod i Nova Gradiška), te ostalu kulturnu baštinu (arheološki lokaliteti i nalazišta, sakralni i civilni objekti, memorijalne građevine i obilježja), i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja, kulturno-povijesne cjeline (Vinkovci, Slavonski Brod i Nova Gradiška) te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona (Slavonski Brod i Vinkovci), itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, a posebno napuštene i degradirane dijelove prostora.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (usitnjeni mozaični poljoprivredni uzorci sa živicama i potezima više vegetacije, poljoprivredni krajobrazi Trbušanci i Crne i Ostrovske grede, područje Jelas polja s ribnjakom Jasinje) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, šumarci, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Slavonskog Broda, Vinkovaca, Županje i Nove Gradiške itd.) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim i vrijednim poljoprivrednim krajobrazima. Mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta posebno su osjetljivi za postavljanje agrosolarnih elektrana. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar takvih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvesti nove strukture koje će pridonijeti očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, drvoreda, poteza visoke vegetacije, kanala itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla (meliorirana područja JI od Nove Gradiške uz kanaliziran vodotok Rešetarica, na području Crnac i Jelas polja, istočno od Slavonskog Broda gotovo cijelom dužinom uz kanalizirani vodotok Biđ).	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (područja Trbušanci te Crne i Ostrovske grede, područje Jelas polja s ribnjakom Jasinje), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet nizinskoga riječnog dominantno poljoprivrednog krajobraza sa šumskim poplavnim i močvarnim područjima te brojnim linijski razvijenim naseljima, i to poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, poplavnih šuma i prirodnih tokova rijeka, posebice rijeke Save.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta i očuvani šumski kompleksi posebno su osjetljivi za postavljanje solarnih/agrosolarnih elektrana.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti.	CKV1 CKV2
SV5	Nove građevine svojom bi se visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće te u planirano visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirale u vizurama. To bi doprinijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž prometnica i riječnih obala.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (područja Spačvanske šume i šumsko područje Vlakanac-Radinje; prirodne, meandrirajuće dijelove tokova rijeka Save oko Županje, krajobraza Jelas polja s ribnjakom Jasinje i poplavnim pašnjakom Gajna; manje površine uz rijeku Savu na jugu, Ilijanske šume, predio Greda, baroknu tvrđavu Brod u Slavonskom Brodu, kulturno-povijesne cjeline gradova Vinkovci i Nova Gradiška predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure povijesnih naselja, kulturno-povijesne cjeline i istaknute sakralne objekte s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja i njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, šljunčarama, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama) koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina (Slavonski Brod, Vinkovci) ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoređi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privezišta, molove itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima eksploatacijskih polja (postojeća eksploatacijska polja gline i pijeska) osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

PODRUČJE VRAČNO U NASELJU GREDIŠTE

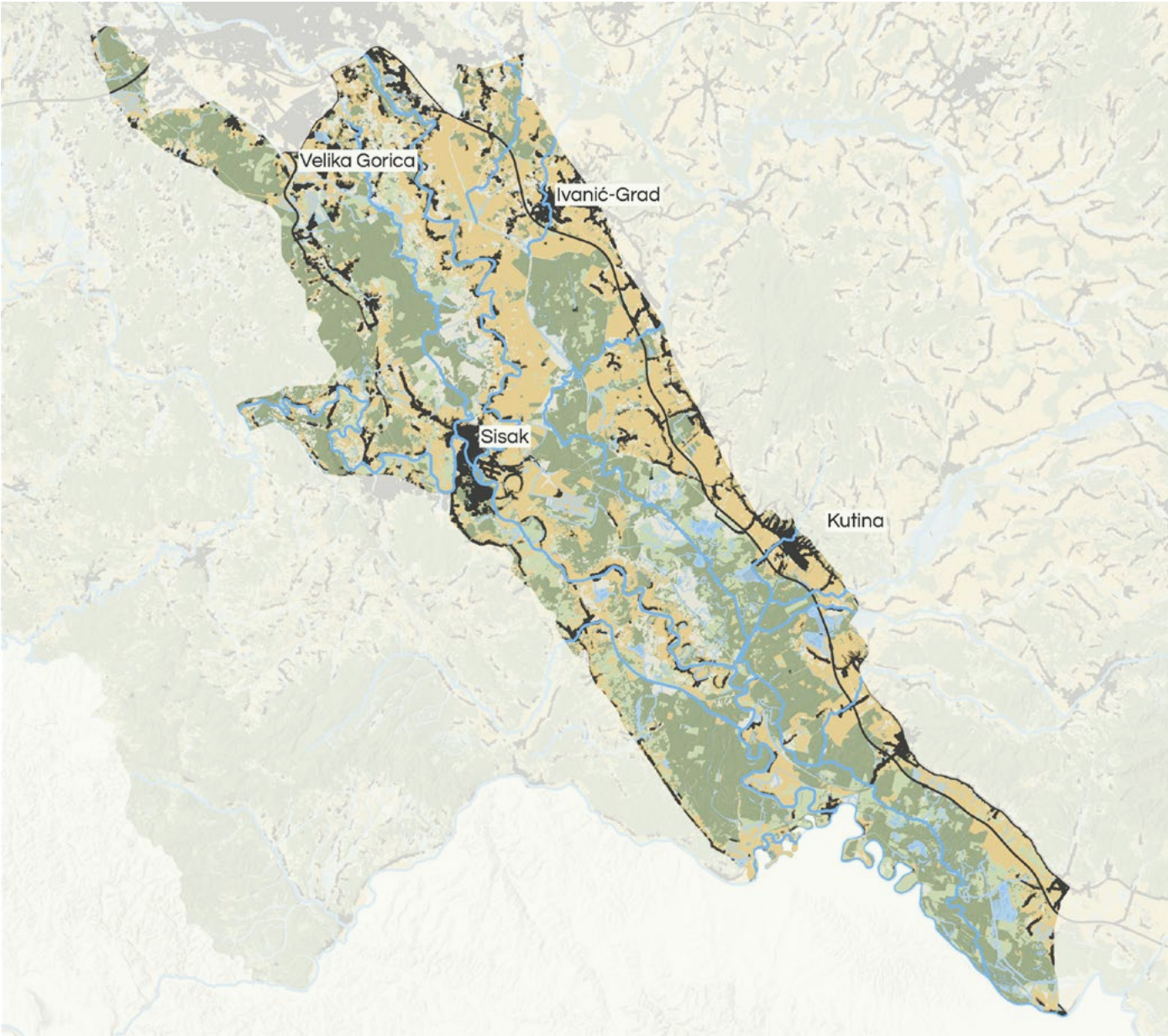
An aerial photograph showing a village with numerous houses and buildings situated along a winding river. The river flows from the top left towards the bottom right. To the left of the river is a large, green, sloping field. To the right is a vast agricultural landscape with various crops, including corn and soybeans, in different stages of growth. The village itself is a cluster of buildings with red-tiled roofs, interspersed with trees and green spaces. The overall scene depicts a rural, agricultural region.

1.3.A.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**GORNJA I SREDNJA
POSAVINA
S DONJIM
POKUPLJEM**

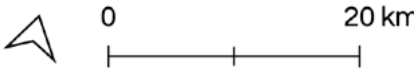
SELO BUDAŠEVO

GORNJA I SREDNJA POSAVINA S DONJIM POKUPLJEM

KRAJOBRAZ RIJEČNE NIZINE S PLAVNIM PODRUČJEM

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ
Izduženi nizinski pojas koji se pruža od zagrebačke aglomeracije do granice s Bosnom i Hercegovinom na jugu.

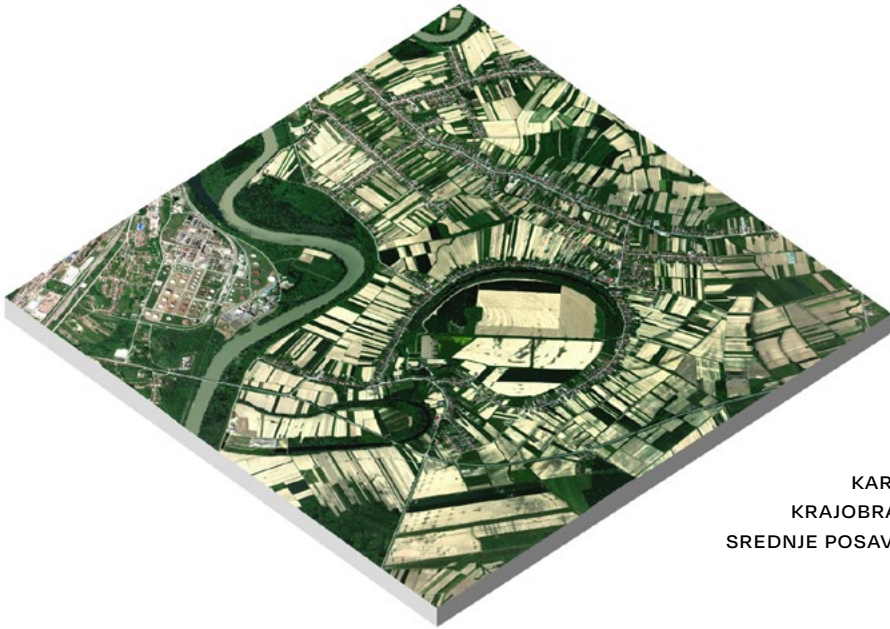
- DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:**
- geologija: tektonska depresija ispunjena rastresitim aluvijalnim i lesnim sedimentima
 - reljef: riječna nizina
 - regija: poistovjećuje se s uvriježenom regijom Posavine.

- KLIJUČNA OBILJEŽJA:**
- prostrana riječna nizina s aluvijalnim ravnicama i riječnim terasama;
 - brojne vodene površine, ribnjaci, jezera, kanalizirani te prirodni vodotoci i kanali – ističe se velika meandrirajuća rijeka s brojnim rukavcima, mrtvajama, sprudovima i adama, barama i močvarama, mjestimično i regulirana;
 - znatan udio poplavnih šuma i močvarnih područja;
 - dominacija poljoprivrednog načina korištenja zemljišta, i to u mozaiku obradivih površina (polja), mahom otvorenog tipa, a u manjoj mjeri omeđenih živica; izmjenjuju se niskointenzivne usitnjene i visokointenzivne okrupnjene površine; karakteristična je i stočarska djelatnost na velikim poplavnim livadama unutar ili uz velike šumske sklopove;
 - prevladavajuće ruralna regija s malobrojnima malim gradovima te većim brojem seoskih naselja, mnoga specifična po očuvanoj tradicionalnoj drvenoj arhitekturi; kao specifičnost izdvajaju se ruralna naselja linearnog tipa smještena uz meandre i mrtvaje većih rijeka.

KARAKTER KRAJOBRAZA
Nizinski riječni krajobraz s brojnim vodotocima i umjetnim jezerima u kojem se izmjenjuju šumska, poplavna i močvarna područja te poljoprivredne površine, s malobrojnima gradskim, ali i brojnim seoskim, linijski razvijenim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Krajobraznu regiju definira aluvijalna ravan rijeke Save s riječnim terasama koja se pruža u smjeru SZ-JI, a manjim dijelom aluvijalna ravan rijeke Kupe prije Siska i njezina ušća u Savu. Karakterizira je izrazito zaravnen teren na nadmorskim visinama od oko 90 do 110 m. Unutar prostrane nizine pruža se široko i duboko korito rijeke Save uz koje se nalaze brojni rukavci i mrtvaje. Veći dio područja uz Savu nalazi se na području podložnom plavljenju. Stoga prevladavaju hidromorfna tla, i to uglavnom močvarno-glejna (dijelom hidromeliorirana). Uza sam tok Save nalaze se i aluvijalna tla, dalje od toka i pseudoglej-glejovi te pseudogleji na zaravni. Sedimentacija se odvijala uglavnom u vodenim okolišima te su taloženi jezersko-barski i barski sedimenti. Formiranje jezersko-barskih i barskih okoliša uzrokovano je postupnim spuštanjem terena i/ili zabarivanjem zbog periodičnog dizanja razine podzemne vode, odnosno ispunjavanja vodom ponikava (npr. na širem području Jasenovca), a na području između toka Save i Lonje i Velikog Struga nalazi se veće močvarno područje – Park prirode Lonjsko polje. Sava u ovom dijelu također ima znatan broj pritoka, čime se dodatno naglašava vodni potencijal promatrane regije. Najveći su desni pritoci Save unutar krajobrazne regije Kupa, Una, Sunja, Odra i Lekenički potok, dok su najveći lijevi pritoci Lonja, Veliki Strug, Zelina i Česma. Brojni su i ribnjaci (nekoliko većih ribolovnih jezera kao što su Trstenik, Lipovljani, Slobostina i Šoderica na Odri) te jezera nastala iskapanjem šljunka – Novo Čiče pokraj Velike Gorice i Abesinija u naselju Svibje.

Šumske površine zauzimaju gotovo polovicu površine regije – najzastupljenije su šume hrasta lužnjaka, a nešto je manji udio šuma poljskog jasena. Neposredno uz rijeku Savu i Lonju nalaze se poplavne šume bijele vrbe i crne topole, šume bijele i crne topole te šume bijele vrbe, dok su na manjim površinama uz vodotoke i šume crne johe. Prirodne su površine i u obliku živica i šikara (između poljoprivrednih površina, uz rubove cesta i putova, a mjestimično zauzimaju i veće površine na predjelima napuštenih pašnjaka) te travnjačkih stani-

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA DONJE I
SREDNJE POSAVINE S DONJIM POKUPLJEM

šta, koja su doduše vezana za ispašu i kosidbu. Veći šumski kompleksi poplavnih šuma očuvani su sporadično u prostoru, na predjelima Lonjskog, Odranskog i Sunjskog polja te Turo-poljskog luga, dok je na ostalim područjima šumska vegetaci-ja prisutna u obliku raštrkanih i izoliranih kompleksa i poteza. Regija nije samo karakteristična po znatnom udjelu šuma, mahom poplavnih, već po cjelokupnoj zastupljenosti i pro-stornoj distribuciji prirodnih poplavnih područja koja prate širi naplavni pojas rijeke Save. Riječ je o vrlo važnom, međuna-rodno rijetkom području prirodnih poplavnih područja dužine više od 110 km, i to od ruba grada Zagreba do Stare Gradiš-ke, pa dalje na istok. Stoga su nizom zaštita (zaštićena priro-da, ekološka mreža i prostorno planska zaštita) obuhvaćena vrijedna područja: Stupnički lug, Obreški lug, Odransko polje, Turopoljski lug, Sunjsko polje te Lonjsko polje. Nadalje, većina je navedenih područja i pod ekološkom mrežom – devet je po-dručja važnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova (zauzimaju 40% površine regije), a tri su područja važna za očuvanje ptica (zauzimaju više od polovice ukupne površine regije, odnosno 58%).

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Zbog pristupačnosti prostora i rijekom nanесena kvalitetnog tla, područje je tijekom povijesti bilo pogodno za naseljavanje i poljoprivredu. Stoga je danas znatno izmijenjeno pod utjecaj-em ljudskih djelatnosti. Regija je dominantno ruralna, a sači-njava ju gusta mreža većinom seoskih naselja uz rijeku Savu te dio njih uz kontaktne zone nizine i padina okolnih uzvišenja, a gradskih je naselja znatno manje. Karakteristična su linear-na zbijena naselja uza Savu i njezine meandre i mrtvaje (nizu od Zagreba do Jasenovca). Mnoga su od njih karakteristična po očuvanoj tradicionalnoj drvenoj arhitekturi (Mužilovčica, Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Kratečko, Lonja, Stara Subocka, Drenov Bok, Suvoj) te su stoga i zaštićena kao ruralne cjeline. Zbog odlika vrlo specifične drvene arhitekture stambenih kat-nica štiti se i velik broj povijesnih jezgri seoskih obilježja (Li-jevo Željezno, Selišće Sunjsko, Žreme, Kratečko, Setuš, Okoli, Lijeva Luka, Prelošćica, Gornja Letina, Donja Letina i dr.). Što se seoskih naselja tiče, iako prevladava linearni tip, u blizini gra-dova i na pravcima glavnih prometnica (koje najvećim dijelom prate smjer pružanja aluvijalne ravni) matrice postaju nešto nepravilnije i sklone aglomeriranju zbog izraženije urbanizaci-je i suvremene izgradnje. Nekoliko manjih gradova smješteno je ponajprije na rubnim dijelovima riječne doline, izvan zona plavljenja, te su gravitacijske točke regije. Dominantno su to gradska naselja s prevladavajućom jednostambenom grad-njom, čiji su dijelovi zaštićeni kao kulturno-povijesne cjeline (Sisak, Kutina, Ivanić Grad). Prisutne su i značajne površine industrijskih zona (Sisak i Kutina). Ipak, kao glavno urbano središte ističe se Sisak, grad smješten na tri rijeke, nastao na lokalitetu prapovijesnog naselja Pogorelec do keltskog naselja *Segestica*, kao i rimskog naselja *Siscia*, izgrađenog na lijevoj obali Kupe. Naselje se kontinuirano razvijalo od vi-sokoga srednjeg vijeka, preko baroka i klasicizma 19. st., kad je grad dobio svoj današnji izgled. Dvije temeljne formativne karakteristike urbanizma grada – rimska Siscia i klasicistička planirana osnova s početka 19. stoljeća – imaju izrazitu kul-turno-povijesnu te stilsko-oblikovnu kvalitetu nacionalnog značaja. Potkraj 19. stoljeća počeo se razvijati kao industrijski

grad zahvaljujući ponajprije geografskom položaju koji mu je omogućio smještaj između tri rijeke (Sava, Kupa i Odra), ali i pojavi željeznice. Nakon Drugoga svjetskog rata Sisak je pot-puno industrijaliziran te je njegova ekonomija najviše ovisila o industrijskoj proizvodnji – u poraću je započela ubrzana obnova i industrijalizacija grada (glavne grane su metalurška, naftna, kemijska, prehrambena i drvna industrija). U vrijeme Domovinskog rata pod udar su došla industrijska postrojenja. Iako se Sisak i danas naziva industrijskim gradom, taj se naziv zadržao više zbog aktivnijih, prošlih vremena nego današnje situacije. Kao industrijski grad ističe se i Kutina, s velikim bro-jem industrijskih postrojenja – niz manjih i srednjih poduze-ća dopunjavaju gospodarsku sliku grada. Izgrađena područja gradskih i seoskih naselja u posljednjih nekoliko desetljeća uglavnom nisu doživjela veću preobrazbu u smislu promje-ne matrice i širenja građevinskog područja. Od ostalih zašti-ćenih kulturnih dobara u krajobraznoj regiji više od polovice ukupnog broja čine pojedinačne sakralne i civilne građevine, spomen-područja, od kojih je najpoznatiji Jasenovac.

Naseljene predjele okružuju polja, dominantno otvorena i ra-zličitih uzoraka, pri čemu prevladavaju usitnjena pravilna po-lja, ali je znatan udio i velikih, okrupnjenih parcela, odnosno intenzivnih nasada. Tek je manji udio polja koja su omeđena živicama, a sporadično su razmještene u prostoru. Najza-stupljeniji su mozaici kultiviranih površina, a prema načinu korištenja zemljišta, najveći udio odnosi se na oranice. Pritom je zbog karakteristika promatranog područja veći dio nizin-skog područja melioriran i ispresijecan kanalima za potrebe poljoprivrede. Posebnost je i tradicijsko pašarenje, ponajprije na Lonjskom i Odranskom polju, koja se ubrajaju u posljednja područja u Europi na kojima stoka slobodno pase na velikim zajedničkim pašnjacima. Nakon što se vode koje su poplavile područje vrte u korito, vlažni pašnjaci postaju dom mnogo-brojnijim životinjama koje tamo pasu. Do unazad nekoliko go-dina šume Lonjskog polja i općenito Posavine koristile su se i za tradicionalno žirenje, koje danas kao djelatnost ipak pola-ko izumire. Usto, danas se uočava trend napuštanja ruralnih krajeva i poljoprivredne djelatnosti. Poljoprivredni krajobraz donedavno je bio ispresijecan naftnim i plinskim bušotinama koje su u velikoj mjeri uklonjene, no činile su prepoznatljivo obilježje ovog kraja. Antropogeni se utjecaj očitava i u manjim gospodarskim zonama koje gravitiraju gradskim naseljima te u nekoliko površinskih kopova i umjetnih jezera nastalih iska-panjem šljunka (jezero Novo Čiče pokraj Velike Gorice i Abe-sinija u naselju Svibje). Unutar krajobrazne regije izdvaja se i nekoliko većih ribolovnih jezera kao što su Trstenik, Lipovljani, Slobostina i Šoderica na Odri.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu promatranog područja odredila je prostrana ploha poljoprivrednog krajobraza nizine rijeke Save koja, iako zarav-njena i otvorena, ne omogućuje sagledavanje u cijelosti, što zbog svoje velike površine, što zbog vizualnih i fizičkih barijera koje čine volumeni velikih šumskih kompleksa i manjih šuma-raka unutar poljoprivrednih površina. Za regiju je karakteristič-no bogatstvo prirodnih elemenata (pogotovo sagledaju li se okolne prevladavajuće ravničarske i poljoprivredne regije) u odnosu s mozaičnošću i niskim intenzitetom poljoprivrede

NOVI FARKAŠIĆ NA RIJECI KUPI

GRAD SISAK I RIJEKA KUPA

PODRUČJE NOVOG FARKAŠIĆA

LONJSKO POLJE

PODRUČJE MAČKOVEC KOD POPOVAČE

te zamjetnim nizom očuvanih sela tradicionalne drvene arhitekture koja su linijski razvijena uz vodotoke i rukavce. Bitno su prostorno obilježje i živice te nisko grmlje, koji služe kao granice između pojedinih poljoprivrednih površina. Izmjenom većih, jednoličnih šumskih područja s okolnim, pretežito usitnjenim poljoprivrednim površinama i u njih uklopljenim manjim naseljima, stvorena je kompozicija definiranih rubova između antropogenoga i prirodnoga, usitnjenoga te velikoga i kompaktnoga. Dodatnu raznolikost i dinamičnost u poljoprivredni krajobraz unose brojne poplavne livade, rukavci, mrtvaje, jezera, ribnjaci te živice i potezi visoke vegetacije koji omeđuju granice poljoprivrednih površina, a posebno vijugavi šumski potezi uz rijeku Savu i njezine pritoke. Kao dodatni linijski sloj u poljoprivredna područja urezala se mreža brojnih kanaliziranih vodotoka i umjetnih kanala, prometnica te željezničke pruge.

Zbog zaravnjenosti terena vizure sežu do prvoga šumskog ruba ili naselja pa su nekad duge, a nekad kratke, ovisno o kretanju promatrača kroz prostor. No unatoč svojoj dubini, zbog malobrojnih planova i većinom jednolična površinskog pokriva, relativno su siromašne i nezanimljive. Najzanimljivije su vizure stoga one koje se s prometnica i poljoprivrednih površina pružaju prema PP-u Lonjsko polje i značajnim krajobrazima, te one s uređenih vidikovaca raspoređenih unutar PP-a Lonjsko polje.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvani prirodni, meandrirajući tokovi rijeka Save i Kupe te brojnih manjih tekućica (Odra, Sunja itd.);
- prirodnost, bioraznolikost i posebnost vegetacije poplavnih šuma koje se nižu u dugom potezu od Velike Gorice i Ivanić Grada do granice s BiH (na predjelu Lonjskog polja, Odranskog i Sunjskog polja te Turopoljskog luga);
- očuvani prirodni kompleksi poplavnih šuma, močvara i vodenih površina Parka prirode Lonjsko polje;
- vrijedna prirodna područja – Park prirode Lonjsko polje, posebni rezervati (ornitološki rezervati Krapje Đol, Rakita i Đol Dražiblatu) i značajni krajobrazi (Sunjsko polje, Odransko polje i Turopoljski lug) te područja ekološke mreže Natura 2000 (devet područja važnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova, tri područja važna za očuvanje ptica).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina gradskih naselja Siska, Ivanić Grada i Kutine;
- očuvanost kulturno-povijesnih, ali i nezaštićenih vrijednih ruralnih cjelina u Pokuplju i Posavini zbog velike koncentracije drvene arhitekture i očuvanosti matrice naselja, njihova povijesnog značaja te posebnosti uzorka smještaja i organizacije prilagođenih formi rijeka, potoka i rukavaca, ali i kombinacije naselja s poljoprivrednim krajobrazom (Suvoj, Mužilovčica, Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Kratečko, Lonja, Stara Subocka, Drenov Bok, Nebojan, Letovanić);
- povijesni značaj i očuvanost velikog broja kulturne baštine koji svjedoče o povijesnom razvoju (arheološki lokaliteti i nalazišta, očuvani tvornički kompleksi, sakralni i civilni

objekti, memorijalne građevine i obilježja);

- posebnosti poljoprivrednih krajobraznih uzoraka, povijesni značaj te vezane poljoprivredne prakse područja velike gustoće živica omeđenih poljoprivrednih krajobrazu u selima Novi Farkašić, Mokrice i Međurače;
- posebnost uzorka i povijesni značaj pašnjačkog krajobrazu koji se nižu diljem Lonjskog polja i Turopolja te vezane poljoprivredne prakse pašarenja i žirenja; navedene prakse i krajobrazi iznimno su ugroženi zbog napuštanja.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prostorni identitet kulturno-povijesnih cjelina gradova Siska, Ivanić Grada i Kutine;
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost kulturno-povijesnih, ali i nezaštićenih vrijednih ruralnih cjelina u Pokuplju i Posavini (Čigoč, Krapje, Kratečko, Mužilovčica, Stara Subocka, Drenov Bok, Nebojan, Letovanić, Suvoj, Bok Palanječki, Lonja);
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost krajobrazu rijeka Kupe i Save;
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost neizgrađenih poljoprivredno aktivnih dijelova meandra rijeke Kupe na području sela Male Gorice, Bresta i Nebojana;
- prostorni akcent jezera Novo Čiče i manjih okolnih jezeraca i bara;
- prostorni akcent memorijalne građevine Jasenovac;
- prostorno obilježje živica i poteza šumske vegetacije između parcela;
- panoramske vizure prema PP-u Lonjsko polje i značajnim krajobrazima kao oazama prirodne šumske vegetacije unutar poljoprivrednog krajobrazu.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od poplava, bujica, erozija i nastanka klizišta;
- napuštanje gradova, sela, posebice onih tradicijskim u PP-u Lonjsko polje, te poljoprivrednih površina;
- veće površine intenzivnih nasada voćnih vrsta u okolici Vrbovljana, tik uz granicu s Parkom prirode Lonjsko polje;
- modernizacija i proširenje postojeće cestovne, željezničke i energetske infrastrukture;
- Tvornica Petrokemije u Kutini s postojećim deponijem koji treba sanirati;
- širenje industrijskih zona (npr. Općina Rugvica);
- eksploatacija mineralnih sirovina (nekoliko površinskih kamenih kopova, šljunčare);
- postojeća odlagališta otpada (Tarno u Ivanić Gradu, Mraclinska Dubrava u Velikog Gorici, Andrilovac u Dugom Selu i Dragalić u Novoj Gradišci);
- neadekvatno gospodarenje otpadom te stvaranje ilegalnih odlagališta otpada, nerijetko u šumama i uz obale vodotoka;
- retencije u Odranskom polju i Žutici (na području Grada Ivanić Grada i Općine Križ);
- ugroženost postojećih prirodnih kvaliteta širenjem invazivnih stranih vrsta.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja dvaju igrališta za golf (160 ha) i pet zona sportsko-rekreacijske namjene;
- izgradnja šest zona ugostiteljsko-turističke namjene (SMŽ i BPŽ), 12 zona ugostiteljsko-turističke namjene na ukupno 105 ha (Zagrebačka županija);
- izgradnja 28 zona gospodarske namjene ukupne površine 1564 ha (Sisačko-moslavačka i Zagrebačka županija) te tri zone gospodarske namjene bez navedene površine (Brodsko-posavska županija).

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja dviju autocesta, četiriju brzih cesta, šest državnih cesta, osam obilaznica, 13 županijskih cesti i dvaju mostova;
 - premještanje dviju državnih cesta i rekonstrukcija jedne državne ceste;
 - izgradnja drugog kolosijeka na dionicama Zagreb – Sisak, Lipovljani – Novska i Velika Ludina – Popovača – Kutina
 - izgradnja novog dijela brze transeuropske željezničke pruge na potezu Sisak – Lonjsko polje – Kutina
 - izgradnja alternativne trase pruge M502 na dijelu Grada Siska do granice naselja Sunja;
 - izgradnja alternativne trase pruge za međunarodni promet Dugo Selo – Novska;
 - jedna obilazna teretna pruga;
 - izgradnja triju riječnih luka, pet pristaništa i dvaju sidrišta
 - izgradnja dvaju helidroma, dvaju uzletišta i četiriju aerodroma.
- ### Energetika:
- dogradnja TE-TO Sisak i TE Mahovo;
 - izgradnja jedne kombi elektrane-toplane;
 - izgradnja dvaju DV-a 2x400 kV, osam DV-a 400 kV, dvaju DV-a 2x220 kV;
 - izgradnja četiriju magistralnih plinovoda, triju plinskih čvorova, jedne kompresorske stanice, jednog MRS-a (mjerno-redukcijske stanice);
 - proširenje terminala JANAF-a;
 - izgradnja pet magistralnih naftovoda, jednoga međunarodnog naftovoda i jednog produktovoda;
 - izgradnja dvaju HE-a, četiriju SE-a i jednog GTE-a (geotermalne elektrane);
 - izgradnja dvaju kogeneracijskih postrojenja.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- izgradnja jednog odlagališta neopasnog proizvodnog otpada i lokacija za gospodarenje građevinskim otpadom;
- izgradnja građevine za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada u Sisku;
- izgradnja jedne kompostane;
- izgradnja triju retencija;
- tri istražna prostora mineralne sirovine (građevni pijesak i šljunak).

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, vodotoci, rukavci, prudovi, mrtvaje, bare, ušća i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (poplavne šume bijelih vrba i crnih topola, bijele i crne topole te šume bijele vrbe i uz vodotoke šume crne johe, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka i poljskog jasena), močvarne vegetacije, livada i pašnjaka. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobraza te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraze (Sunjsko polje, Odransko polje i Turopoljski lug, meandrirajući dijelovi toka rijeka Save, Kupe, Odre, Sunje i dr.), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojase te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojase zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka, posebno Save i Kupe, vodnih tijela (ostalih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, prudove, meandre, potoke itd.) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (Park prirode Lonjsko polje, značajni krajobrazi (Sunjsko polje, Odransko polje i Turopoljski lug), posebni rezervati (ornitološki rezervati Krapje Đol, Rakita i Đol Dražiblatu)) i područja ekološke mreže Natura 2000 te značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (područja s autohtonom šumskom vegetacijom, mezofilne livade košanice, močvarna područja).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobraze koji se nalaze između građevinskih područja i koji su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz rijeku Savu i ostale pritoke zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka i jezera krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodnih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada u šumama i uz obale vodotoka te površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove metodom biološke sanacije koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)

BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih (Sisak, Kutina, Ivanić Grad), ruralnih (Suvoj, Mužilovčica, Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Kratečko, Lonja, Stara Subocka, Drenov Bok) ie industrijskih cjelina (Sisak i Kutina). Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (drvo, kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, i to u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja (Sisak, Kutina, Ivanić Grad, Križ) radi očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, i to tako da zelena cezura odvaja povijesni i novi dio naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem većih prirodnih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet (kulturno-povijesne cjeline gradova (Sisak, Kutina, Ivanić Grad), povijesne seoske cjeline naselja (Mužilovčica, Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Kratečko, Lonja, Stara Subocka, Drenov Bok) te ostalu kulturnu baštinu (arheološki lokaliteti, industrijski kompleksi, sakralni i civilni objekti, Spomen-područje Jasenovac)), i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja (kulturno-povijesne cjeline gradova (Sisak, Ivanić Grad i Kutina), povijesne ruralne cjeline (Suvoj, Mužilovčica, Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Kratečko, Lonja, Stara Subocka, Drenov Bok)) te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput preizgrađenih zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, s naglaskom na napuštene i degradirane dijelove prostora.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (unutar Lonjskog polja, u selima Novi Farkašić, Mokrice i Međurače, u pašnjačkim krajobrazima koji se nižu diljem Lonjskog polja i Turopolja, poljoprivredno aktivnim dijelovima meandra rijeke Kupe na području sela Male Gorice, Bresta i Nebojana) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Sisak, Ivanić Grad, Kutina) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novih mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta te pašnjački krajobrazi. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih poljoprivrednih krajobraza te njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvesti nove strukture koje će pridonositi očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, kanala itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (unutar Lonjskog polja, u selima Novi Farkašić, Mokrice i Međurače, u pašnjačkim krajobrazima koji se nižu diljem Lonjskog polja i Turopolja, poljoprivredno aktivnim dijelovima meandra rijeke Kupe na području sela Male Gorice, Bresta i Nebojana), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

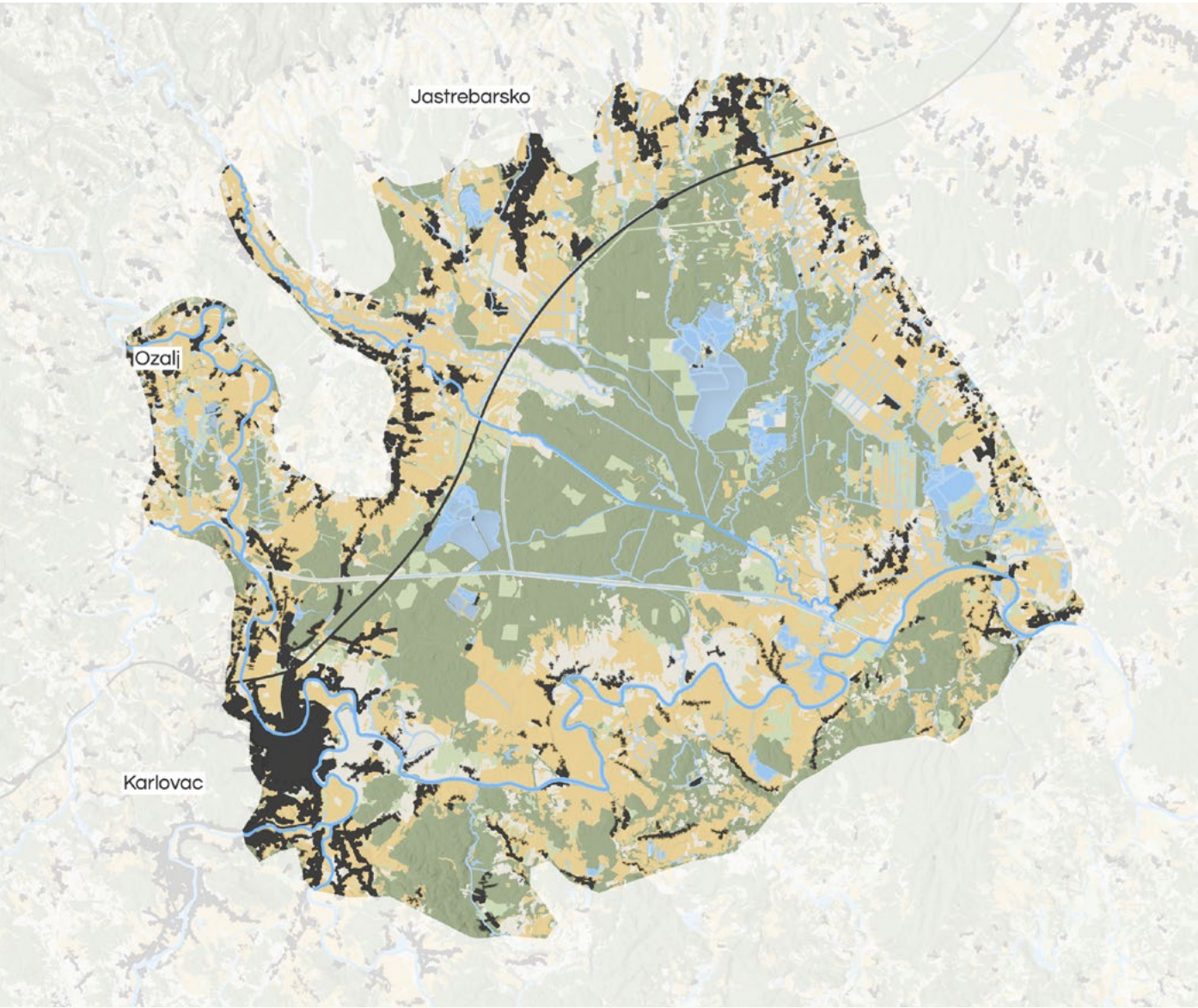
VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet nizinskoga riječnog krajobraza s brojnim vodotocima i umjetnim jezerima u kojem se izmjenjuju šumska, poplavna i močvarna područja te poljoprivredne površine, s malobrojnim gradskim, ali brojnim seoskim, linijski razvijenim naseljima, i to poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i prirodnih tokova mnogobrojnih rijeka (Sava, Kupa, Odra, Sunja i dr.) i potoka.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Za uspostavu solarnih/agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta, pašnjački krajobrazi te očuvani šumski kompleksi.	CKV1 CKV2
SV5	Nove bi se građevine svojom visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirale vizurama, što bi pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž riječnih obala te prometnica.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (prirodni, meandrirajući dijelovi tokova rijeka Save i Kupe, poljoprivredno aktivni dijelovi meandra rijeke Kupe na području sela Male Gorice, Bresta i Nebojana, jezero Novo Čiče, ruralne cjeline u Pokuplju i Posavini (Čigoč, Krapje, Kratečko, Mužilovčica, Stara Subocka, Drenov Bok, Nebojan, Letovanić, Suvoj, Bok Palanječki, Lonja); polja sitnog uzorka sa živicama i šumarcima te manjim vodenim površinama), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure povijesnih naselja s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja i njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, šljunčarama, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama u Sisku i Kutini), koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone (npr. Općina Rugvica) radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privezišta, molove itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima šljunčara osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

An aerial photograph of a landscape. A long, straight canal runs diagonally from the top left towards the bottom right. To the left of the canal is a dense forest. To the right is a large, rectangular area of green vegetation, possibly a field or a wetland, with some internal patterns. Further to the right is a large, irregularly shaped lake or pond. In the background, there are rolling hills and a small village with red-roofed houses. The sky is clear and blue.

1.3.B. KRAJOBRAZNA REGIJA **KARLOVAČKO** **POKUPLJE**

KARLOVAČKO POKUPLJE

KRAJOBRAZ RIJEČNE NIZINE S PLAVNIM PODRUČJEM

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ
Nizinsko područje u podnožju Žumberačkoga i Samoborskoga gorja na sjeverozapadu, Vukomeričkih gorica na sjeveroistoku i brdskog dijela Korduna na jugoistoku.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: depresija ispunjena rastresitim aluvijalnim sedimentima;
- reljef: riječna nizina.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- široka riječna nizina s brojnim vodotocima, kanalima, poplavnim šumama i velikim močvarnim područjima;
- potolinska zona (graba) bazena Crne mlake formirana postupnim spuštanjem terena i ispunjena rastresitim aluvijalnim sedimentima;
- mala gradska naselja nastala u podnožju gorja i uz rijeke;
- veći broj seoskih naselja koja su okružena mozaicima usitnjenih oranica, livada i šumaraka.

KARAKTER KRAJOBRAZA
Nizinski riječni krajobraz s brojnim vodotocima i jezerima u kojem se izmjenjuju šumska, poplavna i močvarna područja te poljoprivredne površine, s malobrojnim gradskim, ali brojnim seoskim, linijski razvijenim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Prostorom dominira središnja aluvijalna ravnic a oblikovana djelovanjem rijeke Kupe, ali i Mrežnice, Korane i Dobre, koje se u ovoj krajobraznoj regiji ulijevaju u Kupu, te mnogim manjim vodotocima koji se spuštaju sa Žumberka i Vukomeričkih gorica. Prosječne su nadmorske visine na rubnim, prigorskim dijelovima regije od 120 do 150 m, dok na prostoru središnje naplavne ravnice prevladavaju visine od 105 do 120 m. Područje je u strukturnom smislu depresija (potolinska zona) Crne Mlake formirana postupnim stepeničastim spuštanjem terena duž rasjeda koji je okružuju, a oblikuju ga klastične naslage (pijesci, šljunci, gline, pješčenjaci, konglomerati) dijelom prekrivene aluvijalnim i barskim sedimentima (muljevi, gline, siltovi, pijesci, šljunci). Vodo(ne)propusnost navedenih naslaga te velik broj vodotoka utjecao je na današnja obilježja prostora; pojedini dijelovi prostora stalno su plavljeni (središnji prostor, područja uz rijeke), velik je broj ribnjaka (Pisarovina, Draganići Šumber, Jastrebarsko i Šljunčare), a izdvaja se prostrano močvarno područje posebnog ornitološkog rezervata Crne Mlake koje je drenirano mnogim umjetnim kanalima. U regiji nalazimo gotovo isključivo hidromorfna tla, ponajprije močvarno-glejna (dijelom vertična, a dijelom hidromeliorirana), ali i pseudogleje (uglavnom na zaravnima) i pseudoglej-glejeve (djelomično hidromeliorirane). Mogu se naći i aluvijalna te aluvijalno-livad s ka tla, i to uglavnom u neposrednoj blizini toka rijeke Kupe.

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA
KARLOVAČKOG POKUPLJA

U navedenom području prevladavaju vlažne i periodično poplavljene šume pretežno nizinskih područja: šume hrasta lužnjaka, šume poljskog jasena te hrastovo-grabove šume. Uz vodotoke se javljaju močvarne šume crne johe. Kao najvažnije obilježje krajobrazne regije izdvaja se rijeka Kupa, čiji tok karakterizira izražena bočna fluvijalna erozija stvarajući meandre, što se očituje u urušavanju riječnih obala, a s druge strane taloženjem sedimenata stvara prudove.

Unutar krajobrazne regije nalaze se četiri zaštićena područja prirode, posebni rezervati (ornitološki rezervati Jastrebarski lugovi i Crna Mlaka) te spomenici parkovne arhitekture (Park Jastrebarsko – park uz dvorac i Park Karlovac – Vrbanićev perivoj). Također, velik dio krajobrazne regije nalazi se unutar područja ekološke mreže; riječ je o velikom području važnom za očuvanje ptica (područje Pokupskog bazena) te devet područja važnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova vezanih za područja rijeka (Kupa, Korana nizvodno od Slunja, Mrežnica-Tounjčica) te brojne ribnjake (Draganići, Crna Mlaka, Pisarovina) i šumske komplekse (Jastrebarski lugovi, Draganićka šuma – Ješevica 1, Klinča Sela).

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Unutar regije naselja su uglavnom razvijena rubno – u podnožju pobrđa i gorja te uz rijeke. Najveće je gradsko naselje Karlovac, važno trgovačko i prometno središte (osobito nakon izgradnje autoceste A1) nastalo na području četiriju rijeka: Kupe, Korane, Mrežnice i Dobre. Važno je istaknuti urbanu cjelinu grada Karlovca (zaštićenu kulturno-povijesnu cjelinu) koja je građena kao kraljevski grad-tvrđava (od 1569. do 1579. godine) za potrebe obrane od Turaka. Sa svojom izrazito pravilnom zvjezdastom utvrdom bila je prvo i jedinstveno ostvarenje vojnoga graditeljstva u jugoistočnoj Europi. Prostorni rast i razvoj Karlovca danas je znatno premašio zvjezdaste okvire renesansno-barokne jezgre, međutim vrlo je dobro očuvan međuodnos novoga i staroga. Osim Karlovca razvoj naselja vezan je uglavnom za tok rijeke Kupe, dok se na sjevernom i istočnom dijelu regije naselja razvijaju u podnožju Žumberačkoga i Samoborskoga gorja te Vukomeričkih gorica (Jastrebarsko, Klinča Sela, Desinec, Pisarovina). Pritom se ističe gradsko naselje Jastrebarsko, čija je povijesna jezgra zaštićena kao kulturno-povijesna urbanistička cjelina, a nastala u

prvoj polovici 13. stoljeća kao trgovište. Sačuvana je longitudinalna urbana matrica naselja s kraja 18. i početka 19. stoljeća te urbanistički zahvati s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Ostala su naselja manja, ruralna ili prijelazna/mješovita, a njihova je struktura linijska (uz ceste) ili razgranata, slabo okupljena i međusobno raštrkana. Među zaštićenim kulturno-povijesnim cjelinama manjih naselja ističe se naselje Krašić i etnopark Ozalj. Osim naselja u regiji se ističe cijeli niz starih gradova i utvrda koje dominiraju krajobrazom (Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec). Naselja su okružena mozaicima usitnjenih površina oranica, livada, pašnjaka i šumarak položenih okomito na tokove vodotoka. Jedan je dio poljoprivrednih površina okrupnjen i riječ je o velikim parcelama s mrežom kanala, odnosno intenzivnim nasadima. Tek je manji udio polja koja su omeđena živicama, a sporadično su razmještena u prostoru.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Glavno strukturno obilježje područja središnja je prirodna ploha prostrane ravnice okružene višim volumenima Žumberačkoga i Samoborskoga gorja te nižim volumenom Vukomeričkih gorica. U podnožju gorja dominiraju antropogena obilježja, odnosno potez većeg broja manjih, raštrkanih naselja okruženih mozaicima poljoprivrednih površina. Navedena obilježja dominiraju i u dolini rijeke Kupe. Dominantna je vizualna značajka grad Karlovac, koji se veličinom i smještajem (na ušću rijeke) ističe kao prepoznatljivo obilježje područja. Kao akcenti u prostoru ističu se stari gradovi i utvrde koje dominiraju krajobrazom (Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec), ali i hidroelektrana u Ozlju zaštićena kao kulturno dobro. Snažan linijski element antropogenog karaktera trasa je autoceste, značajna prostorna barijera koja unosi promjenu u strukturu područja. Osim navedene autoceste linijski strukturni elementi važni za formiranje prostora jesu i vodotoci. Zbog malih visinskih razlika i pretežito niskih volumena, odnosno plošnih elemenata, iz rubnih se dijelova pružaju brojne panoramske vizure regije i šireg područja (npr. vizure na području Pisarovine).

Unutar središnjega nizinskog područja s velikim kompleksom hrastovih šuma, livada i močvarnih područja vizure su zbog visoke vegetacije kratke i usmjerene, a cjelokupan je prostor močvarnih područja nesaglediv.

PODRUČJE GORNJE I DONJE ZDENČINE

SELO TRG

GRAD KARLOVAC

PODRUČJE LAZINE (DRAGANIĆ)

VELIKE SENOKOŠE KOD DOMAGOVIĆA

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- velika bioraznolikost područja zbog vodnog bogatstva i velikih močvarnih područja;
- očuvana prirodnost vlažnih i periodično poplavljenih šuma – šume hrasta lužnjaka, poljskog jasena i crne johe;
- očuvan prirodni, meandrirajući tok rijeke Kupe, Dobre, Korane, Mrežnice i Kupčine;
- vrijedna prirodna područja – posebni rezervati (ornitološki rezervati Jastrebarski lugovi i Crna Mlaka) i spomenici parkovne arhitekture (Park Jastrebarsko – park uz dvorac i Park Karlovac – Vrbanićev perivoj) te područja ekološke mreže Natura 2000 (devet područja važnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova, jedno područje važno za očuvanje ptica).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina naselja (Karlovac, Jastrebarsko, Krašić) i njihov skladan odnos prema okolnom krajobrazu;
- povijesni značaj i očuvanost velikog broja kulturne baštine koji svjedoče o povijesnom razvoju (sakralni i civilni objekti, dvorci, utvrde, memorijalne građevine i obilježja).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prostorni identitet i vizualna cjelovitost područja Crne Mlake i Jastrebarskih lugova;
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost neizgrađenih poljoprivredno aktivnih dijelova meandra rijeke Kupe u blizini Ozlja;
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost kultivirane doline Kupčine s povijesnim naseljem Krašić;
- prostorni identitet i vizualna cjelovitost kulturno-povijesnih cjeline grada Karlovca,
- prostorni identitet starih gradova i utvrda koje dominiraju vizurama (Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec, hidroelektrana u Ozlju).

POSTOJEĆE PROMJENE:

- poplavna područja uz velike rijeke i na području Crne Mlake;
- HE Ozalj;
- napuštanje poljoprivrede niskog intenziteta, okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta;
- krčenje šumskih površina i povratak u nekadašnju, poljoprivrednu namjenu – pašnjake, travnjake i oranice;
- uređena i neuređena odlagališta otpada;
- tri aktivna eksploatacijska polja (šljunak, građevni pijesak i šljunak, ciglarska glina);
- napuštanje cjelokupnih i dijelova povijesnih naselja;
- kampovi uz rijeke;
- otpad u potocima i rijekama;
- sukcesija vrijednih travnjačkih staništa;
- širenje stranih invazivnih vrsta;
- narušavanje slike urbanih krajobrazu neprimjerenom gradnjom, gubitak zelenih površina u gradu.

PLANIRANI PRITISCI:

- KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:
- izgradnja dvaju igrališta za golf (115 ha);
- izgradnja osam zona ostale sportsko-rekreacijske namjene (ukupne površine 291 ha sedam zona u Karlovačkoj županiji, jedna zona u Zagrebačkoj županiji nema definiranu površinu);
- izgradnja četiriju zona ugostiteljsko-turističke namjene (75 ha);
- izgradnja 12 zona gospodarske namjene (1170 ha).

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja dviju brzih cesta, četiriju državnih cesta, četiriju obilaznica i jednoga gradskog prstena;
- izgradnja još jednog kolosijeka na postojećoj pruzi za međunarodni promet M202 Zagreb GK – Rijeka;
- izgradnja željezničke pruge za međunarodni promet (OSN, MED, RFCG, RH2 koridor) – „pruga velike propusne moći“ Zagreb – Karlovac – Josipdol – Rijeka s odvojkom Drežnica – Gospić – Knin; i spojevima/povezivanjem s postojećim prugama Zagreb – Rijeka i Oštarije – Knin – Split u Josipdolu (Skradniku) i Tounju – Oštarijama;
- izgradnja triju aerodroma i jedne zračne luke.

Energetika:

- izgradnja dvaju DV-a 2x400 kV, dvaju DV-a 400 kV;
- izgradnja jednog elektrovučnog postrojenja;
- izgradnja četiri GE-a (geotermalne elektrane), dvaju SE-a i dvaju MHE-a;
- dvije akumulacije i jedna retencija.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, vodotoci, meandri, rukavci, sprudovi, mrtvaje, bare, ušća i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (močvarne šume crne johe uz vodotoke, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka i poljskog jasena te šume hrasta lužnjaka i običnoga graba na ocjeditijim područjima), močvarne vegetacije, livada i pašnjaka. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobrazu te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobrazu (područja uz rijeke Kupu, Dobru, Koranu i Mrežnicu, dolina rijeke Kupčine, područje Crne Mlake i šumski kompleksi i dr.), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka Kupe, Dobre, Korane, Mrežnice, Kupčine te vodnih tijela (ostalih manjih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, prudove, meandre, potoke itd.) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (posebni rezervati, ornitološki rezervati Jastrebarski lugovi i Crna Mlaka), spomenici parkovne arhitekture, Park Jastrebarsko – park uz dvorac i Park Karlovac – Vrbanićev perivoj), područja ekološke mreže Natura 2000 te značajnih prirodnih područja krajobrazu uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (područja s autohtonom šumskom vegetacijom poplavnih šuma, mezofilne livade košanice, močvarna područja).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobrazu koji se nalaze između građevinskih područja i koji su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz veće rijeke i na području Crne Mlake zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka i jezera krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodenih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada u šumama i uz obale vodotoka te površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove metodom biološke sanacije koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih (Karlovac, Jastrebarsko) i ruralnih cjelina (Krašić). Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (drvo, kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, i to u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja (Karlovac, Jastrebarsko, Ozalj) u svrhu očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, i to tako da zelena cezura odvaja povijesni i novi dio naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima (Karlovac, Jastrebarsko, Ozalj), zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem većih prirodnih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet kulturno-povijesne cjeline gradova (Karlovac, Jastrebarsko), povijesne seoske cjeline naselja (Krašić) te ostalu kulturnu baštinu (sakralni i civilni objekti, dvorci, utvrde, memorijalne građevine i obilježja) tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja (kulturno-povijesne cjeline gradova (Karlovac, Jastrebarsko), povijesne ruralne cjeline (Krašić)), starih gradova i utvrda (Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec, hidroelektrana u Ozlju) te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput preizgrađenih zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, s naglaskom na napuštene i degradirane dijelove prostora.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (u dolini Kupčine, poljoprivredno aktivni dijelovi meandra rijeke Kupe u blizini Ozlja) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.) tako da budu prilagođeni strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Karlovca, Ozlja, Jastrebarskog) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvesti nove strukture koje će pridonositi očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, kanala itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne (u dolini Kupčine, poljoprivredno aktivni dijelovi meandra rijeke Kupe u blizini Ozlja), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/ turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet nizinskog riječnog krajobraza s brojnim vodotocima i umjetnim jezerima u kojem se izmjenjuju šumska, poplavna i močvarna područja te poljoprivredne površine s malobrojn timer gradskim, ali brojnim seoskim linijski razvijenim naseljima poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i prirodnih tokova mnogobrojnih rijeka (Kupa, Odra, Mrežnica, Korana, Kupčina i dr.) i potoka.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljivi za uspostavu solarnih/agrosolarnih elektrana mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta i očuvani šumski kompleksi.	CKV1 CKV2
SV5	Nove bi se građevine svojom visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i novoplanirano visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirale vizurama. To bi pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž riječnih obala te prometnica.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (prirodna područja Crne Mlake i Jastrebarskih lugova, poljoprivredno aktivni dijelovi meandra rijeke Kupe u blizini Ozlja, kultivirana doline Kupčine s povijesnim naseljem Krašić, kulturno-povijesna cjelina grada Karlovca; identitet starih gradova i utvrda koje dominiraju krajobrazom (Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec, hidroelektrana u Ozlju), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure povijesnih naselja, starih gradova i utvrda (Karlovac, Jastrebarsko, Krašić, Ozalj, Steničnjak, Turanj, Dubovec, hidroelektrana u Ozlju) s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja te njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, šljunčarama, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama u Karlovcu), koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoređi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodo komunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privežišta, molove itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima šljunčara osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

1.4.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
PORJEČJE
ČESME, LONJE
I ILOVE

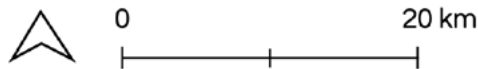

PORJEČJE ČESME, LONJE I ILOVE

KRAJOBRAZ RIJEČNIH DOLINA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Nizinski prostor omeđen kalničkim prigorjem i Bilogorom na sjeveru, na istoku slavonskim gorjem (Papuk, Psunj), a na jugu Moslavačkom gorom i Posavinom.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: tektonska depresija ispunjena rastresitim aluvijalnim sedimentima;
- reljef: nizinsko područje s brojnim riječnim tokovima i prolojima.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

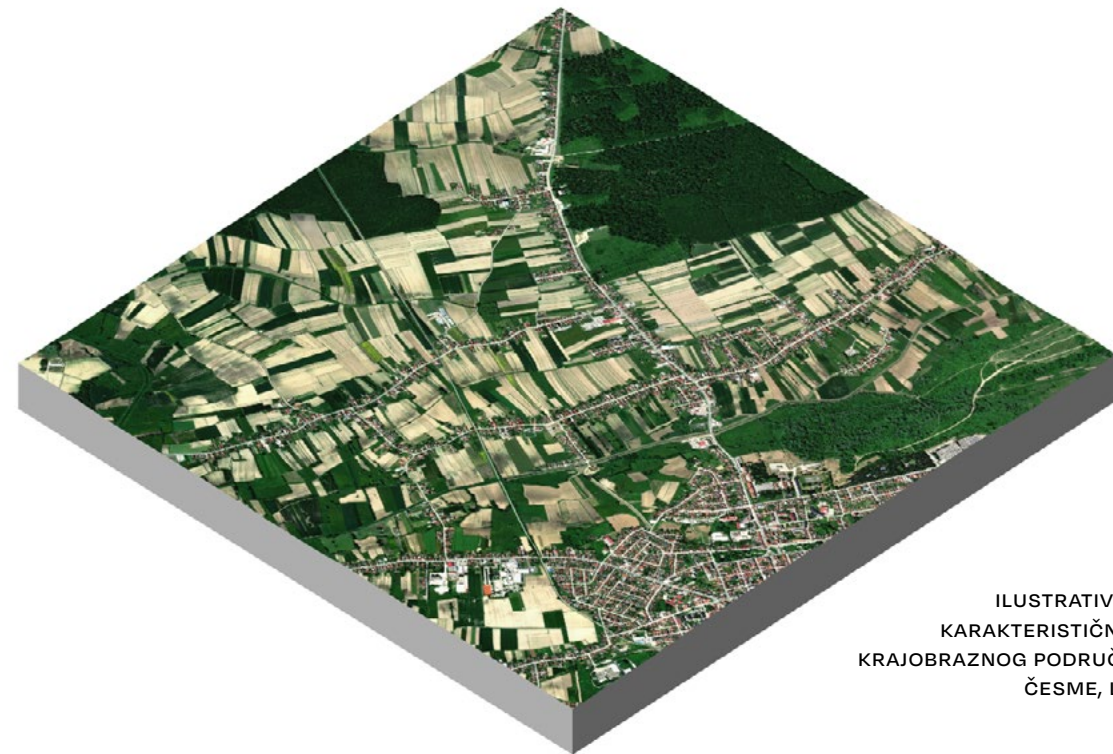
- specifičan rebrasti reljef nizine oblikovan akumulacijsko-erozivnim radom rijeka, ispunjen rastresitim lesnim i aluvijalnim sedimentima;
- u dolini zbog sporijih tokova oblikovani prostrani proloji podložni plavljenju te meandri, bare i močvare;
- mozaik poljoprivrednih površina sa značajnim udjelom prirodne vegetacije, ruralnim naseljima te brojnim prirodnim vodotocima;
- manja „nizina“ naselja formirana linearno uz ceste i veća naselja razvijena radijalno oko povijesnih jezgri na njihovim sjecištima.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Krajobraz kultiviranih riječnih dolina s manjim i većim ostacima prirodne šumske vegetacije te brojnim linijski razvijenim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Ovo nizinsko područje male visinske raščlanjenosti oblikovano je nanošenjem eolskih sedimenata, u koja su usječena korita tokova te nataložene aluvijalne naslage pod dominantno hidromorfnim tlima. U dolinama i poplavnim ravnicama vodotoka, kojima regija obiluje, dominiraju nadmorske visine između 100 i 120 m, dok se nešto veće visine javljaju uz rubove na kontaktu s krajnjim, brežuljkasto-brdskim obroncima okolnih uzvišenja koja okružuju regiju (Papuk, Bilogora, Moslavačka gora) te brežuljkastom predjelu između Ivanić Grada i Čazme. Specifičan rebrasti reljef ovog područja oblikovan je upravo akumulacijsko-erozivnim radom riječnih tokova Česme, Lonje i Ilove te njihovim brojnim pritocima, dok su u samoj dolini zbog sporijih tokova oblikovani prostrani proloji podložni plavljenju te meandri, bare i močvare. Na mjestu nekadašnjih močvara danas se nalaze ribnjaci koji se napajaju vodom iz potoka koji utječu u Česmu te su među posljednjim utočištima ptica močvarica između Drave i Save. Osim prirodnih fluvijalnih procesa znatan utjecaj na oblikovanje vodotoka, a time i krajobraza, imao je čovjek izgradnjom i hidrotehničkim zahvatima, odnosno oblikovanjem većih umjetnih jezera (akumulacija), hidroelektrana i kanala koji ih povezuju. U regiji dominiraju hidromorfna tla: močvarno-glejna (dijelom vertična, a dijelom hidromeliorirana), pseudogleji (uglavnom na zaravnima) i pseudoglej-glejevi (djelomično hidromeliorirani). Iako je regija izmijenjena pod utjecajem čovjeka (brojna naselja i zaseoci, poljoprivredne površine), prirodan površinski pokrov zadržao se na većim predjelima regije. Pritom od

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA PORJEČJA
ČESME, LONJE I ILOVE

preostalogu prirodnog pokrova dominiraju šumske površine koje zauzimaju gotovo trećinu područja (27%). Javljaju se u obliku manjih i većih kompleksa, rascjepkanih i usitnjenih poljoprivrednim i izgrađenim površinama. Pritom se veće šumske površine nalaze uz tokove i ribnjake, pretežno u zapadnom dijelu (šume Drvosečina, Tromeda, Grabik, Bukovac, Novakuša te Varoški lug i šume uz Česmu), jer su to područja pretežno nepogodna za poljoprivrednu proizvodnju i druge oblike gospodarskih djelatnosti. Najzastupljenija je zajednica hrastovo-grabove šume, u kojoj se javlja i bukva. Uz vodotoke i močvarna staništa (koja zauzimaju 4% površine) javljaju se vlažne i periodično poplavljene šume pretežito nizinskih područja, a najzastupljenije su šume hrasta lužnjaka, no prisutne su i šume poljskog jasena te crne johe. S obzirom na prostorne značajke i prirodan površinski pokrov, ipak se tek manji dio njih štiti, a riječ je o gotovo točkastim lokalitetima – nekoliko je posebnih rezervata sporadično razmještenih na prostoru regije. Značajne površine zauzima i travnjačka vegetacija (oko 14% površine), a dominiraju srednjoeuropske livade košance, a na manjim su površinama prisutne periodički vlažne livade.

Unutar krajobrazne regije nalaze se četiri područja očuvanja značajna za ptice, a pokrivaju 21% površine regije (od kojih se dva samo malim dijelom nalaze unutar obuhvata) te 11 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove koja pokrivaju 4% površine. Prema Zakonu o zaštiti prirode, na području regije nalaze se četiri zaštićena područja prirode u kategoriji posebni rezervat, a to su zoološki rezervat Varoški lug, posebni rezervati šumske vegetacije Varoški lug – šuma, Novakuša i Česma.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

O kontinuiranoj naseljenosti i razvijenosti tijekom povijest svjedoči velik broj arheoloških nalazišta, cjelina i pojedinačnih kulturnih dobara koja datiraju iz različitih povijesnih razdoblja, a važnu ulogu u formiranju današnjeg karaktera područja kao poljoprivrednog krajobrazu imala su prirodna obilježja (ravničarski reljef te bogatstvo drvne sirovine i vodnih tijela), pri čemu su ocjedita područja bila najpogodnija za naseljavanje. Izvorni karakter prostora stoga je izmijenjen i antropogeniziran krčenjem šuma za ogrjev i industriju, formiranjem obradivih površina te razvojem i širenjem naselja.

Manja su se naselja razvijala izvan poplavnih ravnica, disperzno i linijski duž prometnih koridora, a danas tvore gustu mrežu; dio njih naglašeno je linearnih izduženih nepravilnih oblika i usko nanizani uz prometnice („nizna naselja“), a dio ih je okupljen, odnosno zbijen, no takvih je naselja manji broj. Posebno se među njima ističu dvije kulturno-povijesne cjeline ruralnih karakteristika – naselja Križ (osobito se ističe vrijednost karakterističnoga srednjovjekovnog položaja u prostoru te dominantne siluete naselja) i Bolč (arheološki prostor srednjovjekovnog naselja okružena jarkom). Veća naselja, odnosno manji gradovi, razvila su se na čvorištima prometnih pravaca; jasno su zbijenih i definiranih povijesnih jezgri s utvrdama ili crkvama u središtu, iz kojih su se radijalno širila uz prometne koridore. Stoga su danas i prepoznata kao kulturno-povijesne (urbane i ruralne) cjeline. Posebno se ističu Bjelovar, kao

najveće naselje te regionalno i gospodarsko središte, koje je nastalo planski, oko kvadratične vojne utvrde iz 18. stoljeća, s i danas očuvanom izvornom planskom koncepcijom i organizacijom grada. Ističe se i grad Čazma kao gospodarsko, kulturno i povijesno te vjersko središte Moslavine (najstariji dio naselja zrcali tip zbijenoga krajiškog naselja koje se razvijalo oko utvrde u krugu, a karakteristično je izduljivanje naselja u novijoj etapi razvoja, pri čemu se razvila bipolarna organizacija prostora s istaknutim reljefno podignutim platoom srednjovjekovne utvrde u zapadnom dijelu te središnjom zonom naselja s crkvenim institucijama u istočnom dijelu). Nadalje, i gradsko naselje Vrbovec zaštićeno je kao kulturno-povijesna cjelina, pri čemu je u njegovu središtu, na povišenoj poziciji, očuvana povijesna jezgra nastala oko nekadašnjega vrbovečkog kaštela. Iako ova naselja i dalje imaju odlike povijesne gradnje s tipičnim karakteristikama ovog podneblja, na njihovim se rubovima javljaju i stambeni, poslovni i industrijski objekti suvremenije gradnje koji se višim volumenima znatno ističu u tradicionalnoj niskoj izgradnji. Novosagrađeni rubovi naselja također su rahlije urbane morfologije u odnosu na gusto tkivo povijesnih jezgri.

Bez obzira na gustu mrežu ruralnih naselja, s rjeđim gradskim naseljima, i poljoprivredne površine zauzimaju znatnu površinu (više od polovice površine regije, odnosno čak 67%). Koncentrirane su oko naselja izvan poplavnih područja, iznad 120 m n. v., a gotovo je isključivo riječ o otvorenom, odnosno neo-međenom tipu polja. Najveći se udio (94%) odnosi na mozaike poljoprivrednih površina (pretežno oranice s proizvodnjom žitarica te krmnog i industrijskog bilja), ali su prisutne i manje površine voćnjaka i vinograda sporadično raspršene na cijelom području. Mozaični uzorak poljoprivrednih površina geometrijski je nepravilan, s dinamičnom izmjenom kultura i načina korištenja te usitnjen, što govori da je riječ o poljoprivredi niskog intenziteta, no uočavaju se i veće komasirane površine intenzivnog uzgoja na otvorenim poljima između naselja te uz ribnjake. Pedološke karakteristike tla u riječnim dolinama poboljšane su melioracijom 70-ih godina 19. stoljeća, čime su dobivena obradiva tla za intenzivnu ratarsku proizvodnju, dok su tokovi rijeka djelomično kanalizirani i prilagođeni potrebama poljoprivrede. Time je nekadašnje veliko poplavno područje u cijelosti izmijenjeno, a močvare su zamijenile akumulacije (Pakra na istoimenoj rijeci i Fuka na Koričanskoj rijeci) za upravljanje vodnog vala. Ribnjaci, nekad gospodarski značajni kao uzgajališta ribe, danas su prepoznati kao vrijedna utočišta ptica močvarica.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu regije čini reljefno statična ploha mozaičnog uzorka poljoprivrednog krajobrazu, kontrastna okolnim uzvisinama koje čine vizualne i fizičke rubove. Formom se prilagođava reljefno istaknutoj Moslavačkoj gori, dominantnom volumenu prekrivenom šumskom vegetacijom, smještenom neposredno uz rub regije. Strukturna obilježja definirali su ponajprije prirodni linearni krajobrazni elementi, odnosno brojni vodotoci koji se s okolnih uzvišenja slijevaju u zavalu, okomito na zakrivljen tok rijeke Česme, koja svojim tokom prati formu Moslavačke gore. Radom tekućica stvorena je specifična re-

SELO TOMAŠ

GRAD BJELOVAR

NOVE PLAVNICE KOD BJELOVARA

ŠUMA STARENICA

PODRUČJE RIBNJAKA

brasta struktura reljefa dolina i grebena, koju prate antropogeni linijski elementi, prometnice naglašene linearnim formama naselja stvarajući tako uzorak „riblje kosti“.

Ovaj uzorak djelomično prati i izmjena tipova površinskog pokrova, koji ponajprije nosi kompoziciju i kompleksnost ovoga reljefno homogena područja. Tonalno svijetla podloga mozaičnih ploha niskoga površinskog pokrova usitnjenog uzorka kontrastna je krupnim volumenima manjih i većih šumskih površina tamnih tonova. Njihova koherentna izmjena na području cijelog obuhvata čini regiju statičnom cjelinom, a dinamika se ostvaruje kretanjem kroz prostor, čime se izmjenjuju texture, oblici, dimenzije i uzorci, zatim odnosi prirodnih i antropogenih elementa te odnosi linija (prometnice, vodotoci), ploha (poljoprivredne površine, livade, vodna tijela) i volumena (izgrađene strukture i šume). Najsnažniji kontrasti ostvaruju se upravo na rubovima tamnih volumena šuma koje se javljaju unutar poljoprivrednih površina u većim ili manjim skupinama te na uzvisinama kao najdominantniji volumeni u vizurama.

Unatoč zaravnjenosti prostora i prevladavajućem niskom površinskom pokrovu nema dugih i panoramskih vizura jer nema uzvišenja s kojih bi prostor bio saglediv, a rubove vizualnih cjelina i opažanja u prostoru određuju volumeni visoke vegetacije ili izgrađene strukture, koji ograničavaju vizure. Snažne akcente u prostoru čine antropogeni elementi, odnosno naselja, a crkveni zvonici u njihovim središtima javljaju se kao čvrste vertikale te dominiraju njihovim vizurama. Prostor tek djelomično (lokalno) negativno narušava viša novija izgradnja (stambenih, poslovnih, industrijskih objekata) na rubovima manjih gradskih naselja (kulturno-povijesnih karakteristika), koja odstupa od tradicionalnije niže izgradnje visinom te oblikom i materijalima.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvana šumska područja (šume Drvosečina, Tromeda, Grabik, Bukovac, Novakuša te Varoški lug i šume uz Česmu);
- očuvana prirodnost i posebna obilježja voda te močvarnih staništa uz tokove rijeka, ponajprije rijeke Česme;
- vrijedna prirodna područja – posebni rezervati (zoološki rezervat Varoški lug i šumske vegetacije Varoški lug – šuma, Novakuša i Česma) te područja ekološke mreže Natura 2000 (jedanaest područja važnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova, četiri područja važna za očuvanje ptica);
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (mezofilne livade košanice i periodički vlažne livade).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- povijesni značaj i posebnost morfologije gradskih naselja, odnosno očuvanost i reprezentativnost kulturno-povijesnih cjelina gradova (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) i njihov skladan odnos prema okolnom krajobrazu;
- povijesni značaj i posebnost morfologije dviju kulturno-povijesnih cjelina ruralnih naselja (Križ i Bolč);

- očuvanost velikog broja kulturnih dobara koji također svjedoče o povijesnom razvoju regije (arheološki lokaliteti i nalazišta, industrijski kompleksi, sakralni i civilni objekti).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- koherentan i kompleksan sklop nekoliko manjih gradova, guste mreže ruralnih naselja, sela, polja, većih i manjih šumaraka, odnosno šumskih površina, vodenih površina rijeka, potoka, jezera i ribnjaka;
- istaknuti prostorni akcenti naselja uklopljenih u okolni poljoprivredni krajobraz.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- poplavna i močvarna područja uz vodotoke, bujice;
- djelomično napuštanje ruralnih naselja i poljoprivrednih površina;
- manje industrijsko-poslovne zone, ponajprije uz gradska naselja;
- hidrotehnički zahvati i regulacija prirodnih vodotoka;
- izgradnja većeg broja energetskih zahvata (solarnih elektrana);
- postojeća energetska postrojenja (GE Ciglena, BE Grubišno Polje);
- eksploatacija sirovina (glina);
- gospodarenje otpadom – odlagalište komunalnog i inertnog otpada i jedna kazeta za azbest (Beljavina, Grad Vrbovec);
- neadekvatno gospodarenje otpadom te stvaranje ilegalnih odlagališta otpada, nerijetko u šumama i uz obale vodotoka.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- planirano 12 zona ugostiteljsko-turističke namjene;
- planirano pet zona sportsko-rekreacijske namjene;
- planirano 35 zona gospodarske namjene;
- planiran jedan ribnjak.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- planirana jedna autocesta (dio), 12 državnih cesta, osam spojnih cesta;
- dva koridora u istraživanju;
- planirane tri obilaznice naselja;
- planirano demontiranje dijela pruge;
- planirana četiri aerodroma.

Energetika:

- planirana dva priključka TS na DV, 12 spojnih DV-a, devet DV-a i jedan TS;
- planiran jedan MHE, jedan GE i devet SE-a;
- planirano sedam akumulacija/retencija.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- planiran jedan centar za recikliranje i oporabu otpada;
- planirana jedna građevina za prikupljanje i oporabu opasnog otpada;
- planirane dvije pretovarne stanice i jedno reciklažno dvorište na postojećim odlagalištima.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (naplavne ravni, vodotoci, rukavci, meandri, mrtvaje, bare i sl.) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma (hrastovo-grabove šume na ocjeditim terenima, šumski kompleksi i šumarci hrasta lužnjaka i poljskog jasena na vlažnim i periodično plavljenim područjima te uz vodotoke šume crne johe), močvarne vegetacije, livada i pašnjaka. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, šumaraka, drvoreda, živica i pojedinih stabala unutar naselja (urbanih i ruralnih) i poljoprivrednog krajobraza te ih maksimalno integrirati u nove zahvate.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobrase (Sunjsko polje, Odransko polje i Turopoljski lug, meandrirajući dijelovi toka rijeke Save, Kupe, Odre, Sunje i dr.), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojase te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojase zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je to moguće uz kanale, vodotoke i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu obalu rijeka Česme, Lonje i Ilove, vodnih tijela (ostalih vodotoka, jezera, bara, mrtvaja) te pripadajuću močvarnu vegetaciju i poplavne šume. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodenih površina. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela (riječne plaže, prudove, meandre, potoke itd.) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (posebni rezervati (zoološki rezervat Varoški lug i šumske vegetacije Varoški lug – šuma, Novakuša i Česma)), područja ekološke mreže Natura 2000 te značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitosti područja, odnosno maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na kompaktnim šumskim područjima te područjima vrijednih staništa i visoke bioraznolikosti (područja s autohtonom šumskom vegetacijom, mezofilne livade košanice, močvarna područja).	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobrase koji se nalaze između građevinskih područja i koji su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja uz rijeke zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka i akumulacija krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodnih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti se autohtonom vegetacijom iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća ilegalna odlagališta otpada unutar šuma i uz obale vodotoka te površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati manje površinske kopove metodom biološke sanacije, koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) i ruralnih naselja (Križ i Bolč). Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima prilagodi postojećoj cjelini naselja u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanih naselja (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) u svrhu očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, i to tako da zelena cezura odvaja povijesni i novi dio naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem većih prirodnih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet kulturno-povijesne cjeline gradova (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) i ruralnih naselja (Križ i Bolč) te ostalu kulturnu baštinu (arheološke lokalitete i nalazišta, sakralni i civilni objekti, spomen-područja) tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja (kulturno-povijesne cjeline gradova (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) i ruralnih naselja (Križ i Bolč)) te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova urbanih naselja poput preizgrađenih zona lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, neuređenih industrijskih i gospodarskih zona itd.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, s naglaskom na napuštene i degradirane dijelove prostora.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.)	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (u cjelinama ruralnih naselja Križ i Bolč i dr.) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova (Bjelovar, Čazma, Vrbovec) u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvesti nove strukture koje će pridonositi očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput živica, kanala itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (u cjelinama ruralnih naselja (Križ i Bolč) i dr.), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Sačuvati vizualnu cjelovitost i identitet kultiviranih riječnih dolina s manjim i većim ostacima prirodne šumske vegetacije te brojnim linijski razvijenim naseljima poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i prirodnih tokova mnogobrojnih rijeka (Česma, Lonja i Ilova i dr.) i potoka.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Za uspostavu solarnih/agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta i očuvani šumski kompleksi.	CKV1 CKV2
SV5	Nove bi se građevine svojom visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako bi što manje dominirale vizurama. Tako bi se pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž riječnih obala te prometnica.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (močvarna staništa uz tokove rijeka, ponajprije rijeke Česme, kulturno-povijesne cjeline gradova (Bjelovar, Čazma, Vrbovec), ruralne cjeline (Križ i Bolč); polja sitnog uzorka sa živicama i šumarcima te manjim vodenim površinama), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na povijesna naselja s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure povijesnih ruralnih i urbanih naselja i njihovih prostornih rubova.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima (odlagalištima, glinokopima, industrijskim i gospodarsko-poslovnim zonama u Bjelovaru, Vrbovcu i Čazmi), koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, industrijskih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoređi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnocomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone (nelegalna privezišta, molove itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima glinokopa osim njihove obvezne biološke sanacije nakon prestanka korištenja preporučuje se i planiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja, uređenje parkova itd.	CKV3
SV16	Sva postojeća ilegalna odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u prvotno stanje.	CKV3

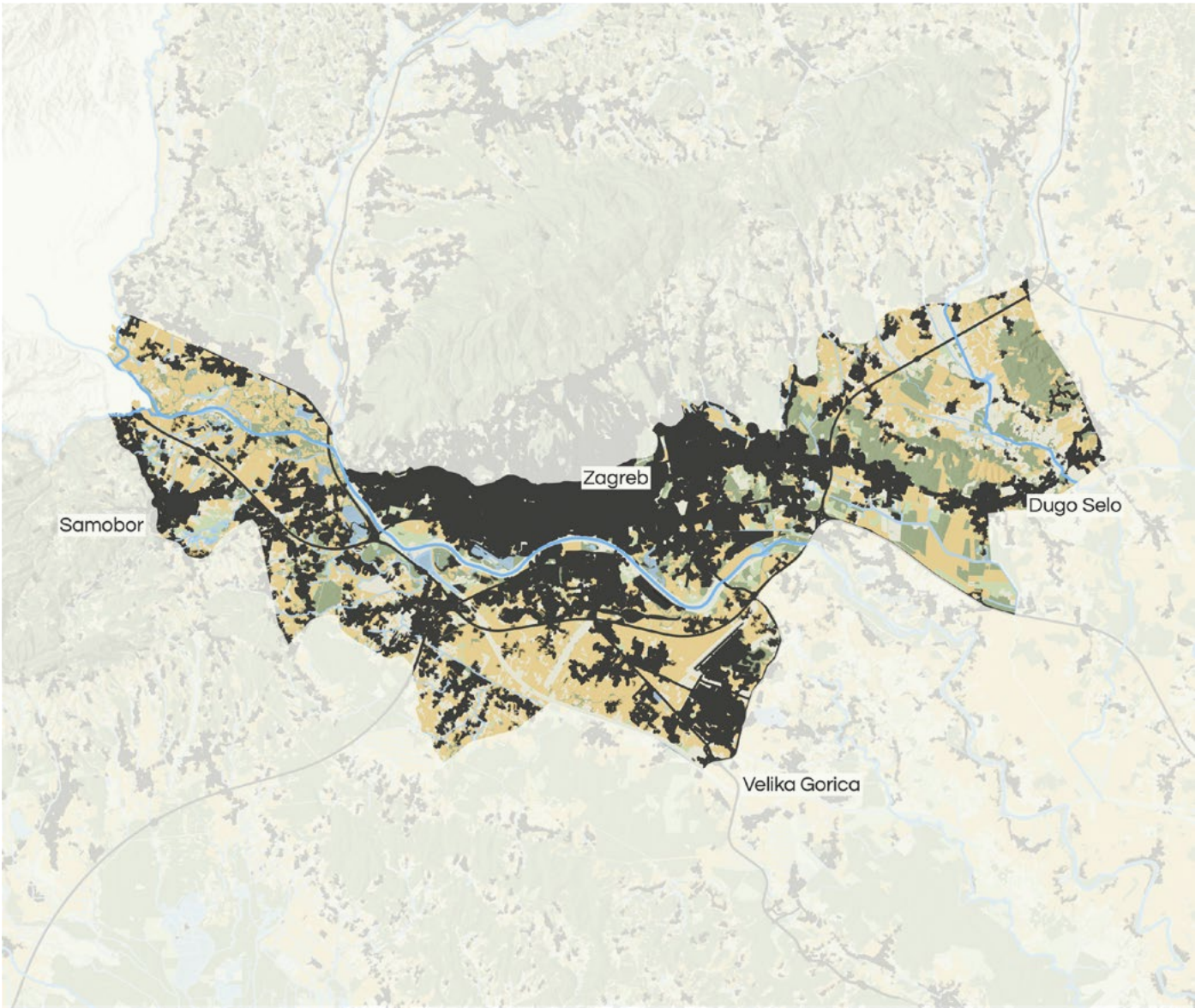

PODRUČJE STARO POLJE U NASELJU VELIKO KORENOVO

1.5.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
ZAGREBAČKI DIO
SAVSKE NIZINE

ZAGREBAČKI DIO SAVSKE NIZINE

KRAJOBRAZ IZGRAĐENE RIJEČNE NIZINE

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Sjeverozapadni dio Hrvatske, odnosno dolina rijeke Save između obronaka Medvednice i Vukomeričkih gorica, od granice s Republikom Slovenijom na zapadu do Velike Gorice i Dugog Sela na istoku.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: tektonska depresija ispunjena rastresitim aluvijalnim sedimentima;
- reljef: riječna nizina;
- način korištenja zemljišta: dominantno izgrađeno područje.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- prostrana riječna nizina s aluvijalnim ravnicama i riječnim terasama;
- brojne vodene površine, ribnjaci, jezera, kanalizirani te prirodni vodotoci i kanali – ističe se velika meandrirajuća rijeka s brojnim rukavcima, mrtvajama, sprudovima, barama, mjestimično i regulirana;
- visoko urbaniziran i povijesno značajan krajobraz grada nastao u podnožju planine te djelomično uz rijeku;
- velik broj gradskih i seoskih naselja dominantno linearnih i zbijenih, nastalih uz prometnice, no prisutna su i grupirana te naselja rahle, mrežaste strukture;
- poljoprivredni krajobraz mozaika poljoprivrednih površina, različitih dimenzija i oblika koja okružuju manja gradska/seoska naselja.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Nizinski riječni, dominantno izgrađeni krajobraz s povijesnim gradskim i brojnim seoskim naseljima, vodotocima i umjetnim jezerima te velikim poljoprivrednim i manjim šumskim površinama u okruženju naselja.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Široku nizinu rijeke Save karakteriziraju dva tipa reljefa, zaravnjena lesna područja i aluvijalne terase rijeke Save. Razlamanjem geoloških struktura u aluvijalnoj Savskoj potolini i usijecanjem rijeke formirale su se šljunkovite i pješčane aluvijalne terase, a Sava je, meandrirajući, oblikovala prudove i mrtvaje te terasaste odsjeke. Naslage lapora, gline, pijeska i šljunka prekrivene eolskim lesnim naslagama izgrađuju zaravnjeno područje zapadno od Zagreba, a močvarni les prekriva područja jugozapadnog dijela Panonskog bazena. Od hidromorfni tala, zastupljena su uglavnom močvarno-glejna (dijelom hidromeliiorirana). Uz tok Save nalaze se aluvijalna tla (fluvisoli), dok su na udaljenijim položajima uglavnom pseudogleji na zaravni. Među automorfnim tlima, po zastupljenosti se ističe eutrično smeđe tlo. Prostor se odlikuje bogatstvom voda, pri čemu se posebno ističe rijeka Sava te brojni pritoci, rijeke i veći potoci. Potoci Medvednice u aluvijalnom dijelu ravnice poprimaju nizinski karakter, u izgrađenom dijelu grada većinom su kanalizirani i hidrotehnički regulirani, kao i manji dio vodotoka u ruralnim područjima za potrebe poljoprivrede. Brojna su ribolovna jezera: Rakitje, Soblinec, Zajarki, Ontario i Kocka. S obzirom na to da regijom dominiraju izgrađene urbane strukture, prirodne su površine prisutne u manjem udjelu. Osamnaest posto zauzimaju većim dijelom ugrožena i/ili rijetka staništa travnjaka, mezofilne livade košanice srednje Europe, a manjim vlažne livade i srednjoeuropske livade rane pahovke, potom šikare i površinske vode te močvarna staništa na manjim površinama. Petnaest posto površine prekrivaju šume: najzastupljenije su šume hrasta lužnjaka i običnoga graba, potom šume poljskog jasena, u istočnim dijelovima ima i šuma hrasta kitnjaka te običnoga graba, a u južnim su područjima vlažne i periodično poplavljene šume. Neposredno uz Savu dominiraju poplavne šume vrba i topole, a manjim dijelom šume i močvarne šume crne johe.

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA
ZAGREBAČKOG DIJELA SAVSKE NIZINE

Upravo zbog velike izgrađenosti, preostale su prirodne površine rijetke i zato posebno važne. Na području regije nalazi se 1 POP područje (Sava kod Hrušćice sa šljunčarom Rakitje) i 2 POVS područja: Sava uzvodno od Zagreba i manji dio Stupničkog luga. Tu je i niz zaštićenih područja prirode, od kojih se ističu posebni rezervat šumske vegetacije Stupnički lug, ornitološki rezervat Sava – Strmec i značajni krajobraz Savica. Upravo zbog velike izgrađenosti, preostale su prirodne površine rijetke i zato posebno važne. Na području regije nalazi se 1 POP (Sava kod Hrušćice sa šljunčarom Rakitje) i 5 POVS područja (Medvednica, Sava nizvodno od Hrušćice, Stupnički lug, Sutla, Sava uzvodno od Zagreba). Tu je i 16 zaštićenih područja prirode, od kojih se ističu: posebni rezervat šumske vegetacije Stupnički lug i ornitološki Sava – Strmec, značajni krajobraz Savica.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Još od prapovijesti život se s viših obronaka Medvednice postupno spuštao prema nizini rijeke te se na dodirnom području savske nizine i Medvedničkog prigorja u srednjem vijeku formirao grad Zagreb, a na uzdignutim gredama savske ravnice seoska naselja. Lokacija u povijesti najvećeg naselja nizinskog područja, antičke Andautonije, utjecala je na strukturu i pojavnost krajobrazu cijele regije. Očituje se u organizaciji prostora, mreži povijesnih putova čije su trase očuvane do danas te u glavnim smjerovima parcelacije poljoprivrednog krajobrazu. Sve do sredine 20. stoljeća područje savske nizine imalo je obilježja ruralnog prostora s nizom manjih sela smještenih na povišenim područjima, gredama (Jarun, Horvati, Rudeš, Trnje, Prečko, Špansko, Lučko, Blato, Remetinec, Jakuševac itd.), sigurnima od poplava Save. Na istočnom dijelu javljaju se suburbana područja grupiranih sela s manjim poljoprivrednim površinama.

Najveći dio nizine rijeke Save zauzima urbani krajobraz grada Zagreba, najurbaniziraniji dio grada, čija osnovna obilježja određuju longitudinalni smjerovi glavnih prometnica i transverzalni smjerovi, koji ga povezuju s okolnim područjima. Unutar regije razlikuju se tri različita područja. Nizinski, dominantno urbani krajobraz Zagreba karakterizira izgrađenost strukturama nastalima od druge polovice 19. stoljeća pa sve do danas, različitog stupnja urbaniziranosti i uređenosti u pojedinim dijelovima. Središnje dijelove strukturiraju vrlo prepoznatljivi urbani uzorci blokovske matrice i velika gustoća izgrađenosti, dok su istočni i zapadni dijelovi suburbanog karaktera, nastali uz nekadašnje jezgre starijih naselja Dubrava, Stenjevec, Donje Vrapče i Podsused. Većinom su to predjeli stambene izgradnje, prepoznatljivih urbanih uzoraka nastalih prema urbanističkim konceptima posljednjih desetljeća prošlog stoljeća s uzorcima povijesne, spontane te nekontrolirane gradnje nastale u novijem razdoblju. Istočne dijelove, osim stambenih, određuju veće neizgrađene površine kao što su šumske, poljodjelske i neuređene. Posebnost urbanoga nizinskog krajobrazu Zagreba područja su urbanih otvorenih zelenih površina visoke kvalitete oblikovanja – gradski parkovi i perivoji, ulični drvoredi te slobodno oblikovano zelenilo unutar stambenih blokova.

Nizinski, riječni krajobraz obuhvaća područja s obje strane ri-

jeke Save. Sava je danas obuzdana nasipom i potpuno odsječena od grada bez uspostavljene veze i odnosa s izgrađenim dijelovima grada. Središnji dio pripada izgrađenim urbanim strukturama grada Zagreba s rekreacijskim jezerima Jarun i Bundek, a na istočnim i zapadnim dijelovima očuvana su obilježja nekadašnjeg toka s riječnom vegetacijom, nizinskim šumama, većim poljoprivrednim površinama te većim brojem umjetnih jezera, šljunčara i jezera: Rakitje, Savršćak, Zajarki itd.

Izgrađena područja karakterizira različitost urbanih formi i prostornih uzoraka, od homogenih uzoraka planiranih stambenih naselja prve polovice 20. stoljeća, preko slobodnostojećih ili kuća u nizu, naselja višestambenih zgrada u zelenilu (druga polovica 20. stoljeća) pa do područja nekontrolirane izgradnje obiteljskih kuća druge polovice 20. stoljeća na području Trnja, Kajzerice, Kozari boka te uz povijesne jezgre sela: Žitnjak, Petruševac, Resnik, Opatovina. Prisutna su i velika industrijska i komunalna područja (Žitnjak, odlagalište otpada Prudinec – Jakuševac), a na ulazima u grad veliki trgovački centri i poslovni sadržaji (Jankomir, Žitnjak). Za regiju je karakteristična velika pokrivenost prostora prometnom infrastrukturom: južna zagrebačka obilaznica s pripadajućim čvorištima (petljama), ranžirni kolodvor, aerodrom i dr. Karakteristično obilježje ovog dijela regije velike su uređene površine gradskog zelenila u novozagrebačkim naseljima (formirane 60-ih, 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća) te uređeni rekreacijski sadržaji uz jezera i vježbalište za golf.

Nizinski ruralni krajobraz obuhvaća područja udaljenija od Save, istočno, južno i zapadno od Zagreba. Najveći dio površina tog dijela regije pripada poljoprivrednom načinu korištenja, uzgoju žitarica i povrtnica, što području daje ruralni, poljoprivredni karakter. Mozaičnu sliku poljoprivrednog krajobrazu strukturiraju površine voćnjaka, vinograda te sezonskih kultura na oranicama i vrtovima te različiti tipovi livada i pašnjaka. Prisutno je nekoliko tipova naselja – grupirana, linijska i rastresita. Tradicionalne krajobrazne uzorke koje čine grupirana sela, okružena velikim poljoprivrednim površinama, između kojih se prostiru površine nizinskih šuma, mijenja novija, linearna gradnja uz glavne prometnice. Naglašena je recentna izgradnja na glavnim ulazima u grad, južnome i istočnome (Stupnik, Buzin i Sessvetski Kraljevec) u obliku velikih gospodarskih, poslovnih i trgovačkih sadržaja te velikih površina koje zauzimaju prometna infrastruktura (cestovna i željeznička mreža), komunalna i energetska infrastruktura te njihova čvorišta, koje stvaraju nove odstupajuće krajobrazne uzorke i značajno mijenjaju karakter ovog dijela regije. Današnja obilježja poljodjelski obrađenih površina, koje zauzimaju gotovo polovicu teritorija regije, čini uglavnom mozaik različitih poljoprivrednih površina manjih parcela raspršenih u savskoj nizini, izvan urbanog područja Zagreba. Veći kompleksi obradivih površina nalaze se u okolici Brdovca, Zaprešića te na jugu u okolici Kupinečkog Kraljevca. Livade na manjim parcelama tvore mozaik s oranicama i voćnjacima, dok se veće livadne površine nalaze uz obale rijeke Save.

Zbog duga povijesnog razvoja i velike izgrađenosti regije zakonom je zaštićen iznimno velik broj kulturnih dobara, kul-

SAMOBORSKI OTOK I SAVRŠĆAK NA RIJECI SAVI

MALEŠNICA U GRADU ZAGREBU

ZAGREB RANŽIRNI KOLODVOR KOD BUZINA

BOTINEC U NOVOM ZAGREBU

PODRUČJE SOKOLOVAC

turno-povijesnih cjelina, arheoloških zona i pojedinačnih kulturnih dobara. Među najvažnijima u gradu Zagrebu su povijesna urbana cjelina Grada Zagreba, Park Maksimir te brojne kulturno-povijesne cjeline: Cvjetno naselje, Pupinovo naselje, Željeznička kolonija, Brodarski institut, Zagrebački velesajam, Studentski dom Stjepan Radić i dr. Ističu se i kulturno-povijesne cjeline Samobora i Svete Nedelje te naselja Dugo Selo, Resnik, Podsused, Cerje, Sašinovec, Glavničica i Demerje. Posebno su vrijedna i planirana naselja između dva svjetska rata na Trešnjevci, Peščenici i Dubravi, parkovna arhitektura gradskih parkova, perivoja, botaničkog vrta i parkova uz dvorce te brojni primjeri pojedinačno zaštićene graditeljske baštine u kategoriji civilnih i sakralnih građevina, arheološke, etnološke i memorijalne baštine.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Izvorno prirodni karakter regije određivao je meandrirajući tok Save kroz široku aluvijalnu ravnicu prekrivenu prostranim područjima šuma, koji je tijekom povijesti razvojem i izgradnjom kako grada Zagreba tako i nekoliko manjih gradova te brojnih seoskih naselja, velikim dijelom transformiran u dominantno antropogeni, urbano-ruralni karakter. Ostaci izvornih riječnih obilježja nestali su u urbanim dijelovima, a još su prisutni u rubnim dijelovima regije u obliku ada, otoka i rukavaca, ostataka mrtvaja, napuštenih korita i rukavaca Save te većih površina autohtonih šuma. Smještaj grada na dodiru obronaka Medvednice i Savske nizine na križištu važnih prometnih smjerova odredila su osnovnu strukturu, longitudinalno pružanje urbaniziranih dijelova Zagreba i parcelaciju poljoprivrednih krajobraz ruralnih područja, a time i njihova vizualna obilježja. Nizinski krajobraz Zagreba obilježava urbani karakter, izrazita izgrađenost te visok stupanj uređenosti središnjih dijelova Zagreba te istočnih i zapadnih područja uglavnom stambene izgradnje. Nositelj urbanog identiteta Zagreba i simbolično značenje ovom dijelu grada daju homogene strukture Donjega grada, a posebnost su integrirano urbano zelenilo visoke kvalitete oblikovanja (Zelena potkova). Vizualni karakter određuju mu prostorna organizacija, uzorci i oblici gradnje središnjega, povijesnoga i širega gradskog područja, raznolikih urbanističko arhitektonskih obilježja. Kvalitetu Donjega grada određuje prostorni red i geometrijska pravilnost blokova s pripadajućim odnosom izgrađenih i otvorenih površina, a karakterizira ga ujednačenost i dosljednost mjerila i oblikovanja, naglašene horizontalne siluete s vertikalnim akcentima (tornjevi crkvenih građevina i tvornički dimnjaci). Time je oblikovana prepoznatljiva slika središnjeg dijela grada. Vizualno je izložen i saglediv s brdskih i brežuljkastih područja Medvednice, a pojedini se dijelovi grada doživljavaju kretanjem ulicama većih širina nizovima kraćih ili dužih fokusiranih vizura. Ne ostvaruju se značajniji vidici prema širem prostoru osim s najviših katova zgrada, prostornih dominanti.

Vizualni karakter nizinskoga riječnog krajobraz dominantno određuju obilježja toka rijeke i velika urbaniziranost središnjeg dijela grada te ruralni karakter njegovih rubnih dijelova. Karakteristično krajobrazno obilježje velike su uređene površine gradskog zelenila u novozagrebačkim naseljima te uređeni rekreacijski sadržaji uz jezera i vježbalište za golf. Vizualni karakter određuje raznolikost i raznovrsnost krajobraznih

uzoraka i područja u rasponu od dominantno visokog stupnja antropogenih utjecaja pa do područja maloga antropogenog utjecaja i visokog stupnja prirodnosti. Glavno obilježje ovom području daje rijeka Sava, čija se pojavnost doživljava te koja usmjerava poglede duž toka. Vizualna obilježja i karakter ruralnih dijelova znatno su narušeni zbog širenja građevinskih područja u kojima se nije poštovao povijesni odnos jezgre naselja s poljoprivrednim okruženjem.

Nizinskom ruralnom krajobrazu glavno vizualno obilježje daje dominantno ravničarski reljef i poljoprivredni način korištenja zemljišta dominantno niskog intenziteta, koji stvara različite mozaične uzorke nepravilnih poljoprivrednih parcela u okruženju seoskih naselja. Neka od njih očuvanih su tradicionalnih obilježja i slikovita pa su zaštićena kao kulturno-povijesne cjeline, no u većini su prisutni procesi transformacije strukture naselja i napuštanja poljoprivredne proizvodnje. Zbog ravnog terena i prevladavajućih niskih oblika površinskog pokrova vizure se pružaju vrlo daleko, no zbog malog broja planova i uglavnom jednolična pokrova manje su složene, a time i manje zanimljive. Brojni elementi povijesnih urbanih i ruralnih dijelova, kao i ostalih graditeljskih struktura očuvanih u krajobrazu važna su sastavnica i kvaliteta vizualnog karaktera te identiteta cijele regije. U negativnom smislu vizualno su odstupajući kanalizirani tokovi Save s nasipima i regulirani potoci. Brojna umjetna jezera, pojedina uređena kao parkovno-rekreacijske površine (Jarun, Bundek), vizualno su privlačna. Cijela je regija saglediva s okolnih visokih reljefnih formi, Medvednice, Žumberačkog i Samoborskog gorja, a djelomično i Vukomeričkih gorica.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvanost i prirodnost većih i manjih površina šuma hrasta lužnjaka i običnoga graba južno od Zagreba, preostalih prirodnih dijelova potoka unutar gradskih i ruralnih područja te ada, otoka, rukavaca, ostataka mrtvaja i napuštenih korita Save;prirodnost, bioraznolikost i ekološka funkcija visoke vegetacije, vodnih površina i poluprirodnih dijelova gradskih otvorenih zelenih i rekreacijskih površina, osobito gradskih parkova, oblikovanih zelenih površina unutar povijesnih urbanih struktura i stambenih naselja, uličnih drvoreda te velikih rekreacijskih područja Jaruna, Bundeka i Maksimira;
- vrijednost zakonom zaštićenih prirodnih područja i područja ekološke mreže Natura 2000, osobito posebnog rezervata šumske vegetacije Stupnički lug, ornitološkog rezervata Sava – Strmec, značajnog krajobraz Savica te područja Sava kod Hrušćice sa šljunčarom Rakitje, Sava uzvodno od Zagreba i Stupnički lug.

ANTROPOGENE KVALITETE:

- očuvanost i povijesni značaj kulturne baštine Zagreba, osobito povijesne urbane cjeline, Donjega grada, zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina, parkovne arhitekture, planiranih naselja 20. stoljeća te pojedinačne civilne, sakralne, arheološke, etnološke i memorijalne baštine;
- očuvanost i povijesni značaj kulturno-povijesnih cjelina Samobora, Svete Nedelje te naselja Resnik, Podsused,

Cerje, Sašinovec, Glavničica, Demerje i drugih zaštićenih ili vrijednih naselja savske nizine;

- posebnost uzorka smještaja i organizacije povijesnih seoskih naselja na povišenim gredama savske ravnice te njihova odnosa s poljoprivrednim površinama, nizinskim šumama i prometnim pravcima;
- posebnost urbanih uzoraka Zagreba, osobito blokovske matrice Donjega grada, planiranih stambenih naselja prve polovice 20. stoljeća te naselja višestambenih zgrada u zelenilu iz druge polovice 20. stoljeća;
- kulturna simboličnost i asocijativnost Zagreba, Save, Donjega grada, Zelene potkove, Maksimira, novozagrebačkih naselja i drugih prostora važnih za kulturni identitet regije;
- posebnost poljoprivrednih, šumskih i ostalih krajobraznih uzoraka savske nizine, osobito mozaika nepravilnih poljoprivrednih parcela, nizinskih šuma, livada, oranica, voćnjaka i seoskih naselja;
- vrijednost lokalnih praksi i načina korištenja prostora povezanih s poljoprivredom, rekreacijom uz Savu i jezera, korištenjem gradskih otvorenih zelenih površina te svakodnevnim odnosom grada i savske nizine.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prostorni identitet i kontrastni odnos triju strukturno različitih vizualnih cjelina: gusto izgrađenih urbanih, djelomično izgrađenih i doprirodnih riječnih te ruralnih krajobraz;
- velika sagledivost regije s viših točaka okolnih reljefnih formi, osobito Medvednice, Žumberačkog i Samoborskog gorja te Vukomeričkih gorica;
- prostorni identitet prirodnih dijelova potoka, ada, otoka, rukavaca, ostataka mrtvaja, napuštenih korita Save te većih i manjih površina autohtonih šuma;
- prostorni identitet, prepoznatljivost, kompleksnost i koherentnost gradske jezgre i Donjega grada te posebnost i simboličnost integriranih urbanih zelenih površina visoke kvalitete oblikovanja, osobito Zelene potkove;
- prostorni identitet i reprezentativnost homogenih uzoraka planiranih stambenih naselja prve polovice 20. stoljeća te naselja višestambenih zgrada u zelenilu druge polovice 20. stoljeća;
- prostorni identitet, reprezentativnost i kulturna simboličnost gradskih parkova i perivoja, uličnih drvoreda te slobodno oblikovanog zelenila unutar stambenih blokova;
- prostorni identitet i reprezentativnost vertikalnih akcenata u povijesnim dijelovima grada Zagreba i ruralnim naseljima, osobito tornjeva crkvenih građevina i tvorničkih dimnjaka;
- prostorni identitet, reprezentativnost i koherentnost kulturno-povijesnih cjelina ruralnih naselja i manjih gradova te njihova odnosa s okolnim poljoprivrednim krajobrazom.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- izraženi utjecaj toplinskog otoka, osobito na području grada Zagreba;
- opasnost od poplava uz rijeku Savu i njene pritoke;
- tri aktivna eksploatacijska polja (građevni pijesak i šljunak) i dva neaktivna (jedna ciglarska glina, jedan građevni pijesak i šljunak), ali ne sanirana;
- napuštanje povijesnih dijelova naselja, zapušteni i ruševni stambeni te gospodarski objekti (osobito nakon potresa 2020. godine);
- snažna urbanizacija, širenje građevinskih područja na šumske i poljoprivredne površine unutar cijele regije te postupno spajanje okolnih gradova sa Zagrebom;
- velike zone neiskorištenih *brownfield* područja;
- problem gospodarenja otpadom;
- brojna divlja odlagališta otpada;
- zapuštenost cjelokupnih i dijelova ruralnih naselja te kuća;
- narušavanje slike urbanih i ruralnih krajobraz neprimjerenom gradnjom, gubitak zelenih površina u gradu.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja dvaju igrališta za golf i 12 zona ostale sportsko-rekreacijske namjene;
- izgradnja 15 zona ugostiteljsko-turističke namjene;
- izgradnja 15 zona gospodarske namjene;
- izgradnja četiriju poljoprivredno-gospodarskih kompleksa.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja nove zagrebačke obilaznice Zaprešić – Samobor – Horvati – Mraclin – Ivanić Grad – Sveti Ivan Zelina;
- izgradnja jedne brze ceste, pet državnih cesta, triju obilaznica i šest županijskih cesta;
- izgradnja jednog nadvožnjaka;
- izgradnja obilazne teretne željezničke pruge Zaprešić – Horvati – Rugvica – Brckovljani;
- dogradnja dijelova željezničke mreže;
- izgradnja šest heliodroma.
- Energetika:**
- izgradnja šest DV-a 400 kV;
- izgradnja TS-a Zlodi 400/110 kV;
- izgradnja jednog magistralnog plinovoda;
- izgradnja dijela produktovoda;
- izgradnja SE-a do 10 MW unutar izdvojenoga građevinskog područja izvan naselja planirane gospodarske namjene (I, K1, K2, K3, PG);
- izgradnja kogeneracijskih postrojenja na drvenu masu za proizvodnju električne i toplinske energije do 20 kW unutar izdvojenoga građevinskog područja izvan naselja planirane gospodarske namjene (I, KI, K2, K3);
- izgradnja 14 retencija.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- izgradnja četiriju odlagališta otpada;
- jedno planirano eksploatacijsko polje gline.

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena i istaknuta geomorfološka obilježja (vodotoci, sprudovi, meandri i sl.), prirodnost vegetacijskih obilježja (šume, šumarci, otvorene zelene površine, rekreacijska područja, drvoredi, živice i pojedina stabla unutar urbanih i ruralnih naselja te poljoprivrednih krajobraza) te planirati nove zahvate tako da se maksimalno integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraza te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti i promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije, npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja, gdje god je moguće uz bujičnjake i ceste te za omeđivanje poljoprivrednih površina.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu morfologiju riječnih obala, vodnih tijela (izvori, potoci, rijeke, jezera, bare) te pripadajuću visoku vegetaciju. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obala i vodnih površina. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obala i vodnih tijela (sprudove, meandre, potoke, rukavce, bare i sl.) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a nove intervencije oblikovati kao nenametljive, prilagodljive i po mogućnosti lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati ekološku funkciju, povezanost i otpornost zaštićenih prirodnih područja, otvorenih zelenih površina, drvoreda, šumaraka, vodotoka i drugih prirodnih ili poluprirodnih elemenata unutar urbanog i ruralnog krajobraza. Nove sadržaje planirati samo gdje ne narušavaju prirodna obilježja, staništa i krajobraznu cjelovitost prostora.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost većih šumskih površina hrasta lužnjaka i običnoga graba južno od Zagreba te drugih kompaktnih šumskih područja, šumaraka i područja vrijednih staništa. Maksimalno izbjegavati fragmentaciju i prenamjenu zemljišta na područjima prirodnih dijelova potoka, ada, otoka, rukavaca, ostataka mrtvaja te napuštenih korita i rukavaca Save.	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske krajobraze koji se nalaze između građevinskih područja i koji predstavljaju važne elemente prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž riječnih obala te prometnica radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja)	CKP1 CKP2
SP9	Očuvati prirodna poplavna i močvarna područja zbog njihove velike ekološko-prirodne vrijednosti i pozitivnog učinka na ublažavanje klimatskih promjena. Koristiti prirodne retencije za zadržavanje poplavnih voda i njihovu odvodnju.	CKP1 CKP2
SP10	Poticati preoblikovanje postojećih hidrotehničkih rješenja vodotoka krajobraznim tehnikama. Propisati da novi hidrotehnički radovi na vodotocima budu usklađeni s krajobraznim obilježjima i višenamjenskim korištenjem. Oblikovna, tehnička i biotehnička rješenja trebaju osigurati prirodno uklapanje vodenih tijela u okruženje. U oblikovanju i biotehničkim rješenjima koristiti autohtonu vegetaciju iz uzvodnih područja.	CKP3
SP11	Ukloniti i sanirati sva postojeća divlja odlagališta otpada u prirodnom krajobrazu i površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3
SP12	Sanirati sve površinske kopove metodom biološke sanacije, koja uključuje stabilizaciju terena i sadnju autohtone vegetacije. U slučaju da to nije moguće, potrebno ih je zakloniti sadnjom drveća i druge grmolike vegetacije.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	U planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih i vrijednih povijesnih urbanih dijelova grada Zagreba te ruralnih i kulturno-povijesnih cjelina Resnika, Velike Mlake, Velike Gorice, Demerja, Podsuseda, Svete Nedelje, Glavničice, Cerja i Šašinovca. Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima i krajobraznim obilježjima prostora, osobito konfiguracijom terena, šumama, vodotocima i otvorenim zelenim površinama.	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju naslijeđene ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima prilagodi postojećoj cjelini naselja te prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanih i ruralnih naselja radi očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak pritom staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama gdje je to prostorno i krajobrazno primjereno.	CKA1
SA4	Nove dijelove urbanih i seoskih naselja planirati kao autentična mjesta koja nude visoku kvalitetu života, uz poštovanje prirodnih i antropogenih obilježja područja.	CKA1
SA5	Revidirati prostornim planovima definirana neuređena građevinska područja naselja te građevinska područja označena kao izgrađena koja u stvarnosti to nisu, a u svrhu očuvanja karaktera krajobraza i obilježja koja bi planiranom izgradnjom bila ugrožena.	CKA1 CKA3
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Eventualno širenje naselja usmjeravati na područja niže krajobrazne osjetljivosti i niže vizualne izloženosti, uz očuvanje zelenih cezura između povijesnih i novih dijelova naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA9	Spriječiti urbanizaciju ruralnih naselja onemogućavanjem njihova spajanja s urbanim naseljima, zadržavanjem rahlije matrice izgrađenosti te očuvanjem većih prirodnih i poljoprivrednih površina.	CKA1
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima, uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, karakterističnu strukturu krajobraza te elemente poput živica, šumaraka i kanala kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet tako da se obnavlja i stavlja u primjerenu javnu, kulturnu, obrazovnu, posjetiteljsku ili drugu održivu funkciju. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni ne planirati novu gradnju koja bi narušila obilježja povijesno relevantnog stanja, prostornu čitljivost i krajobrazni kontekst baštine.	CKA2
SA12	Identificirati vrijedna ruralna i urbana naselja/cjeline te pojedinačnu graditeljsku kulturnu baštinu i, gdje je stručno opravdano, predložiti njihovu zaštitu odnosno upis u Registar kulturnih dobara RH.	CKA2
SA13	Identificirati iznimne i vrijedne krajobraze naselja te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti.	CKA2
SA14	Izraditi tematske atlase ruralnih i urbanih naselja tako da budu prilagođeni široj javnosti.	CKA1 CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova naselja poput preizgrađenih trgovačko-uslužnih, stambenih, industrijskih i gospodarskih zona lišenih zelenila i javnih prostora te zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, s naglaskom na napuštene i degradirane dijelove prostora	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U iznimnim i osjetljivim poljoprivrednim krajobrazima poticati razvoj niskointenzivnih, ekoloških i lokalno prilagođenih oblika poljoprivrede koji se prilagođavaju strukturi krajobraza, konfiguraciji terena, parcelaciji te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične uzorke (mozaik poljoprivrednog korištenja niskog intenziteta nepravilnih parcela) i elemente poljoprivrednog krajobraza (živice, šumarci, bare, kanali itd.).	CKA4
SA20	Jačati multifunkcionalnost poljoprivrednih krajobraza (u kombinaciji s prirodnim krajobrazima) oko gradova u svrhu sprečavanja urbanog širenja, urbanizacije ruralnih naselja, smanjenja toplinskih otoka te stvaranja novog mjesta za posjećivanje.	CKA4 CKA6
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih i arborikulturnih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA22	U manje osjetljivim krajobrazima omogućiti razvoj i intenzivne, ali okolišno održive poljoprivrede temeljene na načelima očuvanja okoliša i krajobraza. Okrupnjavanje, uvođenje novih kultura te monokulturnih nasada moguće je, ali poštujući konfiguraciju terena, mrežu tokova, uzorak parcelacije te ostale za područje karakteristične kulturne i prirodne elemente. Također, uvoditi nove strukture koje će pridonositi očuvanju okoliša i jačanju privlačnosti prostora poput ograda, živica, šumaraka, kanala, podzida itd. te nepoljoprivrednih elemenata poput izletišta, odmorišta itd.	CKA5 CKA6
SA24	U intenzivnim poljoprivrednim krajobrazima lišenima prirodne vegetacije saditi živice, drvorede, šumarke i pojedina stabla.	CKA6
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko.	CKA4
SA26	Za najvrednije iznimne poljoprivredne krajobraze predložiti odgovarajuće oblike zaštite kroz prostorno-planske, prirodne ili kulturne mehanizme zaštite te u njima poticati poljoprivredu niskog intenziteta temeljenu na lokalnim specifičnostima krajobraza.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti i promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Sačuvati vizualnu cjelovitost i identitet krajobraznih cjelina očuvanjem njihovih ključnih krajobraznih obilježja i dominantnog karaktera te poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih (Resnik, Velika Mlaka, Velika Gorica, Demerje, Podsused, Sveta Nedelja, Glavničica, Cerje, Šašincevec) i urbanih naselja Zagreba i ostalih gradova, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma, vodotoka i ostalih prirodnih površina.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Za uspostavu solarnih/agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi mozaični poljoprivredni krajobrazi niskog intenziteta.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju većih stambenih, gospodarskih, turističko-rekreacijskih i infrastrukturnih zahvata ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti.	CKV1 CKV2
SV5	Nove građevine planirati tako da se visinom, volumenom i proporcijama prilagode postojećoj strukturi naselja i zelenilu te da u što manjoj mjeri dominiraju vizurama.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostavljati nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž riječnih obala te prometnica.	CKV1
SV7	Očuvati zeleno zaleđe postojećih ruralnih i urbanih naselja te većih turističko-rekreacijskih zona koje je važno za očuvanje krajobrazne slike i vizura.	CKV1 CKV2
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze te ih predstaviti u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti i promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Prezentirati vizualno-doživljajno vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca, odmorišta i interpretacijskih točaka na važnim vizurnim točkama, osobito uz postojeće prometnice, putove i uređene staze.	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na povijesna naselja s pristupnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure na povijesna ruralna i urbana naselja i njihove prostorne rubove.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, turističkih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio otvorenih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje i uređenje zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, pruge, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja/usklađivanja s okolinom.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane riječne obalne zone, uključujući neuređena i nelegalna privezišta, molove i slične zahvate, radi podizanja boravišnih, ambijentalnih i vizualno-doživljajnih kvaliteta naselja uz veće rijeke.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima eksploatacijskih polja građevnog pijeska i šljunka, uz obveznu biološku i krajobraznu sanaciju nakon prestanka korištenja, moguće je planirati nove namjene samo ako su prostorno, okolišno i krajobrazno primjerene te ne stvaraju nove vizualne degradacije.	CKV3
SV16	Sva postojeća divlja odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu ukloniti i sanirati površine tako da se vrate u stanje blisko prvotnomu.	CKV3

2026.

